

Finansutskottets betänkande 2020/21:FiU20

Riktlinjer för den ekonomiska politiken

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i enlighet med 2021 års ekonomiska vårproposition och avslår motionsyrkandena.

I betänkandet behandlas också två skrivelser från regeringen med anledning av granskningsrapporter från Riksrevisionen. Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelserna till handlingarna och avslår motionsyrkandena.

I betänkandet finns fyra reservationer (M, SD, V, KD).

Den ekonomiska utvecklingen

Spridningen av covid-19 fortsätter att påverka världsekonomin. Under det andra halvåret 2021 förväntas återhämtningen i omvärlden ta fart. Hur hög tillväxten blir beror i hög grad på när regeringar har möjlighet att lätta på restriktioner och hur hushåll och företag kommer att reagera på lättnaderna och smittläget.

Även i Sverige förväntas den ekonomiska aktiviteten ta fart under 2021, givet att smittspridningen minskar och restriktionerna lättar. Regeringens prognos är att BNP växer med 3,2 procent 2021 och med 3,8 procent 2022 för att därefter växa i en något långsammare takt. Ökningen förklaras framför allt av att hushållens konsumtion förväntas stiga i takt med att fler vaccineras. Resursutnyttjandet beräknas vara lägre än normalt och svensk ekonomi bedöms befinna sig i en lågkonjunktur 2021 och 2022. Under 2023 väntas BNP öka något snabbare än potentiell BNP, och resursutnyttjandet balanseras. Det låga resursutnyttjandet innebär att inflationen bedöms bli fortsatt dämpad och understiga Riksbankens inflationsmål om 2 procent de närmaste åren.

Arbetslösheten är fortfarande på en hög nivå och trots att den förväntas minska framöver är den fortfarande högre än före pandemin. Regeringens prognos är att arbetslösheten uppgår till 8,7 procent 2021 och till 7,9 procent 2022 och 7,0 procent 2023.

Utvecklingen i såväl den globala som den svenska ekonomin bedöms som mycket osäker och det finns flera osäkerhetsfaktorer i prognosen över den ekonomiska utvecklingen i Sverige som regeringen kan behöva ha beredskap för i den ekonomiska politiken. Det handlar bl.a. om fortsatta handelspolitiska spänningar mellan USA och Kina, utvecklingen av tillgångspriser, de stabiliseringspolitiska stödpaketet och klimatförändringar.

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Lågkonjunkturen till följd av pandemin och de åtgärder som vidtagits med anledning av pandemin fortsätter att påverka de offentliga finanserna negativt 2021. Den förutspådda återhämtningen i ekonomin medför att de offentliga finanserna stärks fr.o.m. 2022 för att uppvisa ett överskott för sektorn som helhet 2023 och 2024.

Den offentliga sektorns finansiella sparande för 2021 försämras ytterligare jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2021 och uppgår till -4,5 procent av BNP och det föreligger en tydlig avvikelse från överskottsmålet. Avvikelsen är enligt utskottet förenlig med det finanspolitiska ramverket men medför att regeringen enligt budgetlagen är skyldig att redovisa en plan för hur en återgång till målet ska ske. Också den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld påverkas av de försvagade offentliga finanserna och beräknas uppgå till 39,9 procent av BNP 2021 för att därefter minska och 2024 uppgå till 31,4 procent av BNP. Skulden håller sig inom skuldankarets toleransintervall under hela prognosperioden. Utskottet noterar att en förklaring till detta är Riksbankens beslut att gå över till en helt egenfinansierad valutareserv.

I enlighet med praxis redovisar regeringen en bedömning av utgiftstakets nivå för 2024. Den bedömda nivån på utgiftstaket för 2024 innebär att utgiftstaket utgör 27,1 procent av potentiell BNP, dvs. samma andel som utgiftstakets nivå för 2023, och att budgeteringsmarginalen uppgår till 8,5 procent av de takbegränsade utgifterna. Utskottet hade gärna sett att regeringen närmare redovisat vilka principer och överväganden som ligger till grund för bedömningen av nivån och konstaterar att budgeteringsmarginalen överstiger riktlinjen för marginalens minsta storlek i skrivelsen Ramverk för finanspolitiken (skr. 2017/18:207).

Finanspolitiken är enligt regeringens bedömning långsiktigt hållbar. Utskottet har inte några invändningar mot regeringens bedömning men hade gärna sett en något mer utvecklad förklaring till förändringen i de indikatorer som bedömningen grundar sig på och till skillnaden mellan regeringens och kommissionens bedömning av utvecklingen på lång sikt.

Utskottet delar regeringens bedömning att den ekonomiska politiken ska inriktas på att fortsätta reformarbetet när det gäller klimatförändringarna, kunskapsresultaten i skolan och likvärdigheten, segregation och brottslighet. Omfattande gröna investeringar ska genomföras, välfärden ska fortsätta att stärkas och skatten på jobb och företagande ska sänkas. Klimatomställningen

och arbetet för biologisk mångfald ska prioriteras för att ta Sverige närmare målet att bli ett fossilfritt föregångsland. Genom en bred utbyggnad av utbildningsplatser och riktade utbildningssatsningar skapas förutsättningar för arbetslösa att söka nya jobb som växer fram. Politiken ska vidare inriktas på att bekämpa brotten och dess orsaker för att öka tryggheten i samhället.

Behandlade förslag

Proposition 2020/21:100 2021 års ekonomiska vårproposition punkt 1.

Fem yrkanden i följdmotioner väckta med anledning av proposition 2020/21:100 2021 års ekonomiska vårproposition.

Fem yrkanden i motioner från allmänna motionstiden 2020/21.

Skrivelse 2020/21:145 Riksrevisionens rapport om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket 2020.

Skrivelse 2020/21:146 Riksrevisionens rapport om utgiftstaket.

Tre yrkanden i följdmotioner väckta med anledning av skrivelserna.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	6
Redogörelse för ärendet	8
Ärendet och dess beredning	8
Utskottets överväganden	10
1 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken	10
Propositionen	11
Motionerna	25
Moderaterna	25
Sverigedemokraterna	27
Vänsterpartiet	29
Kristdemokraterna	31
Övrig följdmotion	33
Motioner från den allmänna motionstiden 2020/21	34
Skatteutskottets yttrande	36
Kompletterande information	36
Aktuella bedömningar av den ekonomiska utvecklingen	36
Aktuella bedömningar av de offentliga finanserna	40
Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2021	40
Sveriges Kommuner och Regioners ekonomirapport, maj 2021	43
Konjunkturinstitutets kommentar, april 2021	44
Beslutade ändringar i statens budget och avisering	45
Utskottets ställningstagande	45
2 Tillämpningen av det finanspolitiska ramverket	52
3 Utgiftstakets roll i olika tider	57
Reservationer	60
1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (M)	60
2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (SD)	62
3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (V)	63
4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (KD)	66
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	69
Proposition 2020/21:100	69
Följdmotionerna	69
Skrivelse 2020/21:145	69
Följdmotionerna	70
Skrivelse 2020/21:146	70
Följdmotionen	70
Motioner från allmänna motionstiden 2020/21	70
<i>Bilaga 2</i>	
Skatteutskottets yttrande 2020/21:SkU7y	72
<i>Bilaga 3</i>	
Uppteckningar från den öppna utfrågningen den 20 maj om Finanspolitiska rådets rapport 2021	92

Bilaga 4

Bilder från öppna utfrågningen	116
--------------------------------------	-----

Tabeller

Tabell 1 Försörjningsbalansen	13
Tabell 2 Statens budgetsaldo 2020–2024.....	17
Tabell 3 Den offentliga sektorns finanser 2020–2024	19
Tabell 4 Finansiellt sparande i den offentliga sektorn	21
Tabell 5 Bedömningar av finansiellt sparande 2021–2024	22
Tabell 6 Bedömningar av strukturellt sparande 2021–2024	23
Tabell 7 Utgiftstak och takbegränsade utgifter	23
Tabell 8 Aktuella bedömningar av finansiellt sparande	40

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som regeringen föreslår.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2020/21:100 punkt 1 och avslår motionerna

2020/21:1628 av Elin Lundgren och Patrik Engström (båda S),

2020/21:3282 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 4–6,

2020/21:3312 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,

2020/21:4019 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),

2020/21:4031 av Amineh Kakabaveh (-),

2020/21:4032 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M),

2020/21:4033 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) och

2020/21:4035 av Ebba Busch m.fl. (KD).

Reservation 1 (M)

Reservation 2 (SD)

Reservation 3 (V)

Reservation 4 (KD)

2. Tillämpningen av det finanspolitiska ramverket

Riksdagen avslår motionerna

2020/21:3998 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M) och

2020/21:4001 av Emil Källström och Lars Thomsson (båda C) samt lägger skrivelse 2020/21:145 till handlingarna.

3. Utgiftstakets roll i olika tider

Riksdagen avslår motion

2020/21:3996 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) och

lägger skrivelse 2020/21:146 till handlingarna.

Stockholm den 10 juni 2021

På finansutskottets vägnar

Åsa Westlund

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Åsa Westlund (S), Elisabeth Svantesson (M), Gunilla Carlsson (S), Edward Riedl (M), Oscar Sjöstedt (SD), Adnan Dibrani (S), Emil Källström (C), Ulla Andersson (V), Jan Ericson (M), Dennis Dioukarev (SD), Ingela Nylund Watz (S), Jakob Forssmed (KD), Ingemar Nilsson (S), Mats Persson (L), Charlotte Quensel (SD), Karolina Skog (MP) och Magdalena Schröder (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I betänkandet behandlar utskottet 2021 års ekonomiska vårproposition (prop. 2020/21:100). Propositionen bygger på en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna.

I propositionen lämnar regeringen förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riktlinjerna syftar till att ange politikens inriktning inför budgetpropositionen för 2022.

Finansutskottets behandling avser propositionens yrkande 1 om riktlinjer för den ekonomiska politiken och fem följdmotioner som väckts med anledning av propositionen i dessa delar. I betänkandet behandlar finansutskottet också några motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2020/21.

En förteckning över behandlade förslag finns i bilaga 1.

Propositionens övriga yrkanden om förslag om utgiftsområdesindelning har behandlats av konstitutionsutskottet i betänkande 2020/21:KU27.

Förslaget till riksdagsbeslut avser ett samlat ställningstagande till riktlinjerna för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. Riksdagsbehandlingen av den ekonomiska vårpropositionen ägnas åt makroekonomiska bedömningar av den ekonomiska utvecklingen och åt en övergripande diskussion med utgångspunkt i de samlade politiska alternativen för den ekonomiska politiken på medellång och lång sikt.

Skatteutskottet har yttrat sig över propositionens förslag till riktlinjer och följdmotionerna i denna del. Yttrandet finns i sin helhet i bilaga 2.

I betänkandet behandlar utskottet också två skrivelser från regeringen (skr. 2020/21:145 och skr. 2020/21:146) med anledning av två granskningar från Riksrevisionen (RiR 2020:29 och RiR 2020:28). Skrivelserna handlar om Riksrevisionens granskning av regeringens tillämpning av det finanspolitiska ramverket 2020 och tillämpningen av utgiftstaket. Tre följdmotioner (M, C, KD) har väckts med anledning av skrivelserna.

Den 27 april 2021 informerades finansutskottet av statssekreterarna Max Elger och Paula Carvalho Olovsson från Finansdepartementet respektive Statsrådsberedningen om Sveriges konvergensprogram, nationella reformprogram och den svenska planen för återhämtning och resiliens. Konvergensprogrammet lämnades till EU-kommissionen den 30 april 2021 och reformprogrammet och återhämtningsplanen lämnades till EU-kommissionen den 28 maj 2021.

Den 20 maj 2021 anordnade finansutskottet en öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2021 med finansminister Magdalena Andersson och ordförande för Finanspolitiska rådet Lars

Heikensten. Uppteckningar från utfrågningen finns i bilaga 3 till betänkandet. Rapporten är ställd till regeringen och är således inte ett formellt ärende för riksdagen. Utskottet har ändå skäl att beakta rapporten. Uppteckningar från utfrågningen kommer också att presenteras i en rapport från riksdagen (2020/21:RFR15).

Utskottets överväganden

1 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Den ekonomiska återhämtningen i såväl omvärlden som Sverige väntas ta fart under det andra halvåret 2021. I Sverige väntas BNP växa med 3,2 procent 2021 och med 3,8 procent 2022. Resursutnyttjandet är lägre än normalt och Sverige bedöms befinna sig i en lågkonjunktur 2021 och 2022. Arbetslösheten är fortfarande på en hög nivå och trots att den förväntas minska framöver är den fortfarande högre än före pandemin.

De offentliga finanserna bedöms uppvisa underskott både 2021 och 2022. För 2021 föreligger en avvikelse från överskottsmålet. Avvikelsen är enligt utskottet motiverad av stabiliseringspolitiska skäl och är därmed förenlig med det finanspolitiska ramverket. Utskottet framhåller budgetlagens krav på att regeringen ska redovisa en plan för hur en återgång till målet ska ske men har samtidigt förståelse för de utmaningar som är förknippade med en sådan plan i den aktuella situationen. Bruttoskulden som andel av BNP tangerar skuldankarets toleransintervall men håller sig inom intervallets gräns under hela prognosperioden. Den bedömda nivån på utgiftstaket för 2024 innebär att utgiftstaket utgör 27,1 procent av potentiell BNP, dvs. samma andel som utgiftstakets nivå för 2023, och budgeteringsmarginalen uppgår till 8,5 procent av de takbegränsade utgifterna.

Den ekonomiska politiken ska inriktas på att fortsätta reformarbetet när det gäller klimatförändringarna, kunskapsresultaten i skolan och likvärdigheten, segregation och brottslighet. Omfattande gröna investeringar ska genomföras, välfärden ska fortsätta att stärkas och skatten på jobb och företagande ska sänkas. Klimatomställningen och arbetet för biologisk mångfald ska prioriteras för att ta Sverige närmare målet att bli ett fossilfritt föregångsland. Genom fler utbildningsplatser och riktade utbildningssatsningar ska förutsättningar skapas för arbetslösa att söka nya jobb som växer fram. Brotten och dess orsaker ska bekämpas för att öka tryggheten i samhället.

Jämför reservation 1 (M), 2 (SD), 3 (V) och 4 (KD).

Propositionen

Regeringens inriktning för den ekonomiska politiken

Spridningen av sjukdomen covid-19 har ställt Sverige och hela världen inför en situation som saknar motsvarighet i modern tid. Utöver de allvarliga konsekvenserna för liv och hälsa har smittspridningen slagit hårt mot jobb och företagande.

Regeringen bedömer att Sverige under en lång tid kommer att påverkas av pandemin, men att den rekordsnabba utvecklingen av vaccin skänker hopp. Ju snabbare restriktionerna kan fasas ut, desto tidigare kan samhället och ekonomin återhämta sig och arbetslösheten pressas tillbaka.

Pandemin medför stora påfrestningar på samhället. Regeringen konstaterar att brister i välfärden har synliggjorts, bl.a. inom äldreomsorgen. Skolstängningar och distansundervisning riskerar vidare att ha en negativ påverkan på elevers lärande och hälsa. Även läget på arbetsmarknaden bedöms vara allvarligt. Människor som redan före pandemin hade en svag anknytning till arbetsmarknaden riskerar att fastna i långvarig arbetslöshet. En tudelning har vuxit fram i näringslivet. Industrin är tillbaka på samma aktivitetsnivåer som före pandemin, medan många tjänstebranscher fortfarande är hårt drabbade av restriktioner och rekommendationer om fysisk distansering.

För att lösa de samhällsproblem som Sverige hade före pandemin bedömer regeringen att reformarbetet måste fortsätta. Politiken ska inriktas på att minska klimatutsläppen, förbättra kunskapsresultaten i skolan och öka likvärdigheten, minska och motverka segregation, minska brottsligheten och öka tryggheten samt sluta klyftan mellan stad och land när det gäller bl.a. jobb och företagande.

I propositionen redogör regeringen även för de åtgärder som regeringen föreslagit i vårandringsbudgeten för 2021 för att jobba Sverige ur krisen och bygga ett bättre och mer hållbart samhälle än före pandemin.

Smittspridningen ska begränsas och vaccineringen ska genomföras

En snabb och säker vaccinering är enligt regeringen grundläggande för att ta Sverige ur pandemin. Samtidigt behöver arbetet fortsätta med att begränsa smittspridningen och vårda sjuka. Regeringen framhåller att hela samhället – staten, myndigheter, regioner, kommuner och enskilda – har ett gemensamt ansvar för att bekämpa smittspridningen och möjliggöra en snabb och omfattande vaccinering. I propositionen framhåller regeringen att den noga följer utvecklingen i hälso- och sjukvården till följd av smittspridningen och är beredd att återkomma vid behov.

Åtgärder för att lindra pandemins följdverkningar

Vid sidan av konsekvenser för liv och hälsa har pandemin gett upphov till allvarliga följdverkningar i hela samhället. De omfattande stödåtgärder som

har vidtagits bedöms ha lindrat konsekvenserna för många, men regeringen anser att mer måste göras.

Den gröna ekonomiska återstarten ska fortsätta

Politiken ska inriktas på att så snabbt som möjligt ta Sverige ur lågkonjunkturen genom omfattande gröna investeringar, resurstillskott till välfärden och skattesänkningar på jobb och företagande, samtidigt som möjligheterna till omställning på arbetsmarknaden förbättras. Finanspolitiken behöver därför vara tillfälligt expansiv.

I återhämtningen ska klimatomställningen och arbetet för biologisk mångfald prioriteras. Regeringens mål är att Sverige ska bli ett fossilfritt föregångsland. Omställningen till en fossilfri och cirkulär ekonomi bedöms nödvändig både för att Sverige ska uppnå sina miljö- och klimatmål och för att de globala målen i Agenda 2030 ska uppnås. Genom investeringar för sänkta koldioxidutsläpp, minskad miljöpåverkan och fler cirkulära lösningar ska konkurrenskraften stärkas och grunden läggas för nya och framtida jobb.

Fler ska komma i arbete och kunna ta del av den frihet som kommer med jobb och egen inkomst. Genom en bred utbyggnad av utbildningsplatser och genom riktade utbildningssatsningar vill regeringen skapa förutsättningar för arbetslösa att kunna söka sig till nya jobb som växer fram. Regeringen ser bl.a. behov av fler yrkesutbildningar i kombination med svenska för invandrare eller svenska som andraspråk, fler sommarkurser vid universitet och högskolor samt introduktionsjobb, extratjänster och matchningstjänster.

Sverige ska vara ett tryggt land för alla

Den grova kriminaliteten drabbar hela samhället och slår särskilt hårt mot de som bor i utsatta områden. Regeringen avser därför att inrikta politiken på att bekämpa brotten och deras orsaker.

Den ekonomiska utvecklingen

I propositionen redovisar regeringen sin prognos för den makroekonomiska utvecklingen i Sverige och i övriga världen för perioden 2021–2024 med tyngdpunkt på utvecklingen 2021 och 2022. I prognosen har information som fanns tillgänglig t.o.m. den 8 mars beaktats. Prognosen baseras på antagandet om att åtgärder för att minska smittspridningen kvarstår i Sverige och i flera andra länder under det första halvåret 2021 för att därefter minska i omfattning under det andra halvåret. Regeringen framhåller att prognosen är behäftad med stor osäkerhet som främst beror på smittspridningens utveckling.

Utsikterna i omvärlden 2021 och 2022

Den ekonomiska återhämtningen i omvärlden väntas framför allt ta fart under det andra halvåret 2021. Hur stor återhämtningen blir väntas variera mellan olika länder beroende på när regeringar har möjlighet att lätta på restriktioner

samt på hur hushåll och företag kommer att reagera på lättnaderna och smittläget. Påbörjad vaccinering väntas stärka tillförsikten om den framtida ekonomiska utvecklingen i många länder redan under första halvåret 2021. Hushållens delvis ofrivilliga sparande under det senaste året väntas bidra till en kraftig återhämtning i hushållens konsumtion när deras framtidstro och möjligheter att konsumera stärks.

I euroområdet väntas den ekonomiska aktiviteten återhämta sig i snabb takt under andra halvåret 2021, då en stor del av befolkningen blivit vaccinerad. BNP väntas stiga med 4 procent 2021 och med 4,5 procent 2022. En positiv utveckling utanför euroområdet väntas också bidra till en ökad export. Återhämtningen understöds av en expansiv finanspolitik som genomförs av enskilda länder och där Europeiska unionens återhämtningsplan bedöms bidra, samtidigt som penningpolitiken är expansiv. Inflationen i euroområdet väntas öka under 2021 men förbli dämpad i förhållande till Europeiska centralbankens inflationsmål. I USA väntas återhämtningen ta rejäl fart något tidigare än i euroområdet och dessutom gå snabbare, vilket förklaras av en snabbare vaccineringstakt och de stora stimulanspaketen. BNP-tillväxten i USA förväntas 2021 bli den högsta på över 35 år och resursutnyttjandet bedöms bli positivt 2022, vilket väntas bidra till en högre inflation. BNP förväntas stiga med 6,5 procent 2021 och med 3,5 procent 2022.

Den kinesiska ekonomin, som i stort sett redan återhämtat sig efter det initiala BNP-fallet i inledningen av 2020, väntas gå in i en lugnare fas under 2021. BNP väntas stiga med 8,5 procent 2021 och med 5,5 procent 2022. Detta bl.a. till följd av avtrappade stimulanser från den ekonomiska politiken. Sammantaget förväntas tillväxten i omvärlden bli hög både 2021 och 2022. BNP väntas stiga med 4,5 procent 2021 och med 3,7 procent 2022.

Tillväxtutsikterna för Sverige 2021 och 2022

Den ekonomiska aktiviteten i Sverige väntas ta fart under 2021, givet att smittspridningen minskar och restriktionerna lättar. Stora ekonomisk-politiska stimulanser bidrar till att understödja den ekonomiska återhämtningen. Regeringen bedömer att BNP ökar med 3,2 procent 2021 och med 3,8 procent 2022, se tabell 1.

Tabell 1 Försörjningsbalansen

Årlig procentuell förändring

	2020	2021	2022	2023	2024
BNP	-2,8	3,2	3,8	1,9	1,6
Hushållens konsumtion	-4,7	3,3	6,2	2,8	1,9
Offentlig konsumtion	-0,5	2,0	-0,3	-0,9	0,1
Fasta bruttoinvesteringar	0,6	2,6	3,4	2,6	2,2
Lagerinvesteringar	-0,8	0,3	0,0	0,0	0,0
Export	-5,2	6,0	4,7	3,3	2,8
Import	-5,8	6,2	4,6	3,2	2,6

Källa: 2021 års ekonomiska vårproposition.

Under andra halvåret 2021 väntas BNP vara tillbaka på samma nivå som före virusutbrottet. Nivån är dock lägre än vad den hade varit om pandemin inte inträffat. Resursutnyttjandet beräknas därför vara betydligt lägre än normalt och svensk ekonomi bedöms befinna sig i en lågkonjunktur 2021 då BNP-nivån fortfarande är lägre än potentiell BNP. Resursutnyttjandet i ekonomin väntas stiga gradvis, men Sverige bedöms befinna sig i en lågkonjunktur även 2022.

I regeringens prognos ökar hushållens konsumtion successivt i takt med att fler vaccineras. Ett uppdämt konsumtionsbehov och ett sedan tidigare högt sparande väntas bidra till att hushållens konsumtion ökar snabbt. Omfattande stödåtgärder väntas även fortsätta att bidra till att hålla hushållens disponibla inkomster uppe.

Den offentliga konsumtionen återhämtar sig under 2021 från den svaga utvecklingen under 2020, som huvudsakligen förklaras av att kommunal verksamhet begränsades av lägre efterfrågan och restriktioner till följd av pandemin. Starka kommunala finanser under 2020 och 2021 väntas komma att användas för att återuppta utebliven verksamhet i takt med att smittspridningen avtar.

När det gäller investeringar bedömer regeringen att de under 2021 ökar ungefär i linje med ett historiskt genomsnitt och att det framför allt är tillverkningsindustrins investeringar tillsammans med offentliga investeringar som driver utvecklingen.

En lägre efterfrågan i omvärlden gör att exporten utvecklades svagt under inledningen av 2021. I takt med att återhämtningen tilltar och investeringarna i omvärlden ökar väntas exporten succesivt öka i en snabbare takt igen.

Viss återhämtning har skett på arbetsmarknaden

Enligt regeringen är läget på arbetsmarknaden fortfarande allvarligt i spåren av pandemin. Arbetslösheten är på en betydligt högre nivå än före pandemin, särskilt bland unga, personer med högst förgymnasial utbildning och utomeuropeiskt födda. Regeringen framhåller att flera åtgärder har vidtagits för att dämpa den kraftiga nedgången på arbetsmarknaden, bl.a. har korttidspermitteringar och ett omställningsstöd införts. Enligt regeringen var det en tydlig återhämtning på arbetsmarknaden under fjärde kvartalet 2020. Sysselsättningsgraden ökade och ungefär en tredjedel av fallet som inträffade under våren 2020 togs igen. Framåtblickande indikatorer har fortsatt att förbättras under slutet av 2020 och inledningen av 2021, trots ökad smittspridning och utökade restriktioner. Regeringen bedömer att sysselsättningsutvecklingen kommer att vara mer dämpad under det första halvåret 2021 till följd av en minskad ekonomisk aktivitet. I takt med att efterfrågan stiger väntas sysselsättningen öka i en snabbare takt. I regeringens prognos beräknas arbetslösheten till 8,7 procent 2021 och till 7,9 procent 2022.

Från och med 1 januari 2021 har arbetskraftsundersökningarna (AKU) anpassats till europeiska unionens nya förordning (EU 2019/1700).

Förändringen innebär att färre personer räknas in i arbetskraften och som sysselsatta än tidigare. Ändringen medför ett tidsseriebrott och att utfallsdata från AKU före och efter omläggningen inte är direkt jämförbara. När regeringens prognos färdigställdes hade endast ett månadsutfall enligt det nya förfarandet publicerats. Regeringen anser att det behövs ytterligare information för att kunna göra en tillräckligt säker bedömning av tidsseriebrottets storlek och har därför valt att inte beakta tidsseriebrottet i denna prognos.

Utvecklingen 2023 och 2024

I regeringens scenario för åren 2023 och 2024 antas BNP-tillväxten fortsätta att vara god i de länder som är viktiga för Sveriges utrikeshandel, och resursutnyttjandet i omvärlden bedöms i det närmaste vara balanserat 2023. Efterfrågan på svensk export väntas därmed fortsätta att öka, men i en avtagande takt.

I Sverige väntas tillväxten i potentiell BNP uppgå till omkring 1,6 procent 2023 och 2024. Den faktiska BNP-tillväxten väntas öka något snabbare än den potentiella BNP-tillväxten 2023, och resursutnyttjandet balanseras. För 2024 antas BNP öka i linje med den potentiella BNP-tillväxten, se tabell 1.

Utrikeshandeln och en ökad inhemsk efterfrågan bedöms bidra till tillväxten.

En högre efterfrågan i ekonomin väntas även leda till att sysselsättningen fortsätter att återhämta sig och att arbetslösheten faller till 7,0 procent 2023. Den rådande lågkonjunkturen bedöms dock få varaktiga effekter på arbetsmarknaden, s.k. persistenseffekter, vilket bedöms bidra till en något högre arbetslöshet även 2023 och 2024.

Inflationstrycket bedöms stiga till följd av ett högre resursutnyttjande i ekonomin och inflationen, mätt med KPIF, bedöms uppgå till 2 procent 2024.

Stor osäkerhet om hur långvarig lågkonjunkturen blir och alternativa scenarier

Utvecklingen i den globala och den svenska ekonomin fortsätter att vara mycket osäker. Regeringen redovisar därför faktorer som kan leda till en svagare eller starkare utveckling. Risken för att utvecklingen blir sämre än i regeringens huvudscenario är framför allt kopplad till pandemin och vaccineringen. Andra faktorer som nämns och som kan leda till en svagare utveckling än regeringens huvudscenario är handelskonflikten mellan USA och Kina, utvecklingen av tillgångspriser, de stabiliseringspolitiska stödpaketet och klimatförändringar. Den ekonomiska utvecklingen bedöms också kunna bli starkare än i regeringens huvudscenario, om vaccin produceras och distribueras snabbare än väntat.

Mot bakgrund av osäkerheten kring utvecklingen av pandemin och dess möjliga effekter på ekonomin redovisar regeringen två alternativa scenarier baserade på olika antaganden för hur pandemin utvecklas. I de olika

scenarierna antas tillgången till effektiva vaccin bli mindre respektive större jämfört med huvudscenariot, vilket leder till att krisen blir djupare och mer utdragen alternativt att återhämtningen blir snabbare och mer ihållande.

Utvecklingen enligt andra bedömare

I propositionen gör regeringen en jämförelse mellan sina prognoser och prognoser gjorda av Konjunkturinstitutet (KI), Europeiska kommissionen, Riksbanken och Ekonomistyrningsverket (ESV) för vissa centrala makroekonomiska variabler.

Av jämförelsen framgår bl.a. att regeringens prognos över BNP-tillväxten för 2021 är lägre än både KI:s och ESV:s prognoser medan regeringens prognos för 2022 i stället är högre. Jämfört med kommissionens och Riksbankens prognoser är regeringens prognos för BNP-tillväxten 2021 högre medan regeringens prognos för 2022 i stället är lägre.

Skillnaderna mellan prognoserna förklaras bl.a. av att bedömningarna gjordes vid olika tidpunkter och av att olika bedömningar har gjorts av när återhämtningen i huvudsak väntas inträffa.

Regeringen framhåller att prognoser som är gjorda vid olika tidpunkter försvårar jämförelsen, vilket bedöms vara särskilt tydligt under rådande omständigheter med ett snabbt händelseförlopp till följd av pandemin.

Sammantaget bedömer regeringen att skillnaderna mellan prognoserna är små.

Regeringens mått på välförstånd

I propositionen redovisar regeringen sina mått på välförstånd i form av olika ekonomiska, miljömässiga och sociala indikatorer och hur dessa har utvecklats över tid.

Offentliga finanser och budgetpolitiska mål

I propositionen följer regeringen upp och redovisar prognoser för den offentliga sektorns finanser 2021–2024. Redovisningen görs för såväl den totala konsoliderade offentliga sektorn som för delsektorena staten, ålderspensionssystemet och kommunsektorn. Störst fokus ligger på staten och statens finanser. Regeringen följer också upp de budgetpolitiska målen och bedömer finanspolitikens långsiktiga hållbarhet.

Prognos över statens budget och statsskulden 2021–2024

Regeringen bedömer att statens budgetsaldo stärks 2021 jämfört med 2020 men fortsätter vara negativt och motsvarar ett lånebehov om 140 miljarder kronor. För de efterföljande åren i prognosperioden bedöms statens budget uppvisa ett överskott och budgetsaldot därmed bli positivt, se tabell 2.

Tabell 2 Statens budgetsaldo 2020–2024*Miljarder kronor om inte annat anges, utfall 2020 och prognos 2021–2024*

	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	999	1 094	1 155	1 202	1 227
Utgifter	1 219	1 234	1 079	1 054	1 126
<i>varav utgifter exkl. statsskuldräntor</i>	<i>1 171</i>	<i>1 285</i>	<i>1 133</i>	<i>1 104</i>	<i>1 111</i>
<i>varav statsskuldräntor m.m.</i>	<i>20</i>	<i>-5</i>	<i>7</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
<i>varav Riksgäldskontorets nettoutlåning</i>	<i>21</i>	<i>-43</i>	<i>-62</i>	<i>-54</i>	<i>10</i>
<i>varav vidareutlåning till Riksbanken</i>	<i>6</i>	<i>-57</i>	<i>-61</i>	<i>-64</i>	<i>0</i>
<i>varav kassamässig korrigering</i>	<i>7</i>	<i>-4</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>0</i>
Statens budgetsaldo	-221	-140	77	148	101
Statsskuld vid årets slut¹	1 218	1 364	1 294	1 146	1 049
<i>Procent av BNP</i>	<i>25</i>	<i>26</i>	<i>24</i>	<i>20</i>	<i>18</i>

¹ Här avses konsoliderad bruttoskuld, vilket innebär att statliga myndigheters innehav av statspapper har räknats bort.

Källa: 2021 års ekonomiska vårproposition.

Underskottet 2021 motiveras av den lågkonjunktur som spridningen av covid-19 medfört och de åtgärder som vidtagits eller aviserats med anledning av pandemin. För 2021 förutspås en återhämtning i svensk ekonomi. Återhämtningen beräknas medföra att statens inkomster ökar jämfört med 2020. Ökningen, som beräknas uppgå till 95 miljarder kronor, förklaras av en högre ökningstakt för de viktiga skattebaserna lönesumma och hushållens konsumtion samt en återhämtning av hushållens kapitalvinster. För åren efter 2021 bedömer regeringen att återhämtningen medför en relativt snabb ökning av statens inkomster och att samtliga skattebaser väntas bidra till ökningen. Återhämtningen bedöms bli särskilt stark 2022. Sammantaget beräknar regeringen att inkomsterna ökar med ca 228 miljarder kronor 2021–2024.

Pandemin och dess effekter påverkar i hög grad också utgiftsutvecklingen, inte minst 2021 och 2022. För 2021 beräknas utgifterna öka för att därefter minska kraftigt 2022 och fortsätta att minska 2023. För 2024 beräknas utgifterna återigen öka. De kraftiga svängningarna i utgifterna 2021 och 2022 förklaras i första hand av beslutade, föreslagna och aviserade tillfälliga reformer, varav en stor del utgör krisåtgärder med anledning av pandemin. Också minskningen 2023 förklaras av att ett antal tidsbegränsade åtgärder upphör eller minskar i omfattning. De största förändringarna avser utgifter för olika former av stöd till näringsidkare samt medel till kommuner och regioner för kostnader med anledning av covid-19. Dessa utgifter ökar rejält 2021 för att minska mycket kraftigt 2022 och stabilisera sig på de lägre nivåerna 2023 och 2024.

I den redovisade utgiftsutvecklingen ingår också en revidering av tidigare beräknade budgeteffekter för 2020 och 2021. I normalfallet använder regeringen den ursprungligen redovisade budgeteffekten av en åtgärd när utgifternas utveckling beskrivs i efterföljande propositioner. För några av de åtgärder som riksdagen har beslutat om med anledning av pandemin har bedömningen av åtgärdernas faktiska utfall reviderats kraftigt, det gäller de ovan nämnda stöden till näringsidkare och medlen till kommuner och regioner.

I dessa synnerligen speciella fall, som har sin grund i de ekonomiska konsekvenserna av pandemin, anser regeringen att det är motiverat att redovisa budgeteffekten av en åtgärd i enlighet med den nya bedömningen om budgeteffekten av reformerna har bedömts vara mycket stor och skillnaden mot det faktiska utfallet väntas bli betydande.

Förändringen av utgifterna förklaras också av makroekonomiska förändringar, främst 2021 då utgifterna ökar framför allt för de inkomstgrundade pensionerna och på grund av ökad arbetslöshet. Sammantaget beräknar regeringen att utgifterna exklusive statsskuld räntor minskar med 60 miljarder kronor 2021–2024.

Utgifterna för statsskuld räntorna bedöms bli negativa 2021 för att därefter fortsätta ligga på mycket låga nivåer under hela prognosperioden. Bland annat bidrar överkursen vid emission till minskade utgifter under hela perioden, främst 2020–2022.

Riksgäldskontorets nettoutlåning beräknas förstärka budgetsaldot 2021–2023. Det beror främst på att Riksbanken i början av 2021 meddelade att den avsåg att ersätta den del av valutarenserven som upplånas genom Riksgäldskontoret, och som därmed ingår i Riksgäldskontorets netto-upplåning, med egen finansiering och att återbetala de utestående lånen. Det medför att den beräknade nettoutlåningen minskar med ca 60 miljarder kronor per år 2021–2023.

Regeringens prognos för utvecklingen av budgetsaldot innebär att statsskulden som andel av BNP ökar något 2021 jämfört med 2020 för att därefter gradvis minska 2022–2024 och vid utgången av prognosperioden motsvara 18 procent.

I jämförelse med budgetpropositionen för 2021 har regeringen reviderat upp budgetsaldot för 2020 med 76 miljarder kronor, vilket förklaras av att inkomsterna från främst företagsvinster och hushållens konsumtion blivit högre än beräknat samtidigt som utgifterna har blivit lägre än väntat. Samtidigt har regeringen reviderat ned budgetsaldot för 2021 med 73 miljarder kronor. Det beror på att utgifterna reviderats upp med anledning av lågkonjunkturen och de åtgärder som vidtagits och föreslagits med anledning av pandemin. Jämfört med den budget för 2021 riksdagen ursprungligen beslutade om beräknar regeringen att de takbegränsade utgifterna blir 127 miljarder kronor högre 2021. Samtidigt har statens inkomster för 2021 reviderats ned med 12 miljarder kronor, vilket huvudsakligen förklaras av att möjligheten till anstånd med inbetalning av skatt utökats och förlängts. En stor del av dessa anstånd väntas betalas in under 2022 och 2023.

Prognoser över de offentliga finanserna 2020–2024

Regeringens prognoser för de offentliga finansernas utveckling baseras på en aktuell prognos för den makroekonomiska utvecklingen. Prognoserna baseras på beslutade, föreslagna samt aviserade anslagsnivåer och regelverk för skatter och transfereringssystem. Utöver detta ingår inte några ytterligare framtida

finanspolitiska regel- eller anslagsändringar. Beräkningen av de offentliga finanserna bortom det kommande budgetåret ska därmed ses som en konsekvensanalys av budgetförslagets och tidigare beslutade och aviserade åtgärders effekt på den medelfristiga budgetutvecklingen.

Den offentliga sektorns finansiella sparande visade enligt regeringen på ett underskott om drygt 3 procent av BNP 2020, se tabell 3. Regeringen bedömer att lågkonjunkturen i kombination med de åtgärder som föreslagits och aviserats medför att underskottet i de offentliga finanserna väntas öka ytterligare 2021 och att den offentliga sektorns finansiella sparande försvagas med nästan 1,5 procentenhet av BNP jämfört med 2020. I takt med att svensk ekonomi väntas återhämta sig och att tillfälliga åtgärder successivt upphör bedöms de offentliga finanserna stärkas fr.o.m. 2022 för att uppvisa ett överskott för sektorn som helhet 2023 och 2024. Det är statens finanser som beräknas svara för de stora variationerna i den offentliga sektorns finansiella sparande. Regeringen framhåller samtidigt den stora osäkerheten i prognoserna, en osäkerhet som är betydande för bedömningen.

I jämförelse med prognosen i budgetpropositionen för 2021 förstärktes den offentliga sektorns finansiella sparande 2020. För 2021 har sparandet i stället försämrats, vilket förklaras av kraftigt ökade utgifter men även minskade inkomster till följd av åtgärder som föreslagits eller aviserats efter budgetpropositionen. Vissa av åtgärderna beräknas ha varaktiga effekter som innebär att det finansiella sparandet försvagas med mellan 0,3 och 1,7 miljarder kronor per år 2022–2024.

Tabell 3 Den offentliga sektorns finanser 2020–2024

Miljarder kronor om inte annat anges, utfall 2020 och prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Inkomster	2 414	2 504	2 628	2 735	2 815
Utgifter	2 566	2 739	2 680	2 704	2 759
Finansiellt sparande	-152	-235	-53	31	56
<i>Procent av BNP</i>	<i>-3,1</i>	<i>-4,5</i>	<i>-1,0</i>	<i>0,5</i>	<i>1,0</i>
Staten	-156	-244	-20	63	84
Ålderspensionssystemet	-10	1	6	8	9
Kommunsektorn	14	8	-39	-40	-37
Finansiell nettoförmögenhet	1 339	1 235	1 366	1 560	1 715
<i>Procent av BNP</i>	<i>27,0</i>	<i>23,7</i>	<i>24,8</i>	<i>27,4</i>	<i>29,1</i>
Konsoliderad bruttoskuld¹	1 974	2 081	2 037	1 916	1 847
<i>Procent av BNP</i>	<i>39,9</i>	<i>39,9</i>	<i>37,0</i>	<i>33,7</i>	<i>31,4</i>

¹ Utgör den s.k. Maastrichtskulden som består av den konsoliderade statsskulden och kommunsektorns skulder på kapitalmarknaden med avdrag för AP-fondernas innehav av statsobligationer.

Källa: 2021 års ekonomiska vårproposition.

Det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet visar ett underskott som motsvarade -0,2 procent av BNP 2020. Underskottet förklaras av den djupa lågkonjunkturen som medfört lägre avgiftsinkomster och en lägre avkastning på AP-fondernas finansiella tillgångar. Enligt regeringens beräkningar är ålderspensionssystemets finanser i balans 2021. Från och med 2022 väntas

ålderspensionssystemet åter uppvisa ett mindre överskott motsvarande 0,1 procent av BNP. Det förklaras av att avgiftsinkomsterna ökar snabbare än pensionsutbetalningarna samt stigande kapitalinkomster. Regeringen bedömer dock att ålderspensionssystemet kommer att uppvisa ett avgiftsunderskott under hela prognosperioden, dvs. avgiftsinkomsterna kommer att vara lägre än pensionsutbetalningarna. Direktavkastningen på AP-fondernas tillgångar i form av ränteintäkter och utdelningar var tillfälligt låga 2020, men bedöms vara högre än avgiftsunderskottet fr.o.m. 2021. Det medför att det finansiella sparandet i ålderspensionssystemet successivt stärks.

Även kommunsektorns finanser präglas av pandemin. Kommunsektorn som helhet redovisade 2020 ett preliminärt överskott motsvarande 0,3 procent av BNP. Det höga resultatet 2020 förklaras av stora statliga tillskott samtidigt som pandemin medförde att den kommunala verksamheten och dess utgifter begränsades. I takt med att konjunkturen antas återhämta sig påverkas också kommunsektorns finanser. Antalet arbetade timmar förväntas öka 2021 jämfört med 2020 och det kommunala skatteunderlaget och därmed skatteinkomsterna beräknas öka mer jämfört med året innan både 2021 och 2022 för att därefter växa något långsammare 2023 och 2024. De medel i form av statsbidrag, både generella och riktade, som staten skjuter till för att kommunsektorn ska kunna hantera pandemin beräknas öka kraftigt 2021 för att därefter avta 2022 och 2023. Samtidigt bedöms kommunsektorns utgifter huvudsakligen för kommunal konsumtion, s.k. välfärdstjänster, som främst påverkas av demografiska faktorer öka snabbare än inkomsterna 2022–2024. Det medför att kommunsektorns finansiella sparande försvagas och uppvisar ett årligt underskott på ungefär $-0,7$ procent av BNP under perioden.

Den offentliga sektorns bruttoskuld beräknas öka 2021 jämfört med 2020, främst till följd av de ytterligare finanspolitiska åtgärder som vidtas. Som andel av BNP beräknas dock skulden vara oförändrad trots de finansiella underskotten. Det beror dels på att tillväxten ökar, dels på Riksbankens beslut att amortera på sina valutalån. Vidare beräknas överskottet i kommunsektorn bidra till att den offentliga sektorns bruttoskuld växer långsammare 2021. Bruttoskulden bedöms falla som andel av BNP fr.o.m. 2022, bl.a. på grund av att omfattningen av tillfälliga finanspolitiska åtgärder minskar och att Riksbanken fortsätter att amortera på valutalånen. Regeringen bedömer att bruttoskulden understiger 40 procent av BNP hela prognosperioden.

Regeringen påtalar att Europeiska unionens upplåning för att finansiera medlemsstaternas stödåtgärder innebär en osäkerhet för utvecklingen av den offentliga sektorns bruttoskuld. Lånen avses redovisas som upptagna av Europeiska kommissionen, men om lånen skulle påföras de enskilda medlemsstaternas skuldsättning medför Sveriges åtaganden att Maastrichtskulden skulle öka med uppskattningsvis 5 procent av BNP.

Uppföljning av målet för den offentliga sektorns finansiella sparande och skuldankaret

Målnivån för överskottsmålet anger att sparandet i den offentliga sektorn i genomsnitt ska motsvara en tredjedels procent av BNP över en konjunkturcykel. Det strukturella sparandet innevarande och nästkommande år används för att bedöma måluppfyllelsen i förhållande till överskottsmålet i ett framåtblickande perspektiv. Om regeringen bedömer att det föreligger en avvikelse från målet ska den redogöra för hur en återgång till målet ska ske. För att i efterhand utvärdera om överskottsmålet uppnåtts och för att upptäcka systematiska avvikelser används ett bakåtblickande åttaårigt genomsnitt av det faktiska finansiella sparandet.

Regeringen bedömer att det föreligger en avvikelse från överskottsmålet, se tabell 4. Avvikelsen är enligt regeringen motiverad av stabiliseringspolitiska skäl med anledning av de ekonomiska effekterna av pandemin. Enligt regeringen beror avvikelsen på att regeringen bedriver en expansiv finanspolitik för att mildra lågkonjunkturen där den aktiva finanspolitiken försvagar det strukturella sparandet.

Tabell 4 Finansiellt sparande i den offentliga sektorn

Procent av BNP och potentiell BNP, utfall 2020 och prognos 2021–2024

	2020	2021	2022	2023	2024
Finansiellt sparande	-3,1	-4,5	-1,0	0,5	1,0
Bakåtblickande åttaårssnitt	-0,3				
Strukturellt sparande	-1,3	-2,7	-0,3	0,6	1,1
BNP-gap	-3,9	-2,6	-0,5	0,0	0,0

Källa: 2021 års ekonomiska vårproposition.

Regeringen bedömer att Sverige kommer att befinna sig i en lågkonjunktur t.o.m. 2022. Under såväl 2020 som 2021 bedöms lågkonjunkturen vara mycket djup. Regeringen påtalar att prognoser för konjunkturläget utveckling i allmänhet är mycket svåra att göra och framhåller att prognosen för den kommande konjunkturutvecklingen dessutom är ovanligt osäker. Osäkerheten beror dels på pandemins utveckling och när regeringar kommer att välja att lätta på restriktioner, dels på hur hushåll och företag kommer att reagera på lättade restriktioner. Det är viktigt att finanspolitiken även kommande år kan anpassas till det rådande konjunkturläget. Det är därför enligt regeringen inte lämpligt att i den uppkomna situationen ange en plan för en återgång till överskottsmålet annat än på övergripande nivå. Regeringen avser att återföra det strukturella sparandet till överskottsmålets nivå när de ekonomiska förhållandena medger det.

Även det bakåtblickande genomsnittet av det finansiella sparandet för 2013–2020 bedöms ligga under målnivån.

Regeringen redogör i propositionen också för utvecklingen av den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld. Regeringen bedömer att bruttoskuldens andel av BNP 2021, se tabell 3 ovan, ligger inom det s.k. skuldankarets toleransintervall. Det betyder att skulden som andel av BNP inte

avviker från skuldankarets nivå om 35 procent av BNP med mer än 5 procentenheter enligt utfallet i nationalräkenskaperna för det föregående året eller enligt prognoserna för det innevarande året eller det följande budgetåret.

I den nuvarande prognosen, som endast bygger på den finanspolitik som aviserats eller beslutats fram t.o.m. denna proposition, bedömer regeringen att bruttoskulden minskar längre fram under prognosperioden och beräknas uppgå till strax över 31 procent av BNP 2024.

Finansiellt och strukturellt sparande enligt olika bedömare

I propositionen redovisar regeringen en jämförelse mellan de senaste prognoserna för det finansiella och strukturella sparandet gjorda av olika bedömare, se tabell 5 och 6. Regeringen framhåller att det vid en jämförelse mellan prognoserna är viktigt att beakta att de har gjorts vid olika tidpunkter och kan bygga på olika antaganden om den framtida politiken. Exempelvis gör Konjunkturinstitutet prognoser på aktiv finanspolitik för åren efter budgetåret. Det försvårar enligt regeringen prognosjämförelser särskilt under de rådande omständigheterna med ett snabbt händelseförlopp kopplat till pandemin.

Regeringen räknar med en svagare utveckling av den offentliga sektorns finansiella sparande än vad både Europeiska kommissionen och inhemska bedömare gör. I huvudsak rör skillnaderna enligt regeringen effekter av finanspolitiska åtgärder. Dels har övriga bedömare inte kunnat beakta vissa tidigare beslutade och nu aviserade åtgärder, dels gör Ekonomistyrningsverket och Konjunkturinstitutet till viss del andra bedömningar av kostnaderna för vissa åtgärder. Europeiska kommissionens bedömningar gjordes under ett tidigare skede och bygger på väsentligen annan information.

Tabell 5 Bedömningar av finansiellt sparande 2021–2024

Procent av BNP

	2021	2022	2023	2024
Regeringen	-4,5	-1,0	0,5	1,0
Konjunkturinstitutet inkl. åtgärder	-2,1	-0,6	0,3	0,3
Ekonomistyrningsverket	-3,2	-0,6	0,7	1,3
Riksbanken	-2,6	-0,9	0,1	–
Europeiska kommissionen	-2,5	-1,4	–	–

Anm.: Publiceringsdatum för regeringen 2021-04-16, Konjunkturinstitutet 2021-03-31, Ekonomistyrningsverket 2021-03-25, Riksbanken 2021-02-10 och Europeiska kommissionen 2020-11-05.
Källa: 2021 års ekonomiska vårproposition.

Skillnaderna i bedömningen av den offentliga sektorns strukturella sparande mellan olika bedömare kan enligt regeringen bero dels på olika bedömningar av ekonomins potentiella BNP-nivå, dels på skillnader i beräkningsmetoder.

Tabell 6 Bedömningar av strukturellt sparande 2021–2024*Procent av BNP*

	2021	2022	2023	2024
Regeringen	-2,7	-0,3	0,6	1,1
Konjunkturinstitutet inkl. åtgärder	-1,0	-0,3	0,3	0,3
Ekonomistyrningsverket	-2,2	-0,6	0,7	1,3
Europeiska kommissionen	-0,9	-0,2	-	-

Anm.: Publiceringsdatum för regeringen 2021-04-16, Konjunkturinstitutet 2021-03-31, Ekonomistyrningsverket 2021-03-25 och Europeiska kommissionen 2020-11-05.

Källa: 2021 års ekonomiska vårproposition.

Uppföljning av utgiftstaket och regeringens bedömning av utgiftstakets nivå för 2024

Riksdagen beslutade efter förslag i vårändringsbudgeten för 2020 att höja utgiftstaket för 2020 med anledning av det behov av åtgärder som pandemin fört med sig. Av samma skäl beslutade riksdagen om en höjning av utgiftstaket för 2021 och 2022 efter förslag i budgetpropositionen för 2021.

Enligt regeringen är budgeteringsmarginalens storlek tillräcklig för att hantera den osäkerhet som finns i bedömningen av utgiftsutvecklingen 2021–2023. Jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2021 beräknas budgeteringsmarginalen bli 127 miljarder kronor mindre 2021 och 2 miljarder kronor större 2022 och 2023.

I tabell 7 redovisas de beslutade utgiftstaken, regeringens bedömning av utgiftstakets nivå för 2024 samt regeringens prognos för de takbegränsade utgifterna 2021–2024.

Tabell 7 Utgiftstak och takbegränsade utgifter*Miljarder kronor om inte annat anges*

	2021	2022	2023	2024
Utgiftstak som beslutats av riksdagen	1 695	1 634	1 539	
Regeringens bedömning av utgiftstak				1 595
<i>Procent av BNP</i>	32,5	29,7	27,1	27,1
<i>Procent av potentiell BNP</i>	31,7	29,6	27,1	27,1
Takbegränsade utgifter	1 621	1 477	1 456	1 471
<i>Procent av BNP</i>	31,1	26,8	25,6	25,0
Budgeteringsmarginal	74	157	83	124
<i>Procent av takbegränsade utgifter</i>	4,6	10,7	5,7	8,5
Finansiellt sparande	-235	-53	31	56
<i>Procent av BNP</i>	-4,5	-1,0	0,5	1,0

Källa: 2021 års ekonomiska vårproposition.

Utgiftstaket för staten, inklusive ålderspensionssystemet vid sidan av statens budget, bör enligt regeringens bedömning uppgå till 1 595 miljarder kronor 2024.

Regeringens bedömning av utgiftstakets nivå för 2024 medför att nivån utgör 27,1 procent av potentiell BNP, dvs. samma andel som utgiftstakets nivå för 2023. Det innebär en något lägre årlig ökning av utgiftstaket än den

genomsnittliga årliga ökningen av nivån sedan utgiftstaket infördes 1997. Bortser man från 2020 då utgiftstakets nivå ökade kraftigt innebär det dock en något högre årlig ökning.

Budgeteringsmarginalen 2024 uppgår till 8,5 procent av de takbegränsade utgifterna. Det är ett större utrymme än säkerhetsmarginalen på 3,0 procent för det tredje tillkommande året som bör gälla enligt riktlinjen för budgeteringsmarginalens minsta storlek. Enligt regeringen skulle en budgeteringsmarginal som endast motsvarar säkerhetsmarginalen kunna begränsa möjligheterna att genomföra prioriterade reformer på utgiftssidan under kommande år. Om det bedöms förenligt med överskottsmålet menar regeringen att det är rimligt att reformer ska kunna genomföras på budgetens utgiftssida. Att det finns utrymme under utgiftstaket betyder dock inte i sig att det kommer att användas för att öka de faktiska takbegränsade utgifterna.

Finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

Regeringen bedömer i propositionen att finanspolitiken är långsiktigt hållbar, dvs. de regler som styr de offentliga inkomsterna och utgifterna kan vara oförändrade på lång sikt utan att det resulterar i växande underskott och en alltför stor offentlig skuldsättning.

Försvagningen av det offentliga sparandet 2020 och 2021 till följd av pandemin är enligt regeringen temporär och äventyrar inte finanspolitikens långsiktiga hållbarhet. Det är dock enligt regeringen för tidigt att uttala sig om dagens kraftiga konjunkturnedgång får långsiktiga effekter på de offentliga finanserna. Eftersom antalet arbetade timmar i ekonomin har en betydande effekt på de offentliga finanserna kan eventuella långsiktiga negativa effekter på sysselsättningen försämra finanspolitikens långsiktiga hållbarhet.

De offentliga finanserna påverkas också av trender utan koppling till den pågående pandemin; Sveriges befolkning växer och blir allt äldre. Den demografiska utvecklingen innebär att åren fram t.o.m. 2035 karakteriseras av ett växande behov av skattefinansierade välfärdstjänster. Det innebär också att personalförsörjningen, främst inom omsorgen om äldre och funktionshindrade men även inom sjukvården är en utmaning. Regeringen bedömer att statens och kommunsektorns utgifter ökar dessa år men att ökningen inte är sådan att den gör finanspolitiken ohållbar.

För att bedöma om finanspolitiken är långsiktigt hållbar används två hållbarhetsindikatorer, de s.k. S1- och S2-indikatorerna. Dessa visar hur stor permanent förändring av det offentliga sparandet som krävs ett givet år för att den offentliga skulden ska utvecklas på ett önskvärt sätt. Indikatorn S1 uppgår till -3,1 procent av BNP, vilket anger den permanenta budgetförsvagning som krävs 2022 för att bruttoskulden ska motsvara 60 procent av BNP 2035. Det relativt stora negativa S1-värdet visar enligt regeringen att dagens omfattning av det offentliga åtagandet med stor sannolikhet kan upprätthållas t.o.m. 2035 utan att bruttoskulden överskrider stabilitets- och tillväxtpaktens gränsvärde. Om i stället den sparandejustering som krävs 2022 för att skuldkvoten 2035

ska motsvara 35 procent av BNP, dvs. en skuldkvot i linje med det s.k. skuldankaret, är indikatorvärdet $-0,7$.

S2-indikatorn är enligt regeringens beräkningar $-0,2$, vilket betyder att det finansiella sparandet kan försvagas permanent med 0,2 procent av BNP 2022 utan att nettoskulden blir instabil på mycket lång sikt. Regeringen framhåller att finanspolitiken är hållbar även enligt detta bedömnings sätt.

Värdet på de två indikatorerna har förändrats sedan föregående bedömning. I den ekonomiska vårpropositionen 2020 beräknades S1 till $-3,4$ och S2 till $-1,2$. En anledning till att S1-indikatorn försvagats marginellt är enligt regeringen att den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld för utgångsåret är något högre än i den tidigare framskrivningen.

Regeringen konstaterar att Konjunkturinstitutet bedömer att Sverige har starka offentliga finanser som är långsiktigt hållbara trots de åtgärder som vidtas på grund av covid-19. Det är en bedömning som bygger på att befolkningen blir friskare med tiden och arbetar längre upp i åldrarna. Om så inte blir fallet bedöms de offentliga finanserna inte vara långsiktigt hållbara. Europeiska kommissionen gör samma bedömning av S1-indikatorn som regeringen men beräknar däremot S2-indikatorn till 2,9 procent av BNP. Kommissionen bedömer att risken för en ohållbar utveckling är låg både på kort och medellång sikt (fram t.o.m. 2034). På lång sikt bedömer kommissionen att risken för en ohållbar utveckling är medelhög.

Motionerna

Moderaterna

I partimotion 2020/21:4032 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) redovisar Moderaterna sina prioriteringar för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Motionärerna konstaterar att den ekonomiska krisen till följd av pandemin har slagit hårt och brett det senaste året. Den rekordhöga arbetslösheten är Sveriges största ekonomiska problem, särskilt långtidsarbetslösheten som stigit till rekordnivåer och väntas fortsätta öka 2021. Det finns enligt motionärerna en överhängande risk att långtidsarbetslösheten biter sig fast på höga nivåer även efter krisen. Att pressa tillbaka arbetslösheten är avgörande för Sveriges framtid av många skäl. För att Sverige ska kunna möta denna utmaning krävs enligt motionärerna en lägre invandring och kraftfulla jobb- och integrationsåtgärder.

Motionärerna vill se ett jobbpaket som tillsammans med en skärpt migrationspolitik ska halvera långtidsarbetslösheten på tre år. Jobbpaketet ska innehålla stärkta incitament för att gå från långvarigt bidragsberoende till arbete, stärkta incitament för företag att anställa långtidsarbetslösa, en effektivare arbetsförmedling med fokus på att bryta passivitet och hjälpa långtidsarbetslösa och ett utbildningslyft för långtidsarbetslösa så att fler kan möta arbetsmarknadens krav. För att lyckas med integrationen är det

avgörande att fler invandrare arbetar och försörjer sig själva. För att åstadkomma detta vill motionärerna se bidragstak, kvalificering till välfärden och krav på att lära sig svenska och att utbilda sig.

Tillväxtförutsättningarna behöver stärkas för att Sverige ska kunna fortsätta vara ett rikt välfärdsländ. Det kräver enligt motionärerna en bred palett av åtgärder där skatterna är centrala. Utgångspunkten ska vara bättre villkor för företag och entreprenörer genom bl.a. sänkt bolagsskatt och minskat regelkrångel. Det ska också löna sig bättre att arbeta, framför allt genom sänkt skatt på lägre inkomster och införandet av ett bidragstak.

Sverige ska vara tryggt att bo och leva i. Det kräver en politisk mobilisering mot brottsligheten, och därför vill motionärerna se en politik som konsekvent stärker polisen så att det bli fler polisanställda, särskilt i yttre tjänst, och att fler väljer att stanna kvar i yrket. Det kräver också en stramare rättspolitik med längre fängelsestraff, effektivare brottsbekämpning och en högre brottsupplärning. Det i sin tur förutsätter förstärkningar av hela rättsapparaten inklusive tullväsendet.

Vidare behöver ordning och reda återställas. Motionärerna framhåller att en större invandring än vad Sverige klarat av har lett till omfattande integrationsproblem. De vill därför se åtgärder för att invandringen ska bli bra för Sverige och för att återställa ordning och reda i välfärdssystemen. Det innebär en målstyrd, stram och långsiktigt hållbar migrationspolitik med bl.a. volymmål och krav på anpassning till det svenska samhället. Arbetskraftsinvandringen behöver förbättras och det svenska regelverket för arbetskraftsinvandring ska vara tydligt inriktat på högkvalificerad arbetskraft, samtidigt som alla former av missbruk ska motverkas. Det är också viktigt att stoppa bidragsfusk. Motionärerna vill därför att det genomförs en nationell folkräkning, att arbetet mot bidragsbrott reformeras och att folkbildningen reformeras för att stävja fusk.

Motionärerna vill också att svenska medborgare i alla lägen ska kunna veta att deras skattepengar används på ett effektivt sätt och prioriteras till de områden där resurserna gör mest nytta. Den som ett helt arbetsliv varit med och byggt Sverige måste känna att det lönat sig och att pensionen räcker till. För att förbättra de ekonomiska förutsättningarna för pensionärerna vill motionärerna att skatten sänks för alla pensionärer i samma omfattning som skatten på arbetsinkomster sänks. Sjukvården ska vara att lita på, den ska ges i rätt tid, på rätt plats och hålla hög kvalitet. Det kräver bl.a. att köerna till sjukvården kortas ned genom en vidareutveckling av kömiljarderna och vårdgarantin samt en uppdatering av den nationella cancerstrategin. Det är också viktigt att stärka den medicinska kompetensen inom äldreomsorgen. Skolan ska fungera för alla i hela Sverige. Den ska lyftas så att alla elever går ut nian med fullständiga betyg. Det uppnås bl.a. genom mer undervisningstid och obligatorisk läxhjälp, att dåliga skolor stängs, att möjligheten att läsa på komvux utökas och att en handlingsplan antas för att hantera pandemin och dess följder för barn och unga. Sverige måste också ha ett starkt försvar och bättre krisberedskap som kan hävda det svenska territoriet och värna svenska

intressen. Det kräver satsningar på både det militära och det civila försvaret. Dessa satsningar måste också gå i takt för att skapa ett fungerande totalförsvaret som brett stärker Sveriges säkerhet. Biståndet bör minskas genom en sänkt biståndsram och bli mer effektivt med mer långsiktighet, kontroll och fokusering.

Slutligen anför motionärerna att Sverige ska fungera. Det innebär att Sverige ska klara klimatomställningen, som är en vår tids viktigaste och mest prioriterade frågor. Motionärerna menar att elektrifieringen spelar en nyckelroll i omställningen till ett fossilfritt samhälle. De vill även se ett nytt energipolitiskt mål om 100 procent fossilfri el 2040. Målet ska utgå från användning av kärnkraft, vattenkraft och vindkraft. De vill också se ett program för att utveckla små- och medelstora kärnkraftsreaktorer samt en utbyggnad av elnäten. Det bör också satsas på koldioxidlagring, klimatbistånd och internationella klimatinvesteringar samt gröna bränslen och ett aktivt skogsbruk. Därtill behövs det en bättre fungerande bostadsmarknad där individen har möjlighet att forma sitt eget liv. Det måste därför bli enklare att bygga bostäder och att köpa och hyra en bostad. Vägar, järnvägar, flygplatser och farleder är centrala för jobb och tillväxt i hela landet. Motionärerna vill därför utforma en modern och hållbar infrastrukturpolitik med fokus på jobb, pendling och tillväxt som med hänsyn till skattebetalarnas pengar inkluderar alla färdslag och som fungerar i hela landet.

Sverigedemokraterna

Jimmie Åkesson m.fl. (SD) redovisar i partimotion 2020/21:4033 Sverigedemokraternas prioriteringar för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

Svensk ekonomi, svenska företag och arbetstillfällen lider fortsatt i sviterna av pandemin. Konsekvenserna för ekonomin riskerar att bli långtgående med ett högt antal långtidsarbetslösa, stora utmaningar på arbetsmarknaden och en fortsatt osäkerhet om i vilken takt de nuvarande restriktionerna kan avskaffas. Det är tydligt att finanspolitiken behöver ta hänsyn till, och nyttja, det nuvarande läget genom att fokusera på långsiktiga åtgärder för att Sverige ska komma starkare ur krisen. Vidare krävs förenklade regler och villkor för att möjliggöra ett starkare näringsliv med fler arbetstillfällen som följd. Motionärerna vill se en ekonomisk politik och en budgetpolitik som främjar såväl Sverige som medborgarna. Prioriteringar måste göras för att undvika att Sverige fastnar i en nedåtgående spiral med ökande budgetunderskott och ett minskat förtroende för svensk finanspolitik. Det kräver en politik med ett tydligt mål – Ett starkare Sverige.

Att befolkningen vaccinerats är en förutsättning för att lyfta restriktionerna och få igång samhällsekonomin. Därför menar motionärerna att det behövs en riktig vaccinationsplan. Smittspridningen behöver också begränsas i största möjliga mån för att skydda äldre och de som tillhör en riskgrupp. Men det behövs också stöd till individer och hushåll. Välfärdens sociala skyddsnät

måste stärkas, och utgångspunkten för socialförsäkringspolitiken ska vara en trygg och effektiv socialförsäkring som fungerar när den som mest behövs. Det innebär förlängning av vissa stöd så länge pandemin pågår, t.ex. den förebyggande sjukpenningen för riskgrupper, och också nya tillfälliga stöd till de som är särskilt drabbade, t.ex. familjer. Motionärerna vill också att karensavdraget för vissa yrkesgrupper slopas permanent. Det behövs även utökade stöd till företag som drabbats av pandemins restriktioner, stöd som ska vara lättförståeliga, utannonseras tidigt och kvarstå under en lång tid för att företagen ska kunna planera långsiktigt.

Sverige behöver stärka sin krisberedskap, vilket enligt motionärerna bl.a. bör göras genom en ökad självförsörjningsgrad inom jordbruket och inrättandet av beredskapslager av både livsmedel och sjukvårdsmateriel m.m. Pandemin har också drastiskt ändrat villkoren för transportsektorn, och staten behöver dels kompensera sektorn för detta, dels satsa på underhåll av landets vägar och järnvägar. Även elleveranserna måste säkras, bl.a. genom en utveckling av modern och säker kärnkraft. Målet om att svensk elproduktion ska vara förnybar bör ersättas med ett mål om helt fossilfri produktion. Dessutom bör de nordiska länderna tillsammans bygga upp viss gemensam krisberedskap, t.ex. en gemensam brandflygsflotta.

Motionärerna vill vidare att det kommunala utjämningssystemet långsiktigt ska förstärkas för att ge kommunsektorn rimliga förutsättningar att upprätthålla en god välfärd och fungerande offentliga kärnverksamheter parallellt med ett rimligt skattetryck utan att ytterligare behöva öka skuldbördan. Regionernas ekonomi bör också stärkas genom att en regionaliserad fastighetsskatt som innebär att skatteinkomster från industrifastigheter och elproduktionsenheter flyttas över till regionerna i stället för att som i dag gå direkt till statskassan. Samtidigt måste utgifterna ses över, och motionärerna vill se en bred och kritisk diskussion om vad som är ett offentligt ansvar och inte.

Fler människor behöver komma i arbete och motionärerna vill att det ska bli billigare och lättare att anställa och att såväl löntagare som pensionärer ska få mer i plånboken för att därigenom öka efterfrågan på varor och tjänster. Detta uppnås enligt motionärerna genom att arbetsgivaravgifterna för företag sänks, jobbskatteavdraget förstärks och flerbarnstillägget omvandlas till en skattereduktion.

Migrationen har enligt motionärerna en omfattande påverkan på samhällsekonomin dels genom direkta kostnader för mottagande, dels genom indirekta kostnader för ett högre nyttjande av välfärdstjänster och en belastning på pensionssystemet och socialförsäkringarna. Det är därför viktigt att fortsätta arbetet för en väl fungerande och ansvarsfull migrationspolitik som sätter Sverige och dess folk i första rummet.

Kopplingen mellan medborgarskap och nationell identitet är enligt motionärerna en viktig grundbult i samhällsbygget. De bosättningsbaserade förmånerna, bidrag som betalas ut enbart för att en person bor i Sverige, har i många fall en negativ sysselsättningseffekt för nyanlända och skapar

incitament för att söka sig till Sverige. Motionärerna vill därför att det i ett första skede ska utredas hur rätten till vissa bosättningsbaserade välfärdsförmåner kan begränsas för personer som är medborgare i ett land utanför EU/EES och som saknar avtal med EU om s.k. likabehandling och där bilaterala socialförsäkringskonventioner saknas.

För motionärerna är det även framgent en högt prioriterad fråga att tillföra resurser, både i form av medel och personal, till hela rättsväsendet och dem vars arbete det är att garantera människors trygghet.

Slutligen framhåller motionärerna att det krävs sunda statsfinanser och en plan för att budgeten ska vara i balans för att tillväxtfrämjande åtgärder ska kunna genomföras, och för att Sverige ska vara väl förberett på nästa kris. Det går därför inte att använda skattebetalarnas pengar till andra länders medborgare i den enorma omfattning som hittills har gjorts, utan det behövs prioriteringar. För att säkerställa Sveriges möjligheter att inom överskådlig tid bygga upp en finansiell buffert för kommande kriser bör bl.a. motionärernas förslag om att minska statens utgifter för socialförsäkringssystemet, incitament för nyanlända att söka arbete och om att minska nivån av bidragsberoende invandring till landet genomföras. Också biståndsbudgeten behöver stramas åt genom att biståndsramen successivt minskas.

Vänsterpartiet

I partimotion 2020/21:4019 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) redovisar Vänsterpartiet sina prioriteringar för den ekonomiska politiken.

Motionärerna vill se en radikal omläggning av den ekonomiska politiken där målet ska vara att nå full sysselsättning och jämlikhet genom en lönedriven och långsiktigt hållbar tillväxt. Coronakrisen har visat hur skört samhällets motståndskraft är på många områden. År av skattesänkningar har dränerat välfärden på resurser. Besparingar och privatiseringar har lett till en underdimensionerad sjukvård och äldreomsorg, och krisen har blottlagt det svenska klassamhället och brister i våra trygghetssystem. Pandemin har tydligt påvisat strukturen i svensk ekonomi. Motionärerna konstaterar att de ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin är stora men att utvecklingen på arbetsmarknaden är mest oroande. Motionärerna vill därför att politiken inriktas på att bygga Sverige starkare genom att rusta upp välfärden och föra en politik för full sysselsättning och klimatomställning. Politiken ska omfördela och utjämna inkomstskillnader.

Utvecklingen på arbetsmarknaden måste vändas och arbetslösheten pressas tillbaka. Alla som vill och kan arbeta ska ha ett jobb. Motionärerna vill se att jobben blir fler genom att politiken inriktas på att utöka de offentliga investeringarna i personal inom t.ex. äldreomsorgen och barnomsorgen, för klimatet och för utbildning och ekonomisk jämlikhet. Finanspolitiken bör därför vara expansiv under flera år framöver. Politiken bör prioritera utökade medel till Arbetsförmedlingen så att den kan erbjuda en fullgod närvaro i hela landet. För att ge sysselsättningspolitiken en tillräcklig tyngd vill motionärerna

att särskilda sysselsättningsplaner fogas till det finanspolitiska ramverket med ambitiösa medelfristiga mål för arbetsmarknaden som ska baseras på åldersgruppen 20–64 år och som ska uppnås inom fyra år. Arbetslösheten ska pressas ned under 4 procent, sysselsättningsgraden ska uppgå till minst 84 procent och långtidsarbetslösheten ska minst halveras.

Nyckeln till att få fler människor i arbete är utbildning. Staten bör därför ta ett större ansvar för att säkerställa utbildad personal inom bl.a. hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och skolan.

Motionärerna efterlyser en tydlig färdriktning för hur vägen ur coronakrisen också ska stärka möjligheterna för att Sverige ska bli ett fossilfritt välfärdsland. Regeringens klimatpolitiska handlingsplan bedöms vara mycket bristfällig. Sverige har enligt motionärerna ett stort behov av ökade investeringar för en grön omställning. Därför bör politiken inriktas på massiva investeringar i fossilfria transport- och energisystem och statliga stöd för hållbara industrier, näringar och bostäder med minskade utsläpp av växthusgaser. En utbyggd järnväg och kollektivtrafik bör vara centrala komponenter i investeringarna för att ställa om klimatet. Motionärerna vill också se att en grön investeringsbank införs så att investeringarna i hållbara lösningar kan öka.

Coronakrisen har enligt motionärerna ytterligare tydliggjort de redan stora ekonomiska klyftorna. Klimatomställningen måste därför med nödvändighet genomföras med ett rättviseperspektiv och med sikte på minskade klyftor. Det statliga ägandet bör samtidigt utökas och utvecklas för en demokratisk styrning av samhällsutvecklingen i en hållbar riktning. Genom en omfattande elektrifiering av transportsektorn och industrin vill motionärerna att fossilberoendet fasas ut.

Genom investeringar i utbildning och forskning ska näringslivet få tillgång till kvalificerad arbetskraft med rätt utbildning som kan vidareutveckla nya produkter och tjänster.

Bostadsbristen i storstäderna måste enligt motionärerna byggas bort, och de framhåller att det råder stora eftersatta behov inom välfärden. Genom att investera i nya bostäder skapas enligt motionärerna bättre förutsättningar för folk att flytta dit jobben finns och det ökar företagets möjligheter att rekrytera den kompetens som efterfrågas. Investeringarna håller efterfrågan uppe i ekonomin samtidigt som Sveriges långsiktiga tillväxtförutsättningar stärks.

Vidare framhåller motionärerna att långsiktiga reformer behövs för att åtgärda de brister i våra trygghetssystem som krisen har blottlagt, bl.a. bör karensavdraget avskaffas och ersättningarna höjas.

Målet med skattepolitiken ska vara att trygga välfärden, öka jämlikheten, få fler människor i arbete och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. Skatt ska betalas efter bärkraft och fördelas efter behov. Skatteflykt och skattebrott ska bekämpas kraftfullt och principen om lika skatt vid lika inkomst ska återupprättas. För att kunna stärka välfärden och genomföra investeringar i klimatomställningen vill motionärerna se att det samlade

skatteuttaget höjs. Framför allt bör skatten höjas på stora förmögenheter, stora arv och gåvor samt på kapitalinkomster.

Motionärerna framhåller att flera miljarder av det vi i dag betalar i skatt för välfärd går till privata vinster. Detta förvrider välfärdens sätt att fungera, och politiken bör därför inriktas på att stoppa denna vinstjakt i enlighet med en modell som motionärerna hänvisar till i motionen.

Skolan ska ge alla elever samma möjligheter till en bra utbildning och lägga grunden för ett liv med goda möjligheter att kunna delta i och påverka det demokratiska samhället. Motionärerna menar att utvecklingen i dag går åt fel håll och att hur mycket elever lär sig beror alltmer på vilken skola de hamnar i och på vilka föräldrar de har. Därför vill motionärerna att politiken inriktas på att återupprätta den jämlika och sammanhållna skolan genom att tillföra utökade resurser som fördelas efter behov och att staten övertar huvudmannaskapet.

I motionen redovisas också ett flertal åtgärder som motionärerna anser borde ha genomförts redan under 2021.

Kristdemokraterna

I partimotion 2020/21:4035 av Ebba Busch m.fl. (KD) redovisar Kristdemokraterna sina prioriteringar för den ekonomiska politiken. Motionärerna konstaterar att coronapandemin har satt djupa spår och påverkat oss alla. De ekonomiska följdverkningarna är omfattande och nedgången i ekonomin saknar motstycke i modern tid. Motionärerna menar att den politik som regeringen bedriver saknar riktning och reformkraft och att den inte bedrivs för Sveriges bästa. I stället vill motionärerna se en politik som prioriterar tryggheten; tryggheten att ha ett jobb att gå till, tryggheten i form av en vård och omsorg man kan lita på och tryggheten i att inte bli utsatt för brott eller våld.

Motionärerna ser med oro på hur många som är arbetslösa i dag och på risken för att ännu fler ska bli arbetslösa och fastna i långtidsarbetslöshet. För att förhindra fler konkurser och en ännu större arbetslöshet bör därför politiken inriktas på reformer som motverkar utvecklingen mot en allt större långtidsarbetslöshet, bl.a. genom att stärka drivkrafterna till arbete och genom att underlätta inträde på arbetsmarknaden, t.ex. genom anställningsformer som möjliggör lägre lönekostnader och riktade jobbskatteavdrag. Politiken ska också främja ett gott företagsklimat där entreprenörskap och innovation uppmuntras. Motionärerna framhåller att jobb huvudsakligen skapas genom att entreprenörer får starta och driva framgångsrika och välmående företag. Ett gott företagsklimat är därför nyckeln till att kunna möta framtida utmaningar och öka resurserna till vår gemensamma välfärd. Därför ska politiken inriktas på att underlätta för företag att växa och anställa, bl.a. genom sänkta skatter på arbete, förenklade regler för att starta och driva företag och genom att underlätta ägarbyten. Vidare anser motionärerna att sektorer där jobb inte utförs på grund av höga skatter och avgifter bör reformeras så att marknaderna

kan växa till. Det handlar framför allt om att öppna upp för nya tjänstesektorer och att bredda det befintliga rutavdraget till att omfatta fler tjänster.

Motionärerna anser att kompetensförsörjningen är en central fråga framöver, varför politiken bör inriktas på att bygga ut utbildningsväsendet och på att reformera Arbetsförmedlingen så att matchningen på arbetsmarknaden kan förbättras.

Motionärerna framhåller att tillgängligheten i vården och omsorgen har försämrats och försvagats under de senaste åren. Den utvecklingen vill motionärerna vända genom att inrikta politiken på reformer som kortar ned köerna och säkrar en jämlik vård i hela landet och som hjälper människor tillbaka till sociala sammanhang och ett normalt liv efter krisen, bl.a. genom en mer nationell styrning av hälso- och sjukvården.

Motionärerna vill också se kraftiga åtgärder mot våldet och brottsligheten som drabbar kvinnor, bryter ned familjer och skadar tilliten i samhället. Rättsväsendet är enligt motionärerna underdimensionerat och fungerar dåligt. Politiken bör därför inriktas på att stärka tryggheten bl.a. genom att anställa 10 000 fler poliser till 2024, utöka medlen till Polismyndigheten, höja lönerna och genom att bygga ut hela rättsväsendet.

Politiken bör vidare inriktas på att fördjupa skolans kunskapsuppdrag och stärka samhällets insatser för att vända trenden med barn och unga som mår dåligt och drabbas av psykisk ohälsa.

Den ekonomiska politiken bör också användas för att stödja goda mellanmännskliga relationer. Familjer och det civila samhället ska ges möjlighet att utvecklas och fatta egna beslut, genom en minskad politisk styrning. Den ofrivilliga ensamheten i samhället ska motas – inte minst hos äldre som väntar på plats på ett anpassat boende eller hos barn som riskerar att misslyckas i skolan för att de känner sig ensamma.

Barns och ungas behov och rättigheter ska vara grunden för hur familjepolitiken och barnomsorgen utformas. Politiken ska utformas så att den skapar förutsättningar för alla föräldrar att kunna välja den barnomsorg som de anser vara bäst för deras barn och själva få förutsättningar att hitta balansen mellan arbete och familjeliv.

Motionärerna vill se en ansvarsfull och human migrationspolitik som är hållbar och anpassad till vår integrationskapacitet. Det historiska mottagandet ska ligga till grund för det framtida mottagandet, och söktrycket till Sverige måste ned till en nordisk genomsnittsnivå. Vidare anser motionärerna att integrationen behöver fungera bättre och vara mer effektiv. Klyftan mellan utrikes och inrikes födda på arbetsmarknaden är mycket stor och bedöms vara en av Sveriges största utmaningar på arbetsmarknaden. Motionärerna vill därför att politiken ska inriktas på att skapa förutsättningar för egen försörjning, nya arbetssätt genom att öka samverkan mellan olika aktörer, såsom sociala utfallskontrakt, och på att införa fler och bättre nystartsjobb samtidigt som ineffektiva arbetsmarknadspolitiska program avvecklas.

Regeringens reformagenda för bostadssituationen bedömer motionärerna som otillräcklig. Politiken bör inriktas på att förenkla och snabba på

byggandet, öka tillgången till byggbar mark och öka rörligheten i det befintliga beståndet, exempelvis genom förändrade flyttskatter. Drivkrafterna för att låna behöver dämpas för att minska hushållens och ekonomins sårbarhet framöver, t.ex. genom en långsam nedtrappning av ränteavdragen som växlas mot sänkta inkomstskatter.

Goda kommunikationer i hela landet bedöms som en förutsättning för tillväxt, välbstånd och sysselsättning i hela Sverige. Politiken bör därför inriktas på att säkerställa en effektiv, långsiktig och miljömässigt hållbar transportförsörjning i hela Sverige. Beroendet av fossila bränslen inom transportsektorn ska brytas genom långsiktiga och effektiva styrmedel, genom att rusta upp befintliga vägar och järnvägar samt genom att bygga nya vägar.

Klimatutmaningen är enligt motionärerna den största miljöutmaningen och den kräver ambitiösa mål på såväl svensk som europeisk nivå. Motionärerna anser att ekonomiska styrmedel är användbara instrument i miljöpolitiken och de vill bl.a. ha system med överlåtbara utsläppsrätter.

I motionen redovisar motionärerna även ett flertal åtgärder som de anser borde ha genomförts redan under innevarande år.

Övrig följdmotion

I motion 2020/21:4031 av Amineh Kakabaveh (-) redovisar ledamoten sina prioriteringar för den ekonomiska politiken. Pandemin har slagit hårt mot flertalet individer i Sverige. För ett fåtal har den dock inte inneburit några större prövningar. Motionären menar att regeringens politik förs för ett fåtal individer och inte för flertalet. Motionären anser därför att den ekonomiska politiken ska byta inriktning till en offensiv ekonomisk politik för arbete, trygghet och bostäder åt alla. Det finanspolitiska ramverket bör avskaffas liksom kravet på överskott i de offentliga finanserna och kravet på begränsning av statsskulden.

Full sysselsättning ska vara det överordnade målet för den ekonomiska politiken. Alla som vill och kan arbeta ska ha ett arbete, ett heltidsarbete med en lön som ger en trygghet och anständig tillvaro. Som ett komplement till en offensiv finanspolitik bör politiken inriktas på att införa ett sysselsättningsprogram inom offentlig sektor där alla som inte kan hitta ett arbete på annat håll ska erbjudas anställning. Detta bedömer motionären som ett mer kostnadseffektivt sätt att bekämpa arbetslösheten än regeringens krispolitik med subventioner av det privata näringslivet.

Sysselsättningsprogrammet väntas bidra till att förbättra jämställdheten och integrationen, och minska ungdomsarbetslösheten. Politiken bör också inriktas på att förkorta arbetstiden.

Motionären anser vidare att rätten till bostad ska garanteras och framhåller att det är ett ansvar för samhället och staten. Politiken bör därför inriktas på att genomföra omfattande investeringar i bostadssektorn så att minst 200 000 nya hyresrätter kan byggas fram till 2025 och ett nytt miljonprogram kan tas fram på längre sikt.

Motionären vill se en utbyggnad av välfärden genom att politiken prioriterar utökade statsbidrag till kommuner och regioner så att sjukvården kan rustas upp. Skolan bör drivas i statlig regi och de religiösa skolorna ska stängas. Vinstintresset ska också tas bort ur välfärden som helhet.

De sociala trygghetssystemen behöver reformeras i grunden så att de kan ge trygghet vid sjukdom. Vidare bör politiken inriktas på att utforma ett nytt pensionssystem för en god och trygg pension för flertalet, inte för fåtalet, bl.a. bör den allmänna pensionen höjas kraftigt.

Motionären anser att stora offentliga investeringar bör göras på ett flertal områden, bl.a. ska sjukhus, skolor, förskolor, äldreboenden byggas ut och rustas upp. Väg- och järnvägsnätet ska rustas upp och byggas ut. Genom offentliga investeringar ska energi- och transportsektorn bli fossilfri så snart som möjligt. På kort och medellång sikt vill motionären se att politiken prioriterar investeringar i bostäder, återställd krisberedskap och i en utfasning av fossila bränslen från energi- och transportsektorn.

Budgetbalans ska inte vara målet med den ekonomiska politiken utan samhällsekonomisk balans, fullt resursutnyttjande och full sysselsättning. Genom att tillåta stora budgetunderskott för att finansiera offentliga investeringar och utökade medel ska målet nås. Höjda skatter ska inte vara det medel som används för att nå målen med den ekonomiska politiken. Däremot bör riktade skattehöjningar genomföras mot stora privata kapitalintressen.

Motioner från den allmänna motionstiden 2020/21

I motion 2020/21:1628 av Elin Lundgren och Patrik Engström (båda S) anför motionärerna att Sverige behöver ett samhälle där alla hjälps åt efter förmåga och där ingen lämnas efter. Ett barns framtid, utbildning, inkomst och hälsa ska inte avgöras utifrån var hen växer upp eller vilka föräldrar hen har. Jämlika samhällen är friskare samhällen där människor upplever mer trygghet, delaktighet och frihet, där både tillväxt och innovation kan öka. Därför vill motionärerna att regeringen inrättar en nationell handlingsplan för att utjämna inkomstskillnader.

I kommittémotion 2020/21:3282 av Fredrik Malm m.fl. (L) (yrkandena 4–6) anför att euron är ett både politiskt och ekonomiskt projekt som underlättar gränsöverskridande handel och ekonomisk integration. Motionärerna vill att det skapas en framtida ekonomisk stabilitet med energiavtal som skrivs i euro, att skyddet mot framtida ekonomiska kriser ökar och att Sverige går med i bankunionen. Vidare menar motionärerna att Sverige och svensk handel förlorar på att stå utanför eurosamarbetet och att utanförskapet riskerar att förvärras nu när Storbritannien lämnat EU, eftersom vi då mist en viktig allierad. Motionärerna vill därför att regeringen ska arbeta för att Sverige ska införa euron som valuta. Motionärerna framhåller också vikten av att vara en del av EU:s kärna och vill att regeringen arbetar för att Sverige ska bli en helhjärtad partner i EU-samarbetet.

I kommittémotion 2020/21:3312 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2 anför motionärerna att det är bra att regeringen nu har börjat redovisa enligt ett ramverk för välbefinnande, inkluderande ekonomiska, miljömässiga och sociala indikatorer. På så sätt kan utvecklingen av livskvaliteten bättre följas. Motionärerna anser dock att regeringen i sin redovisning i för liten utsträckning betonat uppföljning av människors subjektiva livskvalitet. Vidare menar motionärerna att regeringens ramverk och de indikatorer som väljs tar för lite hänsyn till goda relationers betydelse för livskvaliteten, trots att det enligt motionärerna är helt centralt när människor själva pekar ut faktorer som säkrar god livskvalitet och trots att ensamhet är ett stort hot mot exempelvis hälsa. Motionärerna vill därför att regeringen kompletterar redovisningen med fler mått och indikatorer på hur relationerna i samhället utvecklas, t.ex. genom att följa självupplevd ensamhet och den självskattade kvaliteten i nära relationer.

Tidigare behandling

Utskottet har tidigare behandlat liknande motionsyrkanden, bl.a. i betänkande 2019/20:FiU20, 2018/19:FiU20 och i 2017/18:FiU20. När det gäller frågan om inkomstskillnader och jämlikhet noterade utskottet att regeringen i augusti 2018 tillsatte en jämlikhetskommission som fick i uppdrag att lämna förslag som syftar till att långsiktigt öka den ekonomiska jämlikheten och öka möjligheterna till social rörlighet. Kommissionens arbete skulle ha slutredovisats till regeringen senast den 31 maj 2020, men genom ett tilläggsdirektiv i maj 2020 förlängdes utredningstiden till den 31 juli 2020. Utskottet ville då invänta utredningens betänkande innan eventuella åtgärder övervägdes.

När det gäller frågan om att Sverige ska införa euron som valuta framhöll utskottet att Sverige står utanför valutaunionen till dess att riksdagen beslutar annorlunda samt att det svenska folket vid en folkomröstning i september 2003 röstade nej till att införa euron som valuta.

När det gäller frågan om att Sverige ska närma sig euroområdet konstaterade utskottet att utredningen om ett eventuellt svenskt deltagande i bankunionen överlämnade sitt betänkande till regeringen den 9 december 2019 (Sverige och bankunionen, SOU 2019:52). Utskottet konstaterade vidare att förslaget var ute på remiss och att tiden för att lämna yttranden gick ut den 24 april 2020. I fråga om ett svenskt deltagande ville utskottet inte föregripa Regeringskansliets beredningsarbete med utredningens förslag och remissinstansernas yttranden.

När det gäller frågan om fler mått och indikatorer på hur relationerna i samhället utvecklas konstaterade utskottet att regeringen sedan 2017 kompletterar redovisningen av BNP-måttet med andra indikatorer som visar ekonomiska, miljömässiga och sociala hållbarhetsaspekter inom ett antal nyckelområden och utvecklingen över tid. Utskottet noterade också att

regeringen har utökat antalet indikatorer i den kompletterande redovisningen av BNP-måttet, vilket utskottet välkomnade.

Skatteutskottets yttrande

I yttrande 2020/21:SkU7y tillstyrker skatteutskottet regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa avser skatteutskottets beredningsområde. Skatteutskottet avstyrker de fyra partimotionerna från Moderaterna, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet samt den enskilda motionen 2020/21:4031 (-). I yttrandet finns fyra avvikande meningar där Moderaterna, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet tillstyrker sina respektive förslag till riktlinjer.

I yttrandet anför skatteutskottet att skattepolitiken ska säkra stabila skatteintäkter och skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och en hög sysselsättning. Skatteutskottet konstaterar att spridningen av coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19 har fått mycket stora konsekvenser för det svenska samhället och den ekonomiska tillväxten och att riksdagen har ställt sig bakom de förslag till åtgärder som regeringen i flera extra ändringsbudgetar har lämnat mot de ekonomiska verkningarna av coronaviruset. Skatteutskottet delar regeringens bedömningar och tillstyrker därför regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar som avser skatteutskottets beredningsområde.

Yttrandet finns i sin helhet i bilaga 2 till betänkandet.

Kompletterande information

Nedan redovisas aktuella bedömningar av den ekonomiska utvecklingen och de offentliga finanserna som lämnats efter det att vårpropositionen lämnades till riksdagen den 15 april 2021. Vidare redovisas en sammanfattning av Finanspolitiska rådets rapport 2021, Sveriges Kommuner och Regioners Ekonomirapport 2021 och Konjunkturinstitutets kommentarer till regeringens vårproposition 2021. Information lämnas också om finansutskottets betänkande 2020/21:FiU46 som riksdagen beslutade om i april 2021 och som av tidsskäl inte har beaktats i vårpropositionen för 2021.

Aktuella bedömningar av den ekonomiska utvecklingen

Riksbankens penningpolitiska rapport, april 2021

I rapporten redovisar Riksbanken sin bedömning av den ekonomiska utvecklingen i Sverige och i omvärlden för åren 2021–2023.

Riksbanken bedömer att svensk ekonomi åter tar fart när restriktionerna lättar. Det är framför allt hushållens konsumtion som förväntas öka och bidra till en högre tillväxt under de kommande åren. En god global efterfrågan

bedöms samtidigt gynna industriproduktionen och i sin tur exporten. Sammantaget bedöms BNP växa med i genomsnitt 3,7 procent per år under 2021 och 2022 för att därefter sakta in och växa med 2 procent 2023.

I omvärlden bedöms BNP växa med 6 procent 2021 för att åren därefter växa något långsammare, 4,4 procent 2022 och 2,6 procent 2023.

Situationen på arbetsmarknaden förväntas komma att förbättras även om arbetslösheten väntas dröja sig kvar på en något förhöjd nivå ytterligare en tid, till följd av långvariga effekter av krisen. Arbetslösheten bedöms uppgå till 8,6 procent 2021, 7,7 procent 2022 och 7,4 procent 2023.

Ett stigande resursutnyttjande bedöms skapa förutsättningar för en ökad inflation, men kostnadstrycket bedöms stiga relativt långsamt. Liksom under 2020 väntas det vara stora variationer i inflationen även i år. Det dröjer till i slutet av prognosperioden innan inflationen väntas vara mer varaktigt nära målet på 2 procent. Riksbanken anser att det krävs en fortsatt expansiv penningpolitik de kommande åren för att stödja ekonomin och prisutvecklingen. Riksbanken kommer att utforma penningpolitiken så att det finns ett omfattande penningpolitiskt stöd så länge det behövs för att stötta återhämtningen och inflationen.

Europeiska kommissionens vårprognos, maj 2021

I kommissionens prognos förväntas EU:s och euroområdets ekonomier återhämta sig starkt i takt med att vaccinationstäckningen ökar och restriktionerna lättas. Tillväxten drivs av privat konsumtion, investeringar och en ökande efterfrågan på EU-export från en starkt global ekonomi. De offentliga investeringarnas andel av BNP väntas under 2022 komma att nå sin högsta nivå på mer än tio år. Enligt kommissionen kommer detta att drivas av faciliteten för återhämtning och resiliens, som är det centrala instrumentet för unionens återhämtningssinstrument (Next Generation EU).

Kommissionens prognos är att EU:s ekonomi växer med 4,2 procent 2021 och med 4,4 procent 2022. Euroområdets ekonomi förväntas växa med 4,3 procent i år och med 4,4 procent nästa år. Tillväxttakten inom EU kommer att variera även i fortsättningen, men alla EU-ländernas ekonomier förväntas ligga på samma nivåer som före krisen i slutet av 2022.

Situationen på arbetsmarknaden håller långsamt på att förbättras efter pandemins inledande effekter. Sysselsättningen ökade under andra halvåret 2020, och arbetslösheten har sjunkit från sin högsta notering i de flesta EU-länder. Prognosen för arbetslösheten i EU är 7,6 procent för 2021 och 7 procent för 2022. Prognosen för arbetslösheten i euroområdet är 8,4 procent för 2021 och 7,8 procent för 2022.

För EU förväntas inflationen nu hamna på 1,9 procent för 2021 och 1,5 procent för 2022. För euroområdet väntas inflationen hamna på 1,7 procent för 2021 och 1,3 procent för 2022.

Offentligt stöd till hushåll och företag bedöms ha spelat en avgörande roll för att mildra pandemins inverkan på ekonomin, samtidigt som det också har

lett till att EU-länderna har ökat sina skuldnivåer. Det samlade underskottet i de offentliga finanserna väntas i år öka med ungefär 0,5 procentenhet till 7,5 procent av BNP i EU, och med ca 0,75 procentenhet till 8 procent av BNP i euroområdet. Alla EU-länder utom Danmark och Luxemburg beräknas få ett underskott på mer än 3 procent av BNP under 2021. Fram till 2022 beräknas dock det samlade budgetunderskottet halveras till strax under 4 procent i både EU och euroområdet. Antalet EU-länder med ett underskott på mer än 3 procent av BNP beräknas minska betydligt.

I EU väntas den offentliga skulden som andel av BNP nå en topp på 94 procent i år för att sedan sjunka marginellt till 93 procent under 2022. I euroområdet väntas skulden i förhållande till BNP följa samma trend och öka till 102 procent i år för att sedan minska något till 101 procent under 2022.

För Sverige bedömer kommissionen att BNP växer med 4,4 procent 2021 och med 3,3 procent 2022. Den privata konsumtionen och en stark export väntas bidra till återhämtningen.

Inflationen väntas uppgå till 1,8 procent 2021 och till ca 1 procent 2022. Kommissionen bedömer att det finns en risk att inflationen blir högre med tanke på omfattningen av hushållens överskott av sparande, och på företagets möjligheter att öka investeringarna mot bakgrund av gynnsamma finansieringsvillkor.

Som en följd av de åtgärder som vidtas mot pandemin förväntas den offentliga sektorns finansiella sparande visa ett underskott på 3,3 procent av BNP 2021 som minskar till -0,5 procent av BNP 2022 när stimulansåtgärder fasas ut. Den konsoliderade bruttoskulden beräknas uppgå till ca 39 procent av BNP 2022.

Arbetskraftsundersökning – första kvartalet 2021

I januari 2021 anpassades arbetskraftsundersökningarna (AKU) till EU:s nya förordning för den sociala statistiken. Anpassningen har lett till vissa förändringar i nivåer. SCB gör därför i dagsläget inga jämförelser bakåt i tiden.

Undersökningen visar att andelen sysselsatta i åldern 15–74 år uppgick till 65,5 procent under det första kvartalet 2021 och andelen arbetslösa uppgick till 9,7 procent, icke säsongrensat. Antalet arbetade timmar var i genomsnitt 156,4 miljoner timmar per vecka. Säsongrensade och utjämnade data visar att sysselsättningen uppgick till 66,4 procent och arbetslösheten till 9,0 procent. I åldersgruppen 20–64 år uppgick arbetslösheten till 8,3 procent, säsongrensat och utjämnat. Bland utrikes födda var 20,0 procent arbetslösa jämfört med 4,6 procent bland inrikes födda.

Arbetskraftsundersökning – april 2021

I april 2021 uppgick antalet sysselsatta till 5 009 000. Antalet arbetslösa var 521 000, vilket motsvarar en arbetslöshet på 9,4 procent. Säsongrensade och utjämnade data visar att sysselsättningen i april uppgick till 5 020 000 personer, vilket är en ökning jämfört med närliggande månader 2021.

Arbetslöshetstalet uppgick till 9,1 procent, vilket också är en ökning jämfört med närliggande månader 2021. En stor andel av ökningen av antalet arbetslösa under april skedde bland ungdomar i åldern 15–24 år. I januari 2021 anpassades arbetskraftsundersökningen (AKU) till EU:s nya förordning för den sociala statistiken. Förändringarna har medfört brott i tidsserierna och därför redovisas inga jämförelser med tidigare år.

Nybyggnad av bostäder – första kvartalet 2021

Enligt uppgifter från SCB ökade byggtakten under det första kvartalet 2021 jämfört med motsvarande kvartal 2020. Preliminärt påbörjades nybyggnation av totalt ca 16 000 nya bostadslägenheter under det första kvartalet 2021. Det är 24 procent fler i jämförelse med motsvarande kvartal 2020, då 12 854 bostadslägenheter började byggas.

Av de påbörjade bostadslägenheterna finns 13 300 i flerbostadshus. Det är 31 procent fler än under 2020. Småhusbyggandet är nästan oförändrat jämfört med förra året; 2 700 bostadslägenheter i småhus påbörjades under kvartalet, vilket är ca 40 lägenheter färre än under samma period 2020. Utöver nybyggnationen gav även påbörjade ombyggnationer ett tillskott på ca 700 bostadslägenheter, jämfört med ett tillskott på 550 lägenheter under första kvartalet 2020.

Nationalräkenskaperna – första kvartalet 2021, maj 2021

Nationalräkenskaperna visar att Sveriges BNP ökade med 0,8 procent under första kvartalet 2021, säsongrensats och jämfört med kvartalet innan. Uppgången drevs bl.a. av ökad hushållskonsumtion. Kalenderkorrigerat och jämfört med första kvartalet 2020 var BNP i princip oförändrad.

Hushållens konsumtion ökade med 0,5 procent och höjde BNP-tillväxten med 0,2 procentenheter, ökade konsumtionsutgifter av transporter bidrog till uppgången. Den offentliga konsumtionen ökade med 0,4 procent och statens konsumtionsutgifter ökade med 1,3 procent medan de kommunala myndigheternas konsumtionsutgifter i stort var oförändrade. Lagerinvesteringarna höjde BNP-tillväxten med 0,5 procentenheter medan fasta bruttoinvesteringar minskade med 0,1 procent. Exporten ökade med 1,3 procent och importen ökade med 1,4 procent. Sammantaget hade exportnettot en begränsad påverkan på BNP-tillväxten.

Produktionen inom näringslivet ökade med 1,1 procent. De varuproducerande branschernas produktion ökade med 0,7 procent medan de tjänsteproducerande branscherna ökade med 1,3 procent. Produktionen inom de offentliga myndigheterna ökade med 1,2 procent.

Antalet sysselsatta i hela ekonomin ökade med 0,3 procent. Antalet arbetade timmar i hela ekonomin ökade med 1,3 procent och i näringslivet med 1,6 procent. Arbetsproduktiviteten inom näringslivet minskade med 0,5 procent.

Hushållens reala disponibla inkomster minskade med 0,6 procent jämfört med första kvartalet 2020.

Aktuella bedömningar av de offentliga finanserna

I propositionen jämför regeringen sin prognos över det finansiella sparandet med motsvarande prognoser från Riksbanken, Ekonomistyrningsverket, Konjunkturinstitutet och Europeiska kommissionen. Efter det att 2021 års ekonomiska vårproposition lämnades har Riksbanken och Europeiska kommissionen publicerat nya prognoser över det finansiella sparandet, se tabell 8.

Tabell 8 Aktuella bedömningar av finansiellt sparande

Procent av BNP

	2021	2022	2023	2024
Regeringen	-4,5	-1,0	0,5	1,0
Riksbanken	-3,0	-0,5	0,2	-
Europeiska kommissionen	-3,3	-0,5	-	-

Källa: 2021 års ekonomiska vårproposition, Riksbankens penningpolitiska rapport april 2021, Europeiska kommissionens ekonomiska vårprognos maj 2021.

Riksbanken konstaterar att flera av de finanspolitiska åtgärder som infördes under 2020 för att lindra de ekonomiska konsekvenserna av pandemin har förlängts, och stöd för eventuella verksamhetsstopp har skjutits till. Riksbanken bedömer att underskottet i stort sett kommer att vara oförändrat i år jämfört med 2020 trots en starkare ekonomisk utveckling till följd av omfattande satsningar även 2021. De kommande åren bedöms de finanspolitiska åtgärderna bli avsevärt mindre omfattande, vilket i kombination med att ekonomin förbättras innebär att det finansiella sparandet som andel av BNP fortsätter att stärkas.

Europeiska kommissionens bedömning innebär en försämring av det finansiella sparandet för 2021 samtidigt som sparandet förbättras något 2022 jämfört med tidigare prognos.

Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2021

Finanspolitiska rådet ska bedöma om finanspolitiken är förenlig med långsiktigt hållbara offentliga finanser och de budgetpolitiska målen, särskilt överskottsmålet och utgiftstaket, men också skuldankaret och vid behov det kommunala balanskravet. Rådet ska, om det vid sin bedömning konstaterar att det finns en tydlig avvikelse från överskottsmålet, bedöma de skäl som regeringen anfört för avvikelsen och redogöra för i vilken takt en återgång till målet bör ske. Rådet ska även bedöma om finanspolitiken är i linje med konjunkturutvecklingen, långsiktigt uthållig tillväxt och långsiktigt hållbar hög sysselsättning samt utvärdera regeringens prognoser för ekonomins utveckling. Rådets uppgifter redovisas framför allt i rapporten Svensk finanspolitik som lämnas till regeringen i maj varje år. Rapporten ska bl.a.

kunna användas som ett underlag för riksdagens bedömning av regeringens politik.

Den 17 maj publicerades Finanspolitiska rådets rapport Svensk finanspolitik 2021. Nedan redogörs för huvuddragen av de relevanta delarna av rådets bedömningar och rekommendationer.

Finansutskottet höll den 20 maj en öppen utfrågning med anledning av rådets rapport. Vid utfrågningen deltog finansminister Magdalena Andersson och Finanspolitiska rådets ordförande Lars Heikensten.

Det ekonomiska läget och stabiliseringspolitiken

Rådet konstaterar att pandemin är en unik händelse med återverkningar i hela världen. Rådet konstaterar också att effekterna av krisen är ojämnt fördelade både mellan länder och branscher. Den ekonomiska utvecklingen i Sverige bedöms ändå som helhet ha blivit betydligt bättre än vad det fanns anledning att frukta våren 2020 och väsentligt bättre än vad den skulle blivit utan de finanspolitiska insatser som gjorts. Rådet framhåller dock att osäkerheten fortfarande är stor och den ekonomiska nedgången djup.

Rådet anser i fråga om den övergripande inriktningen och storleken på de ekonomisk-politiska åtgärderna med anledning av pandemin att regeringen och riksdagen i huvudsak agerat snabbt och kraftfullt givet de utmaningar svensk ekonomi stått inför. De vidtagna åtgärderna har enligt rådet tveklöst bidragit till att begränsa pandemins ekonomiska skadeverkningar, och de flesta av åtgärderna har varit utformade så att syftena kunnat nås på ett förhållandevis effektivt sätt.

Pandemin har på kort tid gett regeringen praktiska erfarenheter av olika stöd som kan ingå i en stabiliseringspolitisk verktygslåda och rådet framhåller att det är viktigt att regeringen och riksdagen nu drar lärdomar av krisen – hur åtgärderna fungerat och vad som behöver förändras – så att förutsättningarna att kunna agera snabbt och träffsäkert blir ännu bättre i framtiden.

Sysselsättningen och arbetslösheten

Krisen har drabbat olika delar av ekonomin i varierande grad. Kontaktnära branscher har lidit svårt, medan industrin har klarat sig förhållandevis väl. Av rådets rapport framgår också att krisens konsekvenser för arbetsmarknaden har varierat kraftigt mellan bl.a. regioner och åldersgrupper. Län med stor hotell- och restaurangnäring, oftast tätbefolkade områden, har påverkats mer än andra. Unga, lågutbildade och utrikes födda har drabbats betydligt hårdare än andra, huvudsakligen för att de i högre utsträckning arbetar inom de drabbade branscherna och för att de är överrepresenterade bland tidsbegränsat anställda. Ökningen i arbetslöshet bland lågutbildade och utrikes födda är enligt rådet särskilt problematisk, i och med att dessa grupper löper större risk att fastna i långtidsarbetslöshet.

Förutsatt att pandemin inte blir avsevärt mer utdragen än förväntat menar rådet att de största utmaningarna på arbetsmarknaden framöver huvudsakligen

är desamma som före pandemin, dvs. att Sverige har en relativt hög strukturell arbetslöshet som är koncentrerad till lågutbildade och utrikes födda. Rådet har vid flera tidigare tillfällen diskuterat dessa frågor och erfarenheterna från pandemin understryker behovet av att komma till rätta med problemen.

Överskottsmålet, utgiftstaket och skuldankaret

Rådet konstaterar att det sedan 2020 föreligger en avvikelse från överskottsmålet. Avvikelsen är givet den djupa ekonomiska krisen motiverad eftersom den uppkommit som en följd av olika sätt att stödja samhället under pandemin. Avvikelsen utgör inte något brott mot det finanspolitiska ramverket utan ryms enligt rådet inom den flexibilitet som ramverket medger. Rådet konstaterar att regeringen har valt att inte redovisa någon plan för återgång till målet utan har skjutit upp en sådan plan på obestämd tid. Detta lever enligt rådets bedömning inte upp till det finanspolitiska ramverkets krav. Regeringen borde ha presenterat en tidsbestämd plan och därmed gjort ett tydligt politiskt åtagande som det är möjligt att följa upp och utvärdera.

Rådet konstaterar också att höjningarna av utgiftstaken för åren 2020–2022 är mycket stora. De anses ändå vara godtagbara av rådet om man beaktar den akuta, djupa krisen med den oro den skapade och den oförutsägbara ekonomiska utvecklingen. Rådet framhåller dock att det finns en risk för att de höga utgiftstaken leder till försvagad budgetdisciplin. Rådet anser att det är mycket viktigt att de höga utgiftstak, som har satts för att skapa utrymme för att hantera en akut men övergående kris, inte öppnar för en långsiktigt sämre budgetdisciplin.

Utvecklingen av den offentliga bruttoskulden är enligt rådet acceptabel och det bedöms finnas utrymme för att vidta ytterligare åtgärder vid en svagare ekonomisk utveckling. Rådet tar också upp frågan om en eventuell ändring av skuldankarets nivå, med hänsyn till den tekniska förändring som Riksbankens beslut att inte längre ta upp lån via Riksgäldskontoret kan innebära. Rådet anser att frågan bör övervägas i samband med nästa översyn av det finanspolitiska ramverket.

Budgetprocessen

I april tog finansutskottet ett initiativ som innebar att budgeten för 2021 ändrades genom att utgifterna höjdes utan motsvarande finansiering. Detta innebar enligt rådet ett nytt avsteg från principen att budgeten ska behandlas som en helhet. Enligt rådet var det också första gången som riksdagen genom ett initiativ genomförde en ofinansierad ökning av utgifterna. Rådet konstaterar att principen om en samlad budgetbehandling har försvagats i flera steg. Rådet anför att det ser med tilltagande oro på att riksdagens budgetprocess försvagas och anser att det är mycket angeläget att rådande principer och praxis för budgetbehandlingen upprätthålls. Den ordning för riksdagens budgetprocess som nu hotas är enligt rådet av avgörande betydelse för det finanspolitiska ramverket.

Långsiktigt hållbara offentliga finanser

Rådet, som inte har gjort några egna hållbarhetsberäkningar, bedömer att de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet i huvudsak är god. Rådet påpekar att en förutsättning för slutsatsen är att pensionsåldern gradvis höjs.

Coronakrisen är djup men övergående och de faktorer som långsiktigt påverkar hållbarheten har enligt rådet inte påverkats av krisen på något fundamentalt sätt. Rådet framhåller samtidigt att beräkningarna av den långsiktiga hållbarheten är mycket osäkra och i hög grad känsliga för underliggande antaganden, som bl.a. rör befolkningens ålder, hälsa, deltagande i arbetslivet och den offentliga utgiftspolitikens utformning.

Finanspolitikens roll i en värld med låga räntor

I rapporten tittar rådet också på erfarenheterna av finanspolitiken hittills under pandemin och hur finanspolitiken bör bedrivas för att stabilisera ekonomin när ränteläget är lågt. Rådet diskuterar även frågor om det låga räntelägets påverkan på den offentliga skuldsättningen och om det motiverar en ändrad syn på den offentliga skuldens storlek.

Sveriges Kommuner och Regioners ekonomirapport, maj 2021

I ekonomirapporten väntas konjunkturen stärkas allt snabbare och prognosen för svensk BNP-tillväxt beräknas till dryga 3 procent 2020. Både i år och 2022 beräknas BNP-tillväxten bli hög. Tillväxten förutsätts i hög grad drivas av hushållens konsumtion. Utsikterna för en snar och snabb uppgång i antalet sysselsatta bedöms begränsas av en uppgång i medelarbetstiden, som blir följderna när allt fler anställda går upp i arbetstid. SKR menar att det kommer att dröja flera år innan arbetsmarknaden är återhämtad efter pandemin. Lågkonjunkturen förväntas komma att ebba ut under 2024. Skatteunderlaget väntas öka relativt långsamt de kommande åren.

Samtliga regioner och 274 kommuner hade ett ekonomiskt överskott 2020, bl.a. tack vare stora statliga bidrag. Trots ekonomiskt överskott i kommuner och regioner väntar enligt SKR stora utmaningar runt hörnet. För att klara dessa bedöms långsiktighet, samverkan, förbättrad och tillitsfull statlig styrning och omställning till nära vård som en nödvändigt.

Kommunernas resultat uppgick till drygt 35 miljarder kronor 2020, vilket motsvarar 5,7 procent av skatter och generella statsbidrag.

Enligt SKR ser de närmaste åren förhållandevis ljusa ut i kommunerna. En bra real skatteunderlagsutveckling bedöms väga upp det faktum att de generella statsbidragen minskar. Ett stort frågetecken är enligt SKR om det har byggts upp en ”verksamhetsskuld”, motsvarande den inom hälso- och sjukvården, och vilken betydelse det kan komma att få för framtida behov. Med reservation för pandemins utveckling och långsiktiga påverkan på behoven samt de krav som ställs kopplat till de nya statsbidragen till äldreomsorg, bedömer SKR att tillväxten ser ut att matcha kostnaderna de

närmaste åren. Resultaten försvagas successivt, men hamnar på över 2 procent av skatter och generella statsbidrag 2021–2023. År 2024 bedöms kommunerna dock behöva antingen ett tillskott eller vidta kostnadsbesparande åtgärder på 8 miljarder kronor för att uppnå ett resultat på 2 procent.

Regionerna hade 2020 de bästa resultaten någonsin. Regionerna budgeterade sammantaget med 2,7 miljarder kronor 2020. Årets resultat landade på 19 miljarder kronor. Överskottet berodde främst på lägre pensionskostnader, mer i ökade statsbidrag än vad skatteintäkterna minskade, statens ersättning av sjuklönekostnader och bättre finansnetto.

I år väntas kostnaderna för pensioner öka med 9,2 miljarder kronor på grund av ett nytt antagande om livslängden som kostnadsförs 2021. Regionernas resultat väntas därför falla kraftigt i år. Dessutom beräknas skatteintäkter och generella statsbidrag öka med endast 3,5 procent, vilket är betydligt långsammare än kostnaderna. SKR bedömer att resultatet i år kan komma att landa på ca 2 miljarder kronor. Åren därefter krävs statliga tillskott eller kostnadsbesparande åtgärder på 6,2 miljarder kronor för 2022, 7,2 miljarder kronor för 2023 och 12,5 miljarder kronor för 2024 för att klara ett resultat på 2 procent som andel av skatter och bidrag.

Konjunkturinstitutets kommentar, april 2021

I rapporten *Kommentar till regeringens vårproposition 2021* och *ändringsbudgetar* kommenterar Konjunkturinstitutet bl.a. regeringens bedömning av den makroekonomiska utvecklingen i vårpropositionen och de offentligfinansiella effekterna av regeringens politik.

Den pågående covid-19-pandemin innebär enligt Konjunkturinstitutet att prognoserna i regeringens vårproposition är betydligt mer osäkra än vanligt. Regeringens prognos säger att BNP ökar med 3,2 procent 2021, vilket är 0,5 procentenhet lägre än Konjunkturinstitutets bedömning från den 31 mars. Den övergripande bilden bedöms dock i stora drag samstämmig. Konjunkturinstitutet delar i huvudsak regeringens bedömningar när det gäller inriktningen på lämpliga finanspolitiska åtgärder under 2021. Under förutsättning att konjunkturen utvecklas ungefär som förväntat betonar Konjunkturinstitutet vikten av att finanspolitiken stramas åt nästa år. Konjunkturinstitutet anser, med hänvisning till kravet på regeringen att specificera hur en återgång till målnivån för överskottsmålet ska genomföras vid en bedömd avvikelse, att det hade varit önskvärt att regeringen tydligare framhållit att sparandet ska fortsätta stärkas även efterföljande år.

Konjunkturinstitutet efterfrågar också en teknisk nedjustering av skuldankaret från den nuvarande nivån om 35 procent av BNP till ca 30 procent av BNP med anledning av Riksbankens ändrade strategi för valutareserven.

Beslutade ändringar i statens budget och avisering

Den 7 april 2021 beslutade riksdagen i enlighet med utskottets förslag om stöd till äldreomsorgen med anledning av coronaviruset (bet. 2020/21:FiU46 Ändringar i statens budget för 2021 – Stöd till äldreomsorgen med anledning av coronaviruset). Förslaget förväntas öka utgifterna i statens budget, försvaga det finansiella sparandet och öka det statliga lånebehovet med 4,3 miljarder kronor för 2021. Betänkandet som beslutades om nära inpå vårpropositionen för 2021 har inte beaktats i vårpropositionen för 2021.

I betänkande 2020/21:FiU46 behandlar utskottet regeringens proposition 2020/21:166 Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur och idrott samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset. I betänkandet föreslår utskottet att riksdagen ska anta regeringens förslag. I betänkandet föreslog utskottet också att riksdagen på eget initiativ skulle ge regeringen befogenhet att utöka Folkhälsomyndighetens låneram med 10 miljarder kronor, till totalt 21 miljarder kronor, för att myndigheten ska kunna teckna ytterligare avtal om vaccin mot covid-19. Den 21 april 2021 debatterade och beslutade riksdagen i enlighet med utskottets förslag. Beslutet innebär att de takbegränsade utgifterna ökar med ca 23,3 miljarder kronor 2021. Statens inkomster beräknas minska med 3,2 miljarder kronor 2021. Effekterna av beslutet är beaktade i vårpropositionen för 2021.

I den ekonomiska vårpropositionen aviserar regeringen att arbetsgivaravgifterna för unga sänks under perioden juni–augusti 2021 för att underlätta för unga att komma i arbete. Den offentligfinansiella effekten av aviseringen ingår i regeringens beräkning av de offentliga finanserna och därmed i beräkningen av den offentliga sektorns finansiella sparande. Den 25 maj 2021 överlämnade regeringen proposition 2020/21:202 Extra ändringsbudget för 2021 – Förstärkt nedsättning av arbetsgivaravgifterna för 19–23-åringar under juni–augusti 2021. Propositionen kommer att behandlas i betänkande 2020/21:FiU21 som planeras komma att debatteras och beslutas om i kammaren den 16 juni 2021.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill inledningsvis påminna om att syftet med den ekonomiska vårpropositionen är att göra makroekonomiska bedömningar av den ekonomiska utvecklingen och möjliggöra en övergripande diskussion med utgångspunkt i de samlade politiska alternativen för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken på medellång och lång sikt. När åtgärder som föreslås i vårändringsbudgeten redovisas som riktlinjer i den ekonomiska vårpropositionen försvårar det riksdagens möjlighet att föra en sådan diskussion.

Utskottet noterar också att regeringen i vårpropositionen aviserar att arbetsgivaravgifterna för unga ska sänkas under perioden juni–augusti 2021

för att underlätta för unga att komma i arbete. Den offentligfinansiella effekten av aviseringen har inkluderats i beräkningen av den offentliga sektorns finansiella sparande, trots att den ännu inte är beslutad. Detta är ett avsteg från den ordning som regeringen vanligtvis tillämpar om att endast inkludera offentligfinansiella effekter av beslutade, föreslagna och aviserade ändringar, där den aviserade ändringens finansiella effekt är beslutad i beräkningen av de offentliga finanserna. Sådana avsteg riskerar att försvåra riksdagens möjligheter att följa upp och bedöma storleken på de offentliga finanserna och målet för det finansiella sparandet. Utskottet vill därför framhålla att den ordning som regeringen vanligtvis tillämpar skapar en bättre förutsättning för riksdagen att ta ställning till den offentliga sektorns finanser som en utgångspunkt för den övergripande diskussionen om den ekonomiska politiken och budgetpolitiken på medellång och lång sikt.

Den ekonomiska utvecklingen

Spridningen av covid-19 fortsätter att påverka världsekonomin. Utskottet noterar att den ekonomiska återhämtningen i omvärlden förväntas ta fart under det andra halvåret 2021. Hur hög tillväxten blir beror till stor del på när regeringar har möjlighet att lätta på restriktioner och hur hushåll och företag kommer att reagera på lättnaderna och smittläget. I regeringens prognos förväntas BNP stiga med 4 procent 2021 och med 4,5 procent 2022 i euroområdet. Det är framför allt hushållens konsumtion som förväntas bidra till att BNP stiger. Tillväxten stöds av en expansiv finanspolitik som genomförs av enskilda länder och där Europeiska unionens återhämtningsplan bedöms bidra tillsammans med en expansiv penningpolitik.

I USA förväntas BNP stiga med 6,5 procent 2021 och med 3,5 procent 2022. Tillväxten under 2021 är den högsta på över 35 år och förklaras av en snabb vaccinationstakt och stora stimulanspaket. Resursutnyttjandet bedöms bli positivt 2022, vilket väntas leda till en högre inflation. För Kina är prognosen att BNP växer med 8,5 procent 2021 och med 5,5 procent 2022. Efter det att BNP föll i början av 2020 har den kinesiska ekonomin i stort sett återhämtat sig och ekonomiska stimulanser har trappats ned, vilket förklarar den lugnare BNP-tillväxten.

Även i Sverige förväntas den ekonomiska aktiviteten ta fart under 2021, givet att smittspridningen minskar och restriktionerna lättar. Regeringens prognos är att BNP växer med 3,2 procent 2021 och med 3,8 procent 2022 för att därefter växa i en något långsammare takt. Ökningen förklaras framför allt av att hushållens konsumtion förväntas stiga i takt med att fler vaccineras. Investeringarna bedöms åter öka i linje med ett historiskt genomsnitt, där framför allt tillverkningsindustrins investeringar tillsammans med offentliga investeringar driver utvecklingen. I takt med att återhämtningen tilltar och investeringarna i omvärlden ökar väntas exporten successivt öka i en snabbare takt igen.

Trots att BNP ökar är nivån lägre än vad den hade varit om pandemin inte inträffat. Resursutnyttjandet beräknas därför vara lägre än normalt och svensk ekonomi bedöms befinna sig i en lågkonjunktur 2021 och 2022. Under 2023 väntas BNP öka något snabbare än potentiell BNP och resursutnyttjandet balanseras. Det låga resursutnyttjandet innebär att inflationen bedöms bli fortsatt dämpad och understiga Riksbankens inflationsmål om 2 procent de närmaste åren.

Utskottet konstaterar att Sverige har en hög sysselsättningsgrad och att arbetskraftsdeltagandet har ökat under krisen. Samtidigt är läget på arbetsmarknaden fortfarande allvarligt i spåren av pandemin. Arbetslösheten är särskilt hög bland unga, personer med högst förgymnasial utbildning och utomeuropeiskt födda. Utskottet noterar att sysselsättningen förväntas öka i en snabbare takt under det andra halvåret 2021 jämfört med det första halvåret, i takt med att efterfrågan i ekonomin stiger. Trots att arbetslösheten förväntas minska är den fortfarande på en högre nivå än före pandemin. Prognosen är att arbetslösheten uppgår till 8,7 procent 2021, 7,9 procent 2022 och 7,0 procent 2023.

Utvecklingen i den globala ekonomin och den svenska ekonomin bedöms som mycket osäker. Utskottet konstaterar att det finns flera osäkerhetsfaktorer i prognosen över den ekonomiska utvecklingen i Sverige som regeringen kan behöva ha beredskap för i den ekonomiska politiken, bl.a. fortsatta handelspolitiska spänningar mellan USA och Kina, utvecklingen av tillgångspriser, de stabiliseringspolitiska stödpaketet och klimatförändringar.

Vidare noterar utskottet att regeringen redovisar mått på välförstånd som komplement till BNP i form av ekonomiska, miljömässiga och sociala indikatorer, vilket utskottet välkomnar. Bland annat redovisar regeringen självs kattad allmän hälsa som en av de sociala indikatorerna.

Offentliga finanser och budgetpolitiska mål

Utskottet konstaterar att lågkonjunkturen och de åtgärder som vidtagits med anledning av pandemin fortsätter att påverka de offentliga finanserna negativt 2021 i form av minskade skatteintäkter och ökade utgifter. Den offentliga sektorns finansiella sparande 2021 försämras ytterligare jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 2021 och uppgår enligt regeringen till -235 miljarder kronor, vilket motsvarar -4,5 procent av BNP. Utskottet anser dock, i likhet med regeringen, att Sverige trots underskotten har goda förutsättningar att hantera lågkonjunkturen eftersom den offentliga sektorns bruttoskuld var låg före pandemin. Under 2021 förutspås en återhämtning i ekonomin som tillsammans med att tillfälliga åtgärder successivt upphör under de kommande åren medför att de offentliga finanserna stärks fr.o.m. 2022 för att uppvisa ett överskott för sektorn som helhet 2023 och 2024.

Avvikelse från överskottsmålet och en konsoliderad bruttoskuld inom skuldankarets toleransintervall

Regeringen bedömer att det föreligger en tydlig avvikelse från överskottsmålet 2021, men att avvikelsen är motiverad av stabiliseringspolitiska skäl med anledning av de ekonomiska effekterna av pandemin. Utskottet delar regeringens bedömning att det föreligger en tydlig avvikelse och att avvikelsen är i enlighet med det finanspolitiska ramverket i och med att den motiveras av den expansiva finanspolitik som bedrivs för att mildra lågkonjunkturen till följd av pandemin.

Med hänvisning till osäkerheten i prognoserna över konjunktur-utvecklingen och behovet av att finanspolitiken även kommande år kan anpassas till det rådande konjunkturläget redovisar regeringen en plan för återgång till överskottsmålet endast på en övergripande nivå. Som framkom vid utskottets utfrågning med anledning av Finanspolitiska rådets rapport har regeringens fokus sedan krisens inledning varit att hantera pandemin och dess följdverkningar. Det har därför inte bedömts vara ett rimligt utnyttjande av resurser att lägga mer kraft än nödvändigt på arbetet med att ta fram en detaljerad plan för en återgång till överskottsmålet. En sådan plan skulle dessutom med hänsyn till att Sverige fortfarande befinner sig mitt i den pågående pandemin och de osäkerheter om utvecklingen som präglar de ekonomiska prognoserna riskera att snabbt bli inaktuell. Avvikelsen är vidare en följd av en tillfällig kris med anledning av en exogen händelse och ger således inte uttryck för en inriktning på finanspolitiken vid en normal konjunkturvariation. Med tanke på dessa omständigheter kan värdet av en mer detaljerad plan i detta läge diskuteras.

Utskottet har förståelse för dessa invändningar. Med hänsyn till de krav på en plan som framgår av både budgetlagen och det finanspolitiska ramverket vill utskottet samtidigt framhålla att regeringen bör redovisa en plan som visar att regeringen prioriterar en återgång till överskottsmålet och säkerställer att finanspolitiken även framöver följer det finanspolitiska ramverket. En sådan plan kan enligt utskottet mot bakgrund av de omfattande svårigheterna att i nuläget bedöma utvecklingen av pandemin och dess effekter på de offentliga finanserna belysa ett fåtal enkla alternativa scenarier för utvecklingen.

Också den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld påverkas av de försvagade offentliga finanserna och beräknas uppgå till 39,9 procent av BNP 2021 för att därefter minska och 2024 uppgå till 31,4 procent av BNP. Skulden som andel av BNP beräknas vara oförändrad trots de finansiella underskott som regeringen beräknar för sektorn som helhet åren 2021 och 2022. Skulden tangerar skuldankarets toleransintervall men håller sig inom intervallet under hela prognosperioden. Utskottet noterar att en förklaring till detta är Riksbankens beslut att gå över till en helt egenfinansierad valutaserv. Beslutet medför en minskning av Riksgäldskontorets nettouplåning med ca 60 miljarder kronor per år 2021–2023, vilket enligt Finanspolitiska rådet motsvarar ca 4 procentenheter av BNP. Detta är något som bör beaktas vid en framtida översyn av skuldankarets nivå.

Bedömningen av utgiftstakets nivå för 2024

Det är först i samband med behandlingen av höstens budgetproposition som utgiftstaket för 2024 ska beslutas. I enlighet med praxis redovisar regeringen ändå en bedömning av utgiftstakets nivå för 2024 redan nu. Utskottet noterar att regeringens bedömning medför att nivån utgör 27,1 procent av potentiell BNP, dvs. samma andel som utgiftstakets nivå för 2023, och att budgeteringsmarginalen uppgår till 8,5 procent av de takbegränsade utgifterna. Utskottet avser inte att föregripa den diskussion om utgiftstakets nivå som ska föras i höst men hade gärna sett att regeringen närmare redovisat vilka principer och överväganden som ligger bakom bedömningen av utgiftstakets nivå för 2024. Utskottet konstaterar också att budgeteringsmarginalens storlek för 2024 överstiger den säkerhetsmarginal på 3 procent som enligt skrivelsen Ramverk för finanspolitiken bör gälla som en riktlinje för budgeteringsmarginalens minsta storlek för det tredje tillkommande året. Utskottet vill i sammanhanget i likhet med Finanspolitiska rådet framhålla vikten av att budgeteringsmarginalen inte är så stor att utgiftstaket förlorar sin styrande effekt på utgiftsutvecklingen.

Tydlighet i redovisningen av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet

Finanspolitiken är enligt regeringens bedömning långsiktigt hållbar, dvs. de regler som styr de offentliga inkomsterna och utgifterna kan vara oförändrade på lång sikt utan att det resulterar i växande underskott och en alltför stor offentlig skuldsättning. Försvagningen av det offentliga sparandet 2020 och 2021 till följd av pandemin och den konjunkturedgång som den medfört bedöms vara temporära och inte äventyra finanspolitikens långsiktiga hållbarhet. Samtidigt råder osäkerhet om vilka följder eventuella långsiktiga negativa effekter på sysselsättningen får på de offentliga finanserna. Det finns också långsiktiga utmaningar för finanspolitiken i form av en ökande och åldrande befolkning, vilket medför en ökad efterfrågan på välfärdstjänster.

Regeringens bedömning av finanspolitikens långsiktiga hållbarhet sammanfattas av två indikatorer, en på kort och medellång sikt och en på lång sikt. Utskottet noterar att värdet på dessa indikatorer har förändrats sedan den förra bedömningen, störst är förändringen av den indikator som avser hållbarhet på lång sikt. Utskottet noterar också att Europeiska kommissionen gör en något annan bedömning än regeringen av risken för en ohållbar utveckling på lång sikt. Med hänsyn till detta hade utskottet gärna sett en något mer utvecklad förklaring till utvecklingen av indikatorerna, särskilt den på lång sikt, och till skillnaden mellan regeringens och kommissionens bedömning av utvecklingen på lång sikt. En sådan förklaring skulle bidra till att öka transparensen i redovisningen i enlighet med vad som förespråkas i det finanspolitiska ramverket.

Inriktningen på den ekonomiska politiken

Utskottet delar regeringens bedömning om att spridningen av covid-19 har ställt Sverige och hela världen inför en situation som saknar motsvarighet i modern tid. Pandemin medför stora påfrestningar på samhället och har synliggjort brister inom välfärden, bl.a. inom äldreomsorgen. Som regeringen framhåller riskerar vidare skolstängningar och distansundervisning att ha en negativ inverkan på elevers lärande och hälsa. Även läget på arbetsmarknaden bedöms som allvarligt. I likhet med regeringen anser utskottet att reformarbetet måste fortsätta för att lösa de samhällsproblem som Sverige hade före pandemin. Politiken ska därför fortsätta att inriktas på att minska klimatutsläppen, förbättra kunskapsresultaten i skolan och öka likvärdigheten, minska och motverka segregation, minska brottsligheten och öka tryggheten samt sluta klyftan mellan stad och land när det gäller jobb och företagande.

Smittspridningen ska begränsas och vaccineringen ska genomföras

Som regeringen framhåller är en snabb och säker vaccinering grundläggande för att ta Sverige ur pandemin. Samtidigt som det är viktigt att arbetet fortsätter med att begränsa smittspridningen och vårda sjuka. Utskottet delar regeringens bedömning att hela samhället har ett ansvar för att bekämpa smittspridningen och möjliggöra en snabb och omfattande vaccinering, såväl staten som myndigheter, regioner, kommuner och enskilda. Utskottet välkomnar att regeringen noga följer utvecklingen i hälso- och sjukvården till följd av smittspridningen och är beredd att återkomma till riksdagen vid behov.

Den gröna ekonomiska återstarten ska fortsätta

Utskottet delar regeringens bedömning om att politiken ska inriktas på att så snabbt som möjligt ta Sverige ur lågkonjunkturen genom omfattande gröna investeringar, resurstillskott till välfärden och skattesänkningar på jobb och företagande, samtidigt som möjligheterna till omställning på arbetsmarknaden förbättras. Klimatomställningen och arbetet för biologisk mångfald ska prioriteras i återhämtningen där målet är att Sverige ska bli ett fossilfritt föregångsland. Som regeringen framhåller är omställningen till en fossilfri och cirkulär ekonomi nödvändig för att Sverige ska uppnå både sina miljö- och klimatmål och de globala målen i Agenda 2030. Genom investeringar för sänkta koldioxidutsläpp, minskad miljöpåverkan och fler cirkulära lösningar ska konkurrenskraften stärkas och grunden läggas för nya och framtida jobb.

Politiken ska vidare inriktas på att få fler att komma i arbete så att de kan ta del av den frihet som kommer med jobb och egen inkomst. Genom en bred utbyggnad av utbildningsplatser och genom riktade utbildningssatsningar ska förutsättningar skapas för arbetslösa att kunna söka sig till nya jobb som växer fram, bl.a. genom fler yrkesutbildningar i kombination med svenska för invandrare eller svenska som andraspråk, fler sommarkurser vid universitet och högskolor samt introduktionsjobb, extratjänster och matchningstjänster.

Sverige ska vara ett tryggt land för alla

Utskottet delar regeringens bedömning att den grova kriminaliteten drabbar hela samhället och att den slår särskilt hårt mot de som bor i utsatta områden. Utskottet välkomnar därför att regeringen fortsätter att inrikta politiken på att bekämpa brotten och dess orsaker.

Nationell jämställdhetsplan, euron och bankunionen

När det gäller frågan om en nationell jämställdhetsplan överlämnade Jämlikhetskommissionen sitt betänkande En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46) till regeringen i augusti 2020. Jämlikhetskommissionen har haft i uppdrag att föreslå åtgärder som kan utjämna skillnader i uppväxtförhållanden, utbildning och arbetsvillkor samt att föreslå åtgärder som stärker enskildas ställning gentemot starka ekonomiska intressen. I betänkandet lämnar kommissionen förslag på en rad politikområden där utbildning, bostäder och integration bedöms vara några av de viktigaste. Betänkandet har remissbehandlats och svarstiden gick ut i april 2021. Betänkandet och remissinstansernas yttranden bereds för närvarande inom Regeringskansliet. Utskottet vill invänta Regeringskansliets beredningsarbete innan eventuella åtgärder vidtas.

När det gäller frågan om att införa euron som valuta vill utskottet liksom tidigare framhålla att Sverige står utanför valutaunionen till dess att riksdagen beslutat annorlunda samt att det svenska folket vid en folkomröstning i september 2003 röstade nej till att införa euron som valuta.

När det gäller frågan om att Sverige ska närma sig euroområdet konstaterar utskottet liksom tidigare att utredningen om ett eventuellt svenskt deltagande i den europeiska bankunionen överlämnade sitt betänkande till regeringen den 9 december 2019 (Sverige och bankunionen, SOU 2019:52). Utredningens uppdrag har varit att göra en genomgripande analys av innebörden av ett eventuellt svenskt deltagande i den europeiska bankunionen. Förslaget har varit ute på remiss och tiden för att lämna yttrande gick ut den 24 april 2020. I fråga om ett svenskt deltagande vill utskottet inte föregripa det beredningsarbete som pågår inom Regeringskansliet med utredningens förslag och remissinstansernas yttranden.

Finansutskottet tillstyrker propositionens riktlinjer

Sammanfattningsvis tillstyrker utskottet propositionens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken. De alternativa förslagen till riktlinjer i följdmotioner avstyrks. När det gäller motionsyrkandena från den allmänna motionstiden 2020/21 konstaterar utskottet att riksdagen tidigare avslagit liknande yrkanden. Utskottet konstaterar också att vissa frågor för närvarande bereds inom Regeringskansliet. Utskottet anser därför att de aktuella motionsyrkandena bör avstyrkas.

2 Tillämpningen av det finanspolitiska ramverket

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandena och lägger skrivelsen till handlingarna. Utskottet framhåller samtidigt värdet av extern uppföljning av finanspolitiken samt efterfrågar en något tydligare redovisning av omfattningen av tillfälliga respektive permanenta åtgärder. En sådan redovisning skulle förenkla och underlätta förståelsen för regeringens slutsatser och bedömningar i de ekonomiska propositionerna.

Bakgrund

Riksrevisionen har i sin rapport Det finanspolitiska ramverket – regeringens tillämpning 2020 (RiR 2020:29) granskat regeringens finanspolitik i de ekonomiska propositionerna under 2020. Granskningen jämför regeringens redovisning i de aktuella propositionerna med det ramverk som gäller för finanspolitiken. Det finanspolitiska ramverket syftar till att säkerställa en långsiktigt hållbar och transparent finanspolitik.

Regeringen överlämnade den 30 mars 2021 en skrivelse (skr. 2020/21:145) till riksdagen med anledning av granskningsrapporten. I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen redovisat i sin rapport. Två följdmotioner har väckts med anledning av skrivelsen.

Regeringens skrivelse

Återgång till överskottsmålet

Riksrevisionen bedömer att det finanspolitiska ramverket ger regeringen stöd att tillfälligt avvika från överskottsmålet av stabiliseringspolitiska skäl, också de närmast kommande åren. Eftersom överskottsmålet gäller över en konjunkturcykel är finanspolitikens inriktning enligt myndigheten i linje med det finanspolitiska ramverket. Riksrevisionen framhåller samtidigt att regeringen vid en bedömd avvikelse från överskottsmålet enligt budgetlagen är skyldig att redogöra för hur en återgång till målet ska ske. Revisionen anser att det osäkra läget inte utgör skäl att inte följa bestämmelserna i budgetlagen och rekommenderar därför regeringen att senast i 2021 års ekonomiska vårproposition redogöra för hur en återgång till överskottsmålet ska ske.

Regeringen delar Riksrevisionens bedömning att det av stabiliseringspolitiska skäl är befogat att avvika från den målsatta nivån för överskottsmålet 2020 och 2021. Vad gäller utformningen av en plan för en återgång till överskottsmålet menar regeringen däremot att prognoser för konjunkturläget

utveckling i allmänhet är mycket svåra att göra och framhåller att prognosen för den kommande konjunkturutvecklingen dessutom är ovanligt osäker. Den beror både på hur pandemin utvecklas och på vilka restriktioner länder väljer att införa. Det är därför viktigt att finanspolitiken även kommande år kan anpassas till det rådande konjunkturläget. Regeringen anser det därför inte lämpligt att i det uppkomna läget ange en plan för en återgång till överskottsmålet annat än på en övergripande nivå. Regeringen avser att återföra det strukturella sparandet till överskottsmålet när de ekonomiska förhållandena medger det och kommer att återkomma till riksdagen med en mer detaljerad plan när osäkerheten om utvecklingen minskat. Eftersom regeringen inte delar Riksrevisionens bedömning i denna del avser den inte heller att vidta några åtgärder med anledning av revisionens bedömning.

Utgiftstakets nivåer för 2021 och 2022

Riksrevisionen bedömer att de nivåer som regeringen föreslagit för utgiftstaket för 2021 och 2022 är så höga att takets funktion som instrument för att stödja överskottsmålet sätts ur spel. Att skapa utrymme för ett alternativt scenario, med ännu inte aviserad finanspolitik, så som regeringen gjort är enligt Riksrevisionen inte i linje med det finanspolitiska ramverket. Riksrevisionen rekommenderar regeringen att senast i 2021 års ekonomiska vårproposition återkomma till riksdagen med nya förslag till nivåer på utgiftstaken för 2021 och 2022, som stämmer överens med det aktuella huvudscenariot för utgifternas utveckling.

Regeringen anser att nivåerna och de stora budgeteringsmarginalerna för 2021 och 2022 är motiverade dels för att skapa handlingsfrihet för att kunna vidta nödvändiga åtgärder givet det mycket osäkra läget i Sverige och omvärlden, dels för att minimera risken för ändringar av redan fastställda nivåer på utgiftstaket. Regeringen framhåller också att det är marginalen för det sista året, i detta fall 2023, som begränsar permanenta utgiftsökningar. Eftersom regeringen inte delar Riksrevisionens bedömning i denna del avser den inte att vidta några åtgärder med anledning av revisionens bedömning.

Redovisning av budgeteffekter av tillfälliga respektive permanenta åtgärder

Riksrevisionen anser att det är en brist att omfattningen av tillfälliga respektive permanenta åtgärder på budgetens utgiftssida inte framgår tydligt av budgetpropositionen, särskilt eftersom utrymmet för tillfälliga åtgärder 2021 och 2022 är exceptionellt stort. Myndigheten rekommenderar regeringen att senast i 2021 års ekonomiska vårproposition förtydliga redovisningen av budgeteffekter för föreslagna och aviserade åtgärder så att omfattningen av tillfälliga respektive permanenta åtgärder framgår.

Regeringen anser att omfattningen av tillfälliga respektive permanenta åtgärder framgår av redovisningen av de takbegränsade utgifterna i de ekonomiska propositionerna. Samtidigt framhåller regeringen att den

kontinuerligt arbetar med att öka tydligheten och transparensen i dessa propositioner, bl.a. när det gäller redovisningen av de takbegränsade utgifterna så att det tydligare framgår vilka faktorer som driver utgiftsutvecklingen.

Motionerna

Elisabeth Svantesson m.fl. (M) anser i kommittémotion 2020/21:3998 att regeringen bör redogöra för hur en återgång till överskott ska ske. Motionärerna delar regeringens uppfattning om att det är svårt att göra prognoser i det nuvarande osäkra läget, men delar också Riksrevisionens slutsats att det osäkra läget inte utgör skäl att avstå från att presentera en plan för en återgång till överskott. Utifrån olika scenarier bör regeringen tydliggöra finanspolitikens inriktning och åtgärder för att möjliggöra en återgång till överskott.

I kommittémotion 2020/21:4001 av Emil Källström och Lars Thomsson (båda C) anförs att lagstiftningen om ändring av utgiftstaket bör skärpas. Sedan riksdagen beslutat om utgiftstaket för ett visst år finns det inte några formella hinder mot att upprepade gånger ändra ett beslutat utgiftstak. Eftersom utgiftstaket är det främsta skyddet mot en alltför vidlyftig finans- och stimulanspolitik bör det i lag slås fast att utgiftstaket för innevarande år endast får höjas om det finns synnerliga skäl.

Kompletterande information

Ändring av utgiftstaket

Regeringen ska enligt budgetlagen i budgetpropositionen lämna ett förslag till utgiftstak för det tredje tillkommande budgetåret. Utgiftstaket ska användas i beredningen av förslaget till statens budget och i genomförandet av den budgeterade verksamheten (2 kap. 2 §). Regeringen är vidare skyldig att, om det finns risk för att ett beslutat utgiftstak kommer att överskridas, vidta sådana åtgärder som den har befogenhet till eller föreslå riksdagen nödvändiga åtgärder (2 kap. 4 §). En sådan åtgärd kan vara att föreslå att ett beslutat utgiftstak ändras (prop. 2009/10:5).

Av skrivelsen Ramverk för finanspolitiken (skr. 2017/18:207) framgår att den praxis som utvecklats för utgiftstaket innebär att en beslutad nivå för utgiftstaket inte ändras. Utgiftstakets begränsande effekt på de statliga utgifterna ska vara densamma från det att nivån för ett nytt år har fastställts till dess att det året har passerat. Det finns inga formella hinder för riksdagen att besluta om att ändra en tidigare fastställd nivå för utgiftstaket. Utan en sådan ordning skulle en ny regerings möjligheter att göra förändringar i finanspolitiken kraftigt begränsas och finanspolitiken skulle inte heller kunna anpassas till nya, helt ändrade yttre förutsättningar. Det har dock endast vid några enstaka tillfällen hänt att utgiftstaket ändrats till följd av förändringar i inriktningen av finanspolitiken. Taket ändrades t.ex. efter regeringsskiftena hösten 2006 och 2014, då tidigare beslutade nivåer på utgiftstaket sänktes

respektive höjdes. Utöver detta är det numera praxis att ändra beslutade nivåer på utgiftstaket vid budgettekniska omläggningar, s.k. tekniska justeringar, för att utgiftstaket ska behålla sin ursprungliga stramhet.

Beslutade nivåer på utgiftstaket har utöver vad som framgår av ramverksskrivelsen också ändrats i samband med regeringsskiftet 2019 då nivån för 2021 ändrades efter förslag i vårändringsbudgeten för 2019 (prop. 2018/19:99) samt med anledning av pandemin då nivån för 2020 ändrades efter förslag i vårändringsbudgeten för 2020 (prop. 2019/20:99) och nivåerna för 2021 och 2022 ändrades efter förslag i budgetpropositionen för 2021. Finansutskottet uttalade i betänkandet Statens budget 2021 – rambeslutet (bet. 2020/21:FiU1) i samband med att utgiftstakets nivå för 2021 och 2022 ändrades att det, givet den allvarliga situationen och det osäkra läget framöver, var rimligt att det finns utrymme för nödvändiga åtgärder om effekterna av pandemin skulle förvärras.

Utskottets ställningstagande

Utskottet, som föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse till handlingarna, vill inledningsvis framhålla värdet av extern uppföljning av finanspolitiken både för finanspolitikens långsiktiga hållbarhet och för att den ska utformas i enlighet med befintliga mål och restriktioner. Riksrevisionens granskning utgör en del i detta.

Utskottet har i sitt ställningstagande under punkten 1 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken pekat på regeringens skyldighet enligt budgetlagen att vid en bedömd avvikelse från överskottsmalet redovisa en plan för återgång till målet. Utskottet anser inte att det finns anledning att göra något ytterligare uttalande i denna fråga utan hänvisar till vad som anförs under den punkten. Därmed anser utskottet också att motion 2020/21:3998 (M) bör avstyrkas.

Utskottet konstaterar att enligt den praxis som utvecklats ändras ett fastställt utgiftstaks nivå som huvudregel inte. Hösten 2020 beslutade riksdagen ändå, efter förslag från regeringen, att höja utgiftstakets nivåer för 2021 och 2022. Ändringen av utgiftstakets nivåer motiverades då av det exceptionella läget med den pågående pandemin. Utskottet framhöll också i samband med det beslutet att det, givet den allvarliga situationen och det osäkra läget framöver, är rimligt att det finns utrymme för nödvändiga åtgärder om effekterna av pandemin skulle förvärras. Utskottet vidhåller de motiv som då anfördes och ser inte heller att den nuvarande regleringen av utgiftstaket hittills har inneburit att beslutade utgiftstak ändrats i någon större utsträckning. Motion 2020/21:4001 (C) bör därmed avstyrkas.

Vad gäller regeringens redovisning i de ekonomiska propositionerna ser utskottet positivt på att regeringen kontinuerligt strävar efter att öka tydligheten och transparensen i dessa. Utskottet kan samtidigt konstatera att den globala pandemin har medfört att finanspolitiken är mycket expansiv. De tillfälliga åtgärderna till följd av pandemin uppgår till omfattande belopp och

har, som regeringen också framhåller, stor påverkan på prognoserna för de offentliga finanserna för de kommande åren. Utskottet anser därför, i likhet med Riksrevisionen, att regeringen i sin redovisning bör kunna vara något tydligare när det gäller omfattningen av tillfälliga respektive permanenta åtgärder. En sådan redovisning skulle enligt utskottet förenkla och underlätta förståelsen för de slutsatser och bedömningar som regeringen gör i de ekonomiska propositionerna.

3 Utgiftstakets roll i olika tider

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkandet och lägger skrivelsen till handlingarna.

Riksrevisionen publicerade i december 2020 granskningsrapporten Utgiftstaket – olika roll i olika tider (RiR 2020:28). Den 30 mars överlämnade regeringen sin skrivelse med anledning av granskningsrapporten till riksdagen (skr. 2020/21:146). I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen presenterar i sin rapport.

En följdmotion har väckts med anledning av skrivelsen.

Regeringens skrivelse

Regeringen instämmer i flera av Riksrevisionens bedömningar och framhåller att man kontinuerligt arbetar med att utveckla innehållet i de ekonomiska propositionerna i den riktning som Riksrevisionen rekommenderar. Däremot anser inte regeringen att det finns brister i hur nivån på utgiftstaket motiveras och den avser inte heller att ändra redovisningen i kommande propositioner.

Riksrevisionens övergripande slutsats är att utgiftstaket i huvudsak tillämpas enligt det finanspolitiska ramverket. Riksrevisionen konstaterar att utgiftstakets funktion har varierat över tid, från att vara ett stöd för att minska de statliga utgifterna till att stödja en bibehållen utgiftskvot. Riksrevisionen anser att utgiftstaket har haft en disciplinerande effekt på utgiftsutvecklingen, dels genom att taket utgjort en restriktion i budgetarbetet, dels genom att taket indirekt ställt krav på en förbättrad utgiftskontroll.

Riksrevisionen anser även att det finns en väl fungerande uppföljning av de takbegränsade utgifterna, att processen för att följa upp utgifterna är välgrundad och att prognosfelen på ett års sikt är inom ramen för vad som kan betecknas som acceptabelt i förhållande till den riktlinje för budgeteringsmarginalens minsta storlek som anges i regeringens skrivelse Ramverk för finanspolitiken (skr. 2017/18:207).

Riksrevisionen framhåller dock också att det finns brister i regeringens motiveringar av nivåerna på utgiftstaket. Enligt myndigheten har det inte alltid varit tydligt vad som styr regeringens val av nivå för det tillkommande årets utgiftstak. Myndigheten anser även att det inte heller framgår vilket skatteuttag som behövs för att utgiftsnivån ska vara förenlig med överskottsmålet i det medelfristiga perspektivet. Riksrevisionen har tidigare anfört att en sådan redogörelse bör lämnas i samband med att regeringen föreslår nivåer för utgiftstaket (RiR 2016:27 och RiR 2019:38). Riksrevisionen rekommenderar regeringen att tydligt redovisa de principer och överväganden som styr förslaget till utgiftstak samt att regeringens syn på utvecklingen av de

offentliga utgifterna och skatteuttaget på längre sikt tydligt bör framgå. Detta bör enligt Riksrevisionen framgå av varje proposition där regeringen bedömer eller föreslår en nivå för utgiftstaket.

Regeringen instämmer i merparten av Riksrevisionens bedömningar. Utgiftstaket har varit en bidragande orsak till att Sverige sedan reformeringen av budgetprocessen på 1990-talet i genomsnitt kunnat uppvisa överskott i de offentliga finanserna, och därmed successivt minskat den offentliga sektorns skuldsättning.

I skrivelsen Ramverket för finanspolitiken konstaterar regeringen att en meningsfull utgiftsbegränsning kännetecknas av att den utgår från den samlade produktionen i landet och överensstämmer med synen på hur stort ett rimligt skatteuttag kan vara (skr. 2017/18:207 s. 19). Regeringen delar Riksrevisionens beskrivning av det nära sambandet mellan utgiftstakets nivå, skattepolitikens inriktning och den offentliga sektorns finansiella sparande.

Regeringen delar dock inte Riksrevisionens bedömning när det gäller motiveringen av utgiftstakets nivå för ett nytt år, utan står fast vid den tidigare redovisade uppfattningen att förhållandet mellan de offentliga utgifterna och framtida skatteuttag endast är en av flera omständigheter att beakta vid bedömningen av en ny nivå för utgiftstaket. Regeringen vidhåller också att ett ledigt utrymme under utgiftstaket inte i sig betyder att det finns ett utrymme för reformer som ökar de takbegränsade utgifterna. Reformerna på utgiftssidan kan genomföras först efter avstämning mot överskottsmålet och hänsyn tagits till eventuella inkomstförändringar. Utgiftstakets nivå bör därmed inte betraktas som ett mål för de faktiska utgifterna (skr. 2016/17:138 s. 7 och skr. 2019/20:153 s. 6).

Regeringen framhåller att man ständigt strävar efter att öka tydligheten och transparensen i de ekonomiska propositionerna i den riktning som Riksrevisionen rekommenderar och att det även gäller motiveringen för en ny nivå för utgiftstaket.

Tydlighet och transparens är enligt regeringen bärande delar i det finanspolitiska ramverket och bidrar till att finanspolitiken blir mer förutsägbar. Regeringen framhåller att Sveriges tydliga och effektiva finanspolitiska ramverk ofta framhålls i internationella sammanhang som ett föredöme.

När det gäller motiveringen till utgiftstakets nivå för ett nytt år delar regeringen inte Riksrevisionens bedömning och den avser därför inte heller att vidta några åtgärder med anledning av rekommendationen.

Motionen

I kommittémotion 2020/21:3996 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) delar motionärerna Riksrevisionens bedömning att utgiftstaket sedan det infördes har haft en disciplinerande effekt på utgiftsutvecklingen. Motionärerna delar också Riksrevisionens kritik av regeringens hantering av utgiftstaket. Genom att inte motivera hur taket sätts tappar verktyget både i legitimitet och effekt.

Motionärerna framhåller att regeringen har fått kritik för detta tidigare och att även motionärerna i sina budgetmotioner har betonat vikten av att riksdag och regering genom utgiftstaket ges förbättrade möjligheter till kontroll och styrning av utgifterna. Därmed anser motionärerna att regeringen bör ta Riksrevisionens – och andra instansers – kritik på allvar och tydligare redogöra för vilka avvägningar som ligger till grund för vilka nivåer för utgiftstaken som föreslås, samt vilket skatteuttag som behövs för att utgiftsnivån ska vara förenlig med överskotts målet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet noterar att regeringen instämmer i merparten av Riksrevisionens bedömningar och framhåller att den ständigt strävar efter att öka tydligheten och transparensen i de ekonomiska propositionerna i den riktning som Riksrevisionen rekommenderar och att det även gäller motiveringen av ny en nivå för utgiftstaket. Utskottet delar regeringens bedömning om att tydlighet och transparens är bärande delar i det finanspolitiska ramverket och att det bidrar till att finanspolitiken blir mer förutsägbar. Utskottet har i sitt ställningstagande under avsnittet 1 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken framhållit att det gärna hade sett att regeringen närmare hade redovisat vilka principer och överväganden som ligger bakom bedömningen av utgiftstakets nivå för 2024. Utskottet anser därför att det inte finns anledning att göra något särskilt uttalande i frågan här utan hänvisar till vad utskottet anför under den punkten.

Utskottet föreslår att riksdagen lägger skrivelse 2020/21:146 till handlingarna och avslår motionsyrkandet.

Reservationer

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (M)

av Elisabeth Svantesson (M), Edward Riedl (M), Jan Ericson (M) och Magdalena Schröder (M).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:4032 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) och avslår proposition 2020/21:100 punkt 1 och motionerna 2020/21:1628 av Elin Lundgren och Patrik Engström (båda S), 2020/21:3282 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 4–6, 2020/21:3312 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2, 2020/21:4019 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V), 2020/21:4031 av Amineh Kakabaveh (-), 2020/21:4033 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) och 2020/21:4035 av Ebba Busch m.fl. (KD).

Ställningstagande

Den ekonomiska krisen till följd av pandemin har slagit hårt och brett det senaste året. Och den har förvärrats av januaripartiernas ointresse av att rädda jobb. Vi har tagit ledartröjan när det gäller att rädda jobb i krisen. Moderaterna har konsekvent drivit regeringen framåt i den ekonomiska krispolitiken sedan pandemin bröt ut. Moderaternas förslag och politiska initiativ utgör en stor del av alla de ekonomisk-politiska krisåtgärder som röstats igenom i riksdagen under 2020 och 2021.

Sverige är det land i EU där arbetslösheten ökat mest sedan regeringen tillträdde 2014. Sveriges arbetsmarknad har utvecklats sämre än i jämförbara länder, både före och under krisen. Sverige har nu EU:s femte högsta arbetslöshet. Aldrig har så många varit långtidsarbetslösa som nu. Sverige förtjänar bättre. Politiken ska inriktas på ett kraftfullt jobbpaket som tillsammans med en skärpt migrationspolitik kan halvera antalet långtidsarbetslösa på tre år. Stärkta incitament ska få fler att gå från långvarigt bidragsberoende till arbete och få fler företag att anställa långtidsarbetslösa, och Arbetsförmedlingen behöver bli effektivare och fokusera på att bryta passivitet och att hjälpa långtidsarbetslösa samtidigt som ett utbildningslyft behövs så att fler kan möta arbetsmarknadens krav.

Tillväxtförutsättningarna behöver stärkas och politiken inriktas på att skapa bättre villkor för företag och entreprenörer att etablera sig och verka i Sverige. Det innebär bl.a. att sänka bolagsskatten och minska regelkrånglet. Det ska löna sig bättre att arbeta, framför allt genom att de med lägre inkomst får sänkt skatt och att rätten till bidrag begränsas genom ett bidragstak. Politiken behöver också se till att den som har varit med och byggt Sverige ett helt arbetsliv känner att det lönat sig – att pensionen räcker till. De ekonomiska förutsättningarna för pensionärerna behöver förbättras och skatten sänkas för alla pensionärer i samma omfattning som den sänks på arbetsinkomster.

Vid sidan av arbetslösheten ökar otryggheten, och kriminaliteten har blivit grövre. Det krävs en politisk mobilisering mot brottsligheten här och nu, med en stramare rättspolitik och fler poliser, särskilt i yttre tjänst. Det i sin tur förutsätter förstärkningar av hela rättsapparaten inklusive tullväsendet, för att Sverige ska vara ett tryggt land att leva och bo i.

Invandring ska vara bra för Sverige och vi vill se en politik med volymmål och krav på anpassning till det svenska samhället, och en politik som gynnar integration. För att lyckas med integrationen är det avgörande att fler invandrare arbetar och försörjer sig själva. Det uppnår man genom en politik med bidragstak, kvalificering till välfärden och krav på att lära sig svenska och att utbilda sig.

Politiken behöver se till att alla Sveriges medborgare i alla lägen vet att deras skattepengar används på ett effektivt sätt och prioriteras till de områden där resurserna gör mest nytta. Att ge valuta för skattepengarna handlar både om att det offentliga ska leva upp till de förväntningar vi alla har rätt att ställa och om att utgifterna, och i förlängningen skatterna, inte blir för höga. Det innebär också att se till att alla former av missbruk motverkas. Staten måste veta vilka som lever i Sverige, och arbetet mot bidragsbrott stärkas.

För att klara klimatomställningen behövs ett nytt energipolitiskt mål om 100 procent fossilfri el 2040. Ett sådant mål ska utgå från användning av kärnkraft, vattenkraft och vindkraft. Koldioxidlagring, klimatbistånd och internationella klimatinvesteringar samt gröna bränslen och ett aktivt skogsbruk är också viktiga delar för att Sverige ska klara klimatomställningen.

Politiken ska slutligen inriktas på att ge individen bättre förutsättningar att forma sitt eget liv. Det ställer krav på en politik som är inriktad på att förenkla reglerna kring byggande och på infrastruktuursatsningar som möjliggör jobb, pendling och tillväxt i hela landet.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (SD)

av Oscar Sjöstedt (SD), Dennis Dioukarev (SD) och Charlotte Quensel (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:4033 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) och avslår proposition 2020/21:100 punkt 1 och motionerna 2020/21:1628 av Elin Lundgren och Patrik Engström (båda S), 2020/21:3282 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 4–6, 2020/21:3312 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2, 2020/21:4019 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V), 2020/21:4031 av Amineh Kakabaveh (-), 2020/21:4032 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) och 2020/21:4035 av Ebba Busch m.fl. (KD).

Ställningstagande

Sverige behöver en ekonomisk politik och en budgetpolitik som främjar såväl landet som medborgarna. Prioriteringar måste göras för att undvika att Sverige fastnar i en nedåtgående spiral med ökande budgetunderskott och ett minskat förtroende för svensk finanspolitik. Vi inser att det råder stora problem på hemmaplan, med en allt grövre kriminalitet, långa köer i sjukvården, ett pensionssystem på bristningsgränsen och en allt växande segregation. Sammantaget krävs en politik med ett tydligt ändamål: ett starkare Sverige.

Sverige behöver förbättra sin krisberedskap, både i fråga om förmåga att hantera en kris och förmåga att förebygga en kris. Politiken behöver inriktas på att öka självförsörjningsgraden inom jordbruket, återinrätta beredskapslager och bygga upp en gemensam krisberedskap tillsammans med de andra nordiska länderna. Politiken behöver också säkerställa att det finns förutsättningar för säkra elleveranser och besluta om ett nytt mål för energipolitiken. Det nya målet ska inriktas på helt fossilfri elproduktion, vilket innebär att kärnkraften behöver utvecklas och moderniseras.

Politiken måste ge kommunsektorn rimliga förutsättningar att upprätthålla en god välfärd samtidigt som skattetrycket hålls på en rimlig nivå. För att hantera de strukturella problemen inom kommunsektorn behöver politiken stå för långsiktighet och det kommunala utjämningsystemet permanent förstärkas. Regionernas ekonomi behöver också stärkas genom att skatteinkomster från industrifastigheter och elproduktionsenheter flyttas över

så att dessa medel kommer regionerna till del i stället för att som i dag gå direkt till statskassan. Genom generella, i stället för riktade, budgetförstärkningar förbättras regionernas förutsättningar att tillhandahålla god sjukvård och upprätthålla och utveckla infrastruktur i enlighet med lokala behov.

Fler människor behöver komma i arbete. Politiken måste göra det billigare och lättare att anställa och de som arbetar, såväl löntagare som pensionärer, måste få mer pengar i plånboken. Politiken ska därför inriktas på att sänka arbetsgivaravgifterna och förstärka jobbskatteavdraget för inkomst av både tjänst och pension, och personer med lägre inkomster ska få en större relativ ökning av den ekonomiska standarden. Politiken behöver också uppmuntra fler till arbete genom att arbetande familjer med många barn får en skattereduktion i stället för flerbarnstillägg, medan familjer som lever på bidrag inte längre får sådant bidrag.

Vi vill fortsätta arbetet för en väl fungerande och ansvarsfull migrationspolitik som sätter Sverige och dess folk i första rummet. Kopplingen mellan medborgarskap och nationell identitet är en viktig grundbult i samhällsbygget och den behöver förstärkas. De s.k. bosättningsbaserade förmånerna, bidrag som betalas ut enbart för att en person bor i Sverige, har i många fall en negativ sysselsättningseffekt för nyanlända och skapar incitament att söka sig till Sverige. Vi vill se att rätten till sådana förmåner begränsas för tredjelandsmedborgare.

Brottsligheten, och i synnerhet den organiserade brottsligheten, ökar. Rättsväsendet och de som har till uppgift att garantera människors trygghet måste ges förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag. Det är därför en högt prioriterad fråga att rättsväsendet tillförs tillräckliga resurser, både i form av medel och personal.

Det krävs sunda statsfinanser och en plan för att budgeten ska vara i balans för att tillväxtfrämjande åtgärder ska kunna genomföras, och för att Sverige ska vara väl förberett på nästa kris. För att säkerställa Sveriges möjligheter att inom överskådlig tid bygga upp en finansiell buffert för kommande kriser behöver politiken inriktas på att minska statens utgifter för socialförsäkrings-systemet i enlighet med vårt förslag, skapa incitament för nyanlända att söka arbete och minska nivån av bidragsberoende invandring till landet.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (V)

av Ulla Andersson (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2020/21:4019 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) och
avslår proposition 2020/21:100 punkt 1 och motionerna
2020/21:1628 av Elin Lundgren och Patrik Engström (båda S),
2020/21:3282 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 4–6,
2020/21:3312 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2,
2020/21:4031 av Amineh Kakabaveh (-),
2020/21:4032 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M),
2020/21:4033 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD) och
2020/21:4035 av Ebba Busch m.fl. (KD).

Ställningstagande

Coronakrisen har visat hur skört samhällets motståndskraft är på många områden. År av skattesänkningar har dränerat välfärden på resurser. Besparingar och privatiseringar har lett till en underdimensionerad sjukvård och äldreomsorg och krisen har blottlagt det svenska klassamhället och brister i våra trygghetssystem. Pandemin har tydligt påvisat strukturen i svensk ekonomi. De ekonomiska konsekvenserna av coronapandemin är stora men utvecklingen på arbetsmarknaden är mest oroande. Den inriktning av politiken som utskottet förordar menar jag är otillräcklig för att åtgärda de problem som Sverige står inför. Den ekonomiska politiken behöver radikalt läggas om. Politiken ska prioritera full sysselsättning, klimatomställningen och ökad jämlikhet framför orättfärdiga och ineffektiva skattesänkningar. För mig är det självklart att vi ska bygga ett starkare Sverige. Det kräver att politiken inriktas på att rusta upp välfärden, nå full sysselsättning och klara klimatomställningen genom utökade medel och stora investeringar i infrastruktur, energiomställning, miljöteknik och bostäder. Samtidigt behöver utökade medel till såväl polisen som Försvarsmakten prioriteras. Politiken ska omfördela och utjämna inkomstskillnader. Målet ska vara att nå full sysselsättning och jämlikhet genom en lönedriven och långsiktigt hållbar tillväxt.

Utvecklingen på arbetsmarknaden måste vändas och arbetslösheten pressas tillbaka. Alla som vill och kan arbeta ska ha ett jobb. Jobben ska bli fler genom att politiken inriktas på att utöka de offentliga investeringarna i personal inom t.ex. äldreomsorgen och barnomsorgen. Finanspolitiken bör därför vara expansiv under flera år framöver. För att ge sysselsättningspolitiken en tillräcklig tyngd bör särskilda sysselsättningsplaner läggas till det finanspolitiska ramverket med ambitiösa medelfristiga mål för arbetsmarknaden som ska baseras på åldersgruppen 20–64 år och som ska uppnås inom fyra år. Arbetslösheten ska pressas ned under 4 procent, sysselsättningsgraden ska uppgå till minst 84 procent och långtidsarbetslösheten ska minst halveras.

Nyckeln till att få fler människor i arbete är utbildning. Staten bör därför ta ett större ansvar för att säkerställa utbildad personal inom bl.a. hälso- och sjukvården, äldreomsorgen och skolan.

Det behövs en tydligare färdriktning för hur vägen ur coronakrisen också ska stärka möjligheterna för Sverige att bli ett fossilfritt välfärdsland. Sverige har ett stort behov av ökade investeringar för en grön omställning. Politiken ska därför inriktas på massiva investeringar i fossilfria transport- och energisystem och statliga stöd för hållbara industrier, näringar och bostäder med minskade utsläpp av växthusgaser. En utbyggd järnväg och kollektivtrafik bör vara centrala komponenter i investeringarna för att ställa om klimatet.

Coronakrisen har ytterligare tydliggjort de redan stora ekonomiska klyftorna, varför klimatomställningen med nödvändighet måste genomföras med ett rättviseperspektiv och med sikte på att minska klyftorna. Det statliga ägandet bör samtidigt utökas och utvecklas för en demokratisk styrning av samhällsutvecklingen i en hållbar riktning. Genom en omfattande elektrifiering av transportsektorn och industrin ska fossilberoendet fasas ut.

Bostadsbristen i storstäderna måste byggas bort.

Vidare ska politiken inriktas på långsiktiga reformer för att åtgärda de brister i våra trygghetssystem som krisen har blottlagt, bl.a. bör karensavdraget avskaffas och ersättningarna höjas.

Målet med skattepolitiken ska vara att trygga välfärden, öka jämlikheten, få fler människor i arbete och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. Skatt ska betalas efter bärkraft och fördelas efter behov. Skatteflykt och skattebrott ska bekämpas kraftfullt och principen om lika skatt vid lika inkomst ska återupprättas. För att kunna stärka välfärden och investera i klimatomställningen ska det samlade skatteuttaget höjas, framför allt på stora förmögenheter, stora arv och gåvor samt på kapitalinkomster.

Vidare ska politiken inriktas på att stoppa vinstjakten i välfärden enligt den modell som vi hänvisar till i motionen.

Skolan ska ge alla elever samma möjligheter till en bra utbildning och lägga grunden för ett liv med goda förutsättningar att kunna delta i och påverka det demokratiska samhället. I dag går utvecklingen åt fel håll. Politiken måste därför inriktas på att återupprätta den jämlika och sammanhållna skolan genom att tillföra utökade resurser som fördelas efter behov och genom att staten övertar huvudmannaskapet.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken, punkt 1 (KD)

av Jakob Forssmed (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna
2020/21:3312 av Jakob Forssmed m.fl. (KD) yrkande 2 och
2020/21:4035 av Ebba Busch m.fl. (KD) samt
avslår proposition 2020/21:100 punkt 1 och motionerna
2020/21:1628 av Elin Lundgren och Patrik Engström (båda S),
2020/21:3282 av Fredrik Malm m.fl. (L) yrkandena 4–6,
2020/21:4019 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V),
2020/21:4031 av Amineh Kakabaveh (-),
2020/21:4032 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) och
2020/21:4033 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD).

Ställningstagande

Coronapandemin har satt djupa spår och påverkat oss alla. De ekonomiska följdverkningarna är omfattande och nedgången i ekonomin saknar motstycke i modern tid. Den politik som utskottet förordar saknar riktning och reformkraft och den bedrivs inte för Sveriges bästa. I stället ska politiken inriktas på att prioritera tryggheten; tryggheten att ha ett jobb att gå till, tryggheten i form av en vård och omsorg man kan lita på och tryggheten i att inte bli utsatt för brott eller våld.

Det är oroväckande hur många som är arbetslösa i dag och risken är stor för att ännu fler ska bli arbetslösa och fastna i långtidsarbetslöshet. Politiken behöver därför inriktas på reformer som motverkar utvecklingen mot en allt större långtidsarbetslöshet, bl.a. genom att stärka drivkrafterna till arbete och genom att underlätta inträde på arbetsmarknaden, t.ex. genom anställningsformer som möjliggör lägre lönekostnader och riktade jobbskatteavdrag. Politiken ska också främja ett gott företagsklimat där entreprenörskap och innovation uppmuntras. Ett gott företagsklimat är nyckeln till att kunna möta framtida utmaningar och öka resurserna till vår gemensamma välfärd. Därför måste det bli lättare för företag att växa och anställa, bl.a. genom sänkta skatter på arbete, förenklade regler för att starta och driva företag och genom att underlätta ägarbyten. Vidare ska politiken inriktas på att reformera sektorer där jobb inte utförs på grund av höga skatter och avgifter så att marknaderna kan växa till, bl.a. genom att öppna upp för

nya tjänstesektorer och att bredda det befintliga rutavdraget till att omfatta fler tjänster.

Kompetensförsörjningen är en central fråga framöver, varför utbildningsväsendet behöver byggas ut och Arbetsförmedlingen reformeras så att matchningen på arbetsmarknaden kan förbättras.

Tillgängligheten i vården och omsorgen har försämrats och försvagats under de senaste åren. För att vända denna utveckling behöver politiken inriktas på reformer som kortar ned köerna och säkrar en jämlik vård i hela landet, bl.a. genom en mer nationell styrning av hälso- och sjukvården

Det behövs kraftiga åtgärder mot våldet och brottsligheten som drabbar kvinnor, bryter ned familjer och skadar tilliten i samhället. Rättsväsendet är underdimensionerat och fungerar dåligt, varför politiken behöver inriktas på att stärka tryggheten, bl.a. behöver 10 000 fler poliser anställas till 2024, medlen till Polismyndigheten utökas, lönerna höjas och hela rättsväsendet byggas ut.

Politiken ska vidare inriktas på att fördjupa skolans kunskapsuppdrag och stärka samhällets insatser för att vända trenden med barn och unga som mår dåligt och drabbas av psykisk ohälsa.

Den ekonomiska politiken bör också användas för att stödja goda mellanmännsliga relationer. Familjer och det civila samhället ska ges möjlighet att utvecklas och fatta egna beslut, genom en minskad politisk styrning.

Barns och ungas behov och rättigheter ska vara grunden för hur familjepolitiken och barnomsorgen utformas. Politiken ska utformas så att den skapar förutsättningar för alla föräldrar att kunna välja den barnomsorg som de anser vara bäst för deras barn och själva få förutsättningar att hitta balansen mellan arbete och familjeliv.

Migrationspolitiken ska vara ansvarsfull och human och den ska vara hållbar och anpassad till vår integrationskapacitet. Det historiska mottagandet ska ligga till grund för det framtida mottagandet, och söktrycket till Sverige måste ned till en nordisk genomsnittsnivå. Integrationen behöver fungera bättre och vara mer effektiv. Klyftan mellan utrikes och inrikes födda på arbetsmarknaden är mycket stor och är en av Sveriges största arbetsmarknadspolitiska utmaningar. Därför ska politiken inriktas på att skapa förutsättningar för egen försörjning, nya arbetssätt genom ökad samverkan mellan olika aktörer, såsom sociala s.k. utfallskontrakt, och på att införa fler och bättre nystartsjobb samtidigt som ineffektiva arbetsmarknadspolitiska program avvecklas.

Regeringens reformagenda för bostadssituationen är otillräcklig. Politiken ska inriktas på att förenkla och snabba på byggandet, öka tillgången till byggbar mark och öka rörligheten i det befintliga beståndet, t.ex. genom förändrade flyttskatter. Drivkrafterna för att låna behöver dämpas för att minska hushållens och ekonomins sårbarhet framöver, t.ex. genom en långsam nedtrappning av ränteavdragen som växlas mot sänkta inkomstskatter.

Goda kommunikationer i hela landet är en förutsättning för tillväxt, välstånd och sysselsättning. Politiken ska därför inriktas på att säkerställa en effektiv, långsiktig och miljömässigt hållbar transportförsörjning i hela Sverige. Beroendet av fossila bränslen inom transportsektorn ska brytas genom långsiktiga och effektiva styrmedel, genom att rusta upp befintliga vägar och järnvägar samt genom att bygga nya vägar.

Klimatutmaningen är den största miljöutmaningen och den kräver ambitiösa mål på såväl svensk som europeisk nivå. Ekonomiska styrmedel är användbara instrument i miljöpolitiken och ett system med överlåtbara utsläppsrätter bör införas.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Proposition 2020/21:100

Proposition 2020/21:100 2021 års ekonomiska vårproposition:

1. Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 2).

Följdmotionerna

2020/21:4019 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V):

Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (avsnitt 7–8 i motionen).

2020/21:4031 av Amineh Kakabaveh (-):

Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen.

2020/21:4032 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M):

Riksdagen godkänner de förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

2020/21:4033 av Jimmie Åkesson m.fl. (SD):

Riksdagen godkänner förslaget till riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken.

2020/21:4035 av Ebba Busch m.fl. (KD):

Riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som föreslås i motionen.

Skrivelse 2020/21:145

Regeringens skrivelse 2020/21:145 Riksrevisionens rapport om tillämpningen av det finanspolitiska ramverket 2020.

Följdmotionerna

2020/21:3998 av Elisabeth Svantesson m.fl. (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör redogöra för hur en återgång till överskott ska ske och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:4001 av Emil Källström och Lars Thomsson (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att skärpa lagstiftningen om ändring av utgiftstaket och tillkännager detta för regeringen.

Skrivelse 2020/21:146

Regeringens skrivelse 2020/21:146 Riksrevisionens rapport om utgiftstaket.

Följdmotionen

2020/21:3996 av Jakob Forssmed m.fl. (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen tydligare bör redogöra för vilka avvägningar som ligger till grund för hur nivån på utgiftstaken sätts samt vilket skatteuttag som behövs för att utgiftsnivån ska vara förenlig med överskottsmalet och tillkännager detta för regeringen.

Motioner från allmänna motionstiden 2020/21

2020/21:1628 av Elin Lundgren och Patrik Engström (båda S):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga att inrätta en nationell handlingsplan för att utjämna inkomstskillnaderna i Sverige och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3282 av Fredrik Malm m.fl. (L):

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige ska införa euron som valuta och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om svenskt medlemskap i den europeiska bankunionen och full anslutning till finanspakten och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om den ekonomiska återhämtningen efter covid-19 och tillkännager detta för regeringen.

2020/21:3312 av Jakob Forssmed m.fl. (KD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att komplettera regeringens ramverk för välbefinningsutveckling med den officiella statistiken och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Skatteutskottets yttrande 2020/21:SkU7y

2021 års ekonomiska vårproposition

Till finansutskottet

Skatteutskottet föreslår att finansutskottet tillstyrker regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar dessa avser skatteutskottets beredningsområde.

I fyra avvikande meningar tillstyrker Moderaterna, Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Vänsterpartiet de förslag till riktlinjer som lagts fram av respektive parti.

Innehållsförteckning

Utskottets överväganden.....	3
Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken	3
Avvikande meningar.....	13
1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M)	13
2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD).....	16
3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (V)	17
4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD)	18

Utskottets överväganden

Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar de avser skatteutskottets beredningsområde och att samtliga motioner med förslag om en annan inriktning avslås.

Jämför avvikande meningar 1 (M), 2 (SD), 3 (V) och 4 (KD).

Regeringen

Spridningen av sjukdomen covid-19 har ställt Sverige och hela världen inför en situation som saknar motsvarighet i modern tid. Utöver de allvarliga konsekvenserna för liv och hälsa har smittspridningen slagit hårt mot jobb och företagande. Efter en oväntat stark ekonomisk återhämtning det tredje kvartalet 2020 tog smittspridningen åter fart i slutet av året och aktiviteten i ekonomin minskade, om än inte lika påtagligt som den gjorde under våren 2020.

Den ekonomiska vårpropositionen bygger på en sakpolitisk överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet.

Budgetpropositionen för 2021 (prop. 2020/21:1) innehöll förslag som innebär en expansiv finanspolitik för att så snabbt som möjligt föra Sverige ut ur lågkonjunkturen. Efter att budgetpropositionen lämnats till riksdagen ökade dock spridningen av sjukdomen covid-19 återigen. För att begränsa smittspridningen, förbereda för och genomföra vaccinationer och i övrigt dämpa de negativa konsekvenserna i samhället har regeringen redan vid sex tillfällen lämnat extra propositioner med förslag till ändringar i statens budget för 2021.

Regeringen och riksdagen har sedan smittspridningen startade vidtagit ett stort antal åtgärder för att värna människors liv, hälsa och möjlighet att försörja sig. Brist på ekonomiska resurser får inte hindra arbetet med att begränsa smittspridningen och att vårda sjuka. Kommuner, regioner och myndigheter har därför fått stora tillskott. Omfattande ekonomiska stöd och tidigare lagda och tillfälliga skattesänkningar har genomförts för att lindra de negativa konsekvenser som pandemin fört med sig för jobb och företagande, men också för andra aktörer och för enskilda. Arbetslösa har fått stärkt ekonomisk trygghet och fler möjligheter till omställning. Särskilda satsningar har gjorts på skolan och civilsamhället. En kraftfull grön ekonomisk återstart genomförs.

Sammantaget beräknas utgifterna för de åtgärder som vidtagits sedan smittspridningen började nu uppgå till mer än 400 miljarder kronor.

Det finns av smittskyddsskäl ett fortsatt behov av att kunna ta sig till arbetet på annat sätt än med kollektiva färdmedel. Regeringen har därför föreslagit en förlängning av den tillfälliga skatte- och avgiftsfrihet för förmån av fri parkering i anslutning till arbetsplatsen som infördes 2020.

Regeringen har vidare föreslagit ett antal tillfälliga skattesänkningar. Anstånd med inbetalning av skatt ska kunna beviljas för fler redovisningsperioder och nivån på anståndsavgiften ska sänkas. För att stödja olika branscher inom det lokala näringslivet utökas och förlängs arbetsgivares möjlighet till skattefri gäva.

En tillfälligt expansiv finanspolitik behövs för att så snabbt som möjligt ta Sverige ur lågkonjunkturen. Regeringen genomför omfattande gröna investeringar, resurstillskott till välfärden och skattesänkningar på jobb och företagande. Samtidigt förbättras möjligheterna till omställning på arbetsmarknaden. Regeringen föreslår att ytterligare medel avsätts för klimatomställningen och för att fler ska komma i arbete i hela landet.

Tidigare förstärkningar av rättskedjan föreslås utökas med nya tillskott till Åklagarmyndigheten, Ekobrottsmyndigheten, Domstolsverket, Rättsmedicinalverket, Kriminalvården och Tullverket.

Inkomster

Prognosen är baserad på de anslagsnivåer och de regelverk för skatter och transfereringssystem som har beslutats av riksdagen, samt de som har föreslagits eller aviserats av regeringen i propositionen Vårändringsbudget för 2021 (prop. 2020/21:99), propositionen Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur och idrott samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2020/21:166) eller tidigare propositioner. Sammanfattningsvis redovisas följande.

- I tidigare beslutade propositioner samt i propositionen Vårändringsbudget för 2021 och övriga propositioner med förslag till ändringar i statens budget som har beslutats och aviserats för 2021 föreslår regeringen ett antal förändringar på skatteområdet som sammantaget minskar skatteintäkterna med 9 miljarder kronor 2021.
- Enligt preliminära utfall bedöms den offentliga sektorns skatteintäkter ha minskat med 2 procent 2020 jämfört med året innan. Den djupa lågkonjunktur som spridningen av sjukdomen covid-19 orsakat ledde till att företagets vinster och hushållens kapitalvinster minskade samtidigt som viktiga skattebaser såsom lönesumma och hushållens konsumtion dämpades eller till och med minskade.
- År 2021 förutspås en återhämtning i svensk ekonomi och de totala skatteintäkterna väntas öka med 3,3 procent. Utvecklingen förväntas bli

stark framför allt för intäkter från skatt på arbete och konsumtion men även intäkterna från kapitalskatterna ökar i god takt.

- Under prognosperioden 2022–2024 väntas en relativt snabb ökning av skatteintäkterna och samtliga skattebaser väntas bidra. Särskilt stark bedöms utvecklingen bli 2022.
- Skattekvoten, dvs. skatteintäkterna som andel av BNP, väntas 2021 uppgå till 42 procent. Även under den fortsatta prognosperioden väntas skattekvoten uppgå till omkring 42 procent av BNP.
- I förhållande till budgetpropositionen för 2021 har prognosen för den offentliga sektorns skatteintäkter reviderats upp med i genomsnitt 32 miljarder kronor per år för 2020–2023.

I propositionen Vårändringsbudget för 2021 föreslår regeringen att anslaget till Tullverket (1:2) ökas med 20 000 000 kronor. För att bekämpa brotten och deras orsaker behöver den verksamhet som bedrivs av myndigheterna stärkas. Tullverket spelar en viktig roll i rättskedjan, och för att stärka myndighetens operativa verksamhet med nödvändig teknisk utrustning behöver medel tillföras. Anslaget bör därför ökas med 20 000 000 kronor.

I propositionen Extra ändringsbudget för 2021 – Förlängda ersättningar på sjukförsäkringsområdet, stöd till företag, kultur och idrott samt andra åtgärder med anledning av coronaviruset (prop. 2021/21:166) föreslår regeringen att skattefriheten för förmån av fri parkering i anslutning till arbetsplatsen förlängs till att gälla förmåner som lämnas under perioden den 1 januari–31 december 2021 samt att förmån av gåvor som en arbetsgivare ger till en anställd under perioden den 1 januari–31 december 2021 inte ska tas upp till beskattning, under förutsättning att gåvornas värde sammantaget inte överstiger 2 000 kronor per anställd och att de inte lämnas i pengar. Förslagen bedöms minska skatteintäkterna med 110 miljoner kronor respektive 280 miljoner kronor 2021. Vidare föreslår regeringen ytterligare en utökning av möjligheterna till tillfälliga anstånd med inbetalning av skatt. Detta bedöms minska intäkterna med 180 miljoner kronor 2021.

Sammantaget bedöms regeländringarna och tidigare lagda förslag minska skatteintäkterna med 9 miljarder kronor 2021, i förhållande till föregående år, för att därefter öka med 13 miljarder kronor 2022 samt med ytterligare 16 miljarder kronor 2023.

Moderaterna

I partimotion 2020/21:4032 av Ulf Kristersson och Elisabeth Svantesson (båda M) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Moderaterna vill sänka skatten för dem som arbetar. Det är rätt och det ökar sysselsättningen, enligt motionärerna. Det är rättvist att ansträngning ska löna sig. Viktiga delar i den skattereform Moderaterna vill genomföra är ett förstärkt jobbskatteavdrag och sänkt bolagsskatt.

Motionärerna vill förstärka jobbskatteavdraget som innebär sänkt skatt för alla som jobbar, med fokus på låga och medelstora inkomster. Med Moderaternas förslag skulle alla som jobbar få sänkt skatt; alla som jobbar heltid skulle få mellan 400 kronor och 550 kronor. Förstärkningen av jobbskatteavdraget innebär att utbytet att gå från bidrag till arbete ökar, också på sikt. Tillsammans med en bidragsreform med bl.a. ett bidragstak är sänkta skatter på låga och medelstora inkomster en central reform för att knäcka arbetslösheten, enligt motionärerna. Det gäller inte minst för utsatta grupper med mycket hög arbetslöshet, såsom kvinnor födda i Afrika eller Asien.

Att företag väljer att etablera sig i Sverige och att de företag som är etablerade här har tillgång till kapital och kompetens är avgörande för vårt välstånd. Man bör permanent sänka bolagsskatten. Bolagsskattens nivå är en viktig faktor för lokaliseringen av både inhemska och utländska investeringar, och det är därför viktigt att Sverige inte ligger högre än våra konkurrentländer.

Den som ett helt arbetsliv varit med och byggt Sverige måste känna att det lönat sig – att pensionen räcker till. En starkare ekonomi och fler i arbete skapar förutsättningar för en positiv utveckling av pensionerna. Många pensionärer får i dag inte ekonomin att gå ihop. Det är bra att det finns en politisk överenskommelse om att förstärka grundskyddet i pensionssystemet, men mer måste göras för att stärka pensionärernas ekonomi. Sänkt skatt på pension är en viktig del i detta. För att förbättra de ekonomiska förutsättningarna för pensionärer vill motionärerna sänka skatten för alla pensionärer i samma omfattning som vi sänker skatten på arbetsinkomster.

Sverige har allvarliga problem med grov organiserad brottslighet, omfattande utanförskap och bidragsbrott. Brister i kontrollen av folkbokföringen är en av flera faktorer som lagt grunden till att dessa problem är så pass omfattande. Motionärerna vill nu skapa ordning och reda genom att vidta åtgärder som gör att staten kan fastställa vilka som lever i Sverige. Antalet människor som vistas i Sverige utan tillåtelse är i dag okänt. Skatteverket uppskattar att omkring 200 000 personer är skrivna på felaktiga adresser i landet. Men exakt hur omfattande problemen är vet ingen. En folkbokföring som inte staten har kontroll över kommer till en stor kostnad för skattebetalarna och försvårar arbetet med att hjälpa de som behöver samhällets stöd allra mest. Fusket med folkbokföringsuppgifter är också en avgörande faktor i den organiserade brottslighetens verksamhet. Kriminella använder i dag falska adresser för att tillskansa sig bidrag och välfärdsförmåner som man egentligen inte har rätt till. Bristerna i Sveriges folkbokföring har varit kända under längre tid. En nationell folkräkning är en viktig åtgärd för att slå vakt om samhällskontraktet och upprätta ett tryggare Sverige. Följande moment bör vara utgångspunkter i genomförandet av folkräkningen:

1. Skatteverket bör ansvara för genomförandet av folkräkningen och samarbeta med kommunerna och relevanta myndigheter i genomförandet, såsom Statistiska centralbyrån (SCB) och Polismyndigheten. Genomförandet kan ske med olika tillvägagångssätt.

2. Skatteverket, kommuner och övriga berörda myndigheter bör arbeta enligt riskprincipen.
3. Det bör ses över hur regelverk och tillämpning bör förändras och hur berörda myndigheter effektivt kan säkerställa att de som inte verifierats i folkräkningen inte får fortsätta ta del av de bidrag och andra välfärdsförmåner som kopplas till folkbokföringen.

Internationella stöldligor står för en stor andel av brottsligheten i Sverige. Uppskattningsvis för de internationella stöldligorna ut gods till ett värde av upp till omkring 2 miljarder kronor årligen. Den grova organiserade brottsligheten blir samtidigt alltmer gränsöverskridande och använder sig av allt mer avancerade brottsupplägg. Tullverket varnar för att smuggling bedrivs på ett sätt som ”påminner om legal affärsverksamhet”. Den allvarliga brottsligheten kan stävjas med bättre kontroller vid gränsen med ett starkare Tullverk som har större befogenheter och mer resurser. Motionärerna föreslår i den här vårmotionen ett nytt åtgärds paket för att rusta Tullverket och tydligt stärka Sveriges gränsskydd.

- Tullverket ska få befogenhet att genomföra systematiska stickprovskontroller vid utförsel ur landet. Fler stickprovskontroller skulle stoppa fler stöldligor.
- Tullverket ska kunna utreda penningtvättsbrott. Tullen kan idag inte utreda penningtvättsbrott när de exempelvis i smugglingssammanhang upptäcker resenärer med stora mängder kontanter.
- Utökade möjligheter för tulltjänstemän att bära skjutvapen. Tullverket spelar en viktig roll för att bekämpa organiserad brottslighet.
- Tullverket ska kunna genomföra husrannsakan i fler fall. Ska Tullverket kunna stötta polisen effektivare och snabbare behöver de större befogenheter att kunna vidta tvångsåtgärder och att genomföra husrannsakan.

Anslaget till Tullverket bör öka med 400 miljoner kronor på tre års sikt. Höjningen av anslaget ska säkra att tullen klarar av de nya uppgifterna och kan anställa fler kollegor som hjälper till.

Sverigedemokraterna

I partimotion 2020/21:4033 av Jimmy Åkesson m.fl. (SD) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Sverigedemokraterna vill stärka regionernas ekonomi genom att flytta över skatteinkomster från industrifastigheter och elproduktionsenheter, så att dessa medel kommer regionerna till del i stället för att gå direkt till statskassan, vilket är fallet i dag. För 2021 skulle detta innebära en förstärkning av regionernas ekonomi med cirka 3,4 miljarder kronor. Detta sker utan s.k. öronmärkning och innebär därmed en generell budgetförstärkning för regionerna, vilket skulle förbättra förutsättningarna att tillhandahålla god sjukvård och

upprätthålla och utveckla infrastruktur i enlighet med lokala behov. Förslaget gagnar samtliga regioner. Samtidigt finns en nord-sydlig dimension och en skillnad mellan stad och landsbygd. Södra Sverige och storstadsregionerna får ett tillskott på mellan 150 och 310 kronor per person och år, medan exempelvis Jämtland får 1350 kronor per person och år.

Motionärerna föreslår att det s.k. jobbskatteavdraget förstärks med en finansiering motsvarande 10 miljarder kronor, som innefattar både inkomst av tjänst och inkomst av pension. För en medelinkomsttagare skulle förslaget innebära 1300–1400 kronor mer i plånboken varje år, samtidigt som personer med lägre inkomster får en större relativ ökning av den ekonomiska standarden.

Motionärerna föreslår vidare att flerbarnstillägget omvandlas till ett flerbarnsavdrag – en skattereduktion på inkomst av tjänst, a-kassa eller föräldrapenning – fördelat jämnt på föräldrarna. Det innebär i praktiken att arbetande familjer med många barn får en skattereduktion, medan familjer som lever på bidrag inte längre kommer att omfattas av systemet.

Vänsterpartiet

I partimotion 2020/21:4019 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Regeringens krisåtgärder har gynnat storföretagen och kapitalägande. Vid utformningen av skattepolitiken efter krisens akuta fas måste de som gynnats av krispolitiken vara med och finansiera nödvändiga satsningar på välfärden och den gröna omställningen av ekonomin som snabbt måste till för att möta klimatkrisen.

Sverige hör till de få länder inom OECD som varken har förmögenhetsskatt, arvsskatt, gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till fastighetens fulla värde. Faktum är att Sverige är det land inom EU:s kärnländer som har det minst omfördelade skattesystemet. Det samlade skatteuttaget behöver enligt motionärerna höjas för att stärka välfärden och för investeringar i klimatomställning. Framför allt är det skatten på stora förmögenheter, stora arv och gåvor samt kapitalinkomster som behöver höjas.

De svenska inkomstskatterna behöver reformeras, enligt motionärerna. Principen om lika skatt på lika inkomst ska återupprättas. Skatten för låg- och medelinkomsttagare ska sänkas samtidigt som skatten på stora inkomster höjs. Höjda skatter på kapital, förmögenheter, arv, gåvor och fastigheter m.m. ska finansiera satsningar på välfärden, socialförsäkringarna, bostads- och infrastrukturfinansieringar samt sänkt skatt för låginkomsttagare. På så sätt ökas jämlikheten samtidigt som välfärden stärks. På så sätt bygger vi Sverige starkare i en värld av hård global konkurrens.

Kristdemokraterna

I partimotion 2020/21:4035 av Ebba Busch m.fl. (KD) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Sektorer där jobb inte utförs på grund av höga skatter och avgifter måste enligt motionärerna reformeras så att marknaderna kan växa till. Det handlar framför allt om att öppna upp för nya tjänstesektorer och att bredda det befintliga rut-avdraget till att omfatta fler tjänster. Därutöver måste orimliga skatter på entreprenörer motverkas, regelkrånglet minska, myndigheternas handläggning av ärenden kopplade till företag förbättras och tillgången till kapital förbättras.

Mot bakgrund av den relativt sett svaga utvecklingen av barnfamiljernas disponibla inkomst under de senaste 20 åren anser motionärerna att barnfamiljernas ekonomi behöver förstärkas och föreslår därför ett jobbskatteavdrag för föräldrar som byggs ut till 150 kronor per förälder och månad 2022. För föräldrar till barn som är 0–3 år ska skattereduktionen även omfatta andra inkomster såsom föräldrapenning eller a-kassa.

Tullverket måste stärkas och få skärpta befogenheter. Regeringen har fortfarande inte har klargjort när Tullverket ska få befogenhet att beslagta stöldgoods, trots att det både har tillkännagetts regeringen av riksdagen och att regeringen själv har gett detta besked.

För att sänka trösklarna för dem som vill förverkliga sin företagsidé måste regelkrånglet minska, och man måste även begränsa företrädaransvaret och säkerställa att företagen bara behöver lämna en och samma uppgift en gång till myndigheterna. Motionärerna vill även minska förekomsten av personalliggare, som innebär regelkrångel och en oro hos företagare för att små misstag ska leda till stora bötesbelopp. Det finns dock skäl att ha kvar personalliggare i särskilda riskbranscher, såsom byggsektorn.

Många svenska företag riskerar att behöva läggas ned, helt i onödan, vilket beror på att Sverige inte har ett tillräckligt bra system för ägarskiften. En utredning bör därför se över hur ägarskiften av detta slag bäst kan främjas i en svensk kontext.

För att stärka framväxten av nya företag och fler jobb vill motionärerna sänka skatten på arbete, förenkla reglerna om att starta och driva företag samt skapa möjlighet för företag att finnas och verka i hela landet.

Rut-avdragen som alliansregeringen införde har öppnat nya marknader och skapat förutsättningar för nya företag och jobb. Kristdemokraterna har tidigare varit med och drivit igenom en höjning av taket och framöver vill motionärerna även bredda möjligheterna att använda rut-avdraget till fler tjänster.

Motionärerna vill se en helt ny modell där taket för uppskov på reavinstskatten tas bort permanent om man köper en ny bostad. Även betalningen av räntan på uppskovet skulle då kunna skjutas på framtiden vid köp av en ny bostad. På så sätt tvingas inte vinsten vid försäljning fram till beskattning om man köper en ny bostad, utan både reavinstskatt och

uppskovsränta betalas när personen inte längre gör något uppskov. Motionärerna anför att Kristdemokraterna även eftersträvar en blocköverskridande överenskommelse om en långsam nedtrappning av ränteavdragen, växlat mot sänkta inkomstskatter.

För att ytterligare förstärka äldres ekonomi ska de som är 69 år eller äldre, och som fortsätter att arbeta ges ytterligare en skattelättnad, utöver det redan förhöjda jobbskatteavdraget. Ambitionen är att hela skillnaden i beskattning av förvärvsinkomst och pensionsinkomst ska slopas.

För att ta hänsyn till den varierande miljöbelastning som morgondagens fordonsflotta medför bör en ny beskattningsmodell baserad på digital trafikövervakning utredas, enligt motionärerna. Den nya beskattningsmodellen ska verka gynnande för landsbygden och initialt prövas för den tunga trafiken. Sjöfartens skatter och regler ska ge förutsättningar för goda konkurrensvillkor. Polisen och tullmyndigheten måste ha tillräckliga resurser att kontrollera efterlevnaden av svenska lagar och regler inom åkerinäringen. Miljövänliga bilar och flygets omställning ska premieras och cykelinfrastrukturen byggas ut. Bonus–malus-systemet ska utvecklas så att dess träffsäkerhet förbättras. Motionärerna har också flera förslag för att minska flygets klimatpåverkan och främja utvecklingen av fossilfritt flyg. Jordbrukarnas regelkrångel måste minska. För att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft har tidigare föreslagits att skatten på den diesel som används inom jordbruket sänks i motsvarande grad som inblandning av biodrivmedel har gjorts.

Kristdemokraterna och Moderaterna återinförde i och med budgetpropositionen för 2019 den skattereduktion för gåvor till ideella organisationer som arbetar bland behövande som den rödgröna regeringen tog bort under förra mandatperioden. I samband med återinförandet säkerställdes också att inga avgifter tas ut av organisationerna för att ansöka om eller inneha tillstånd för skattereducerade gåvor. Under pandemin har förslag lämnats om att skattereduktionen ska utökas, för att uppmuntra till fler och större gåvor.

För långtidsarbetslösa har motionärerna föreslagit en modell med dubbelt jobbskatteavdrag i dubbelt så många månader som personen varit arbetslös. Antalet månader med dubbelt jobbskatteavdrag kan dock bli högst 24, oavsett tidigare arbetslöshet. Avdraget gäller vid alla inkomster upp till 26 000 kronor, och trappas av linjärt vid inkomster över 18 000 kronor. Vid en genomsnittlig lön på 20 000 kronor per månad vid heltid innebär det ett jobbskatteavdrag på ca 21 000 kronor per år. Till följd av att inkomstskatteförändringar enligt lag endast kan göras. Motionärerna föreslår en jobbstimulans som ger ett inkomstbidrag likt ett dubbelt jobbskatteavdrag, upp till 2324 kronor per månad.

Enskild motion

I motion 2020/21:4031 av Amineh Kakabaveh (-) föreslås att riksdagen godkänner de riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken som anförs i motionen.

Stor restriktivitet ska enligt motionären gälla i fråga om höjning av punktskatter och andra skatteförändringar som inte tar hänsyn till skattebetalarens inkomst och därför har en negativ fördelningsprofil. Mervärdesskatten (momsen) ska inte höjas, särskilt inte på mat och andra dagligvaror. Skatten på bensin, som slår stenhårt mot människor utanför storstäderna, bör i nuläget inte heller höjas ytterligare. Ränteavdragen för bolån ska som huvudregel inte tas bort.

I de allra högsta inkomstskikten ska dock ränteavdragen fhasas ut. Den del av en årlig räntekostnad (underskott av kapital) som överstiger tio prisbasbelopp (för närvarande ca 480 000 kronor) ska inte få dras av.

Progressiviteten i inkomstbeskattningen ska enligt motionären stegras i de högsta inkomstskikten, där vi hittar fåtalet i den ekonomiska eliten. Skatterna ska höjas radikalt för fåtalet, däremot inte för flertalet. En bra riktning är att årsinkomster över femtio prisbasbelopp (för närvarande ca 2,4 miljoner kronor per år eller ca 200 000 kronor per månad) ska vara förenade med 75 procents inkomstskatt och årsinkomster över 100 prisbasbelopp (för närvarande drygt 4,7 miljoner per år eller knappt 400 000 kronor per månad) ska vara förenade med 100 procents inkomstskatt. Skärpt progressivitet i inkomstbeskattningen bidrar därigenom även till ökad jämställdhet mellan kvinnor och män.

Skatten på inkomst av kapital ska enligt motionären utformas på motsvarande sätt som skatten på inkomst av arbete. Det betyder att skatten ska vara kraftigt progressiv i de högsta inkomstskikten.

En förmögenhetsskatt ska införas. Även denna ska vara progressiv och endast tas ut på sådana förmögenheter som förekommer i de allra översta skikten i förmögenhetsfördelningen.

En ny fastighetsskatt är ytterligare ett verktyg som behövs för att bekämpa ojämlikheterna.

Arvs- och gåvoskatt ska införas. Den ska, liksom förmögenhetsskatten, endast riktas mot gåvor och arv som förekommer i de högsta inkomstskikten i samhället. En skatt på finansiella transaktioner ska införas (en s.k. Tobin-skatt) för att motverka kortsiktig spekulation som inte är till nytta för samhället.

Utskottets ställningstagande

Skattepolitiken ska säkra stabila skatteintäkter och skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och en hög sysselsättning. Utskottet konstaterar att spridningen av coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19 har fått mycket stora konsekvenser för det svenska samhället och den ekonomiska tillväxten.

Riksdagen har ställt sig bakom de förslag till åtgärder som regeringen i flera extra ändringsbudgetar har lämnat mot de ekonomiska verkningarna av coronaviruset som orsakar sjukdomen covid-19, bl.a. tillfälligt slopad

förmånsbeskattning av fri parkering, måltider och vissa gåvor, utökning och förlängning av arbetsgivares möjlighet till skattefri gåva, utvidgning av möjligheten till anstånd med inbetalning av skatt till fler redovisningsperioder och sänkt nivå på anståndsavgiften.

Eftersom utskottet delar regeringens bedömningar tillstyrker utskottet regeringens riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken i de delar som avser utskottets beredningsområde.

Utskottet avstyrker partimotionerna 2020/21:4032 (M), 2020/21:4033 (SD), 2020/20:4019 (V) och 2020/21:4035 (KD), samt motion 2020/21:4031 (-) i de delar som är aktuella nu.

Stockholm den 25 maj 2021

På skatteutskottets vägnar

Jörgen Hellman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Jörgen Hellman (S), Per Åsling (C), Niklas Wykman (M), Hillevi Larsson (S), Helena Bouveng (M), Eric Westroth (SD), Sultan Kayhan (S), Tony Haddou (V), Boriana Åberg (M), David Lång (SD), Patrik Lundqvist (S), Hampus Hagman (KD), Anna Vikström (S), Gulan Avcı (L), Anne Oskarsson (SD), Rebecka Le Moine (MP) och Kjell Jansson (M).

Avvikande meningar

1. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (M)

Niklas Wykman (M), Helena Bouveng (M), Boriana Åberg (M) och Kjell Jansson (M) anför:

Den ekonomiska krisen till följd av pandemin har slagit hårt och brett det senaste året. Och den har förvärrats av januaripartiernas ointresse av att rädda jobb. Moderaterna har tagit ledartröjan när det gäller att rädda jobb i krisen.

Sveriges medborgare ska i alla lägen kunna veta att deras skattepengar används på ett effektivt sätt och prioriteras till de områden där resurserna gör mest nytta. Att ge valuta för skattepengarna handlar både om att det offentliga ska leva upp till de förväntningar vi har rätt att ställa och om att utgifterna – och i förlängningen skatterna – inte blir för höga.

Moderaterna har konsekvent drivit regeringen framåt i den ekonomiska krispolitiken sedan pandemin bröt ut. Moderaternas förslag och politiska initiativ utgör en stor del av alla de ekonomisk–politiska krisåtgärder som röstats igenom i riksdagen under 2020 och 2021. Moderaterna tog initiativ till omställningsstödet, företagsakuten och sänkta arbetsgivaravgifter.

Sverige är det land i EU där arbetslösheten ökat mest sedan regeringen tillträdde 2014. Sveriges arbetsmarknad har utvecklats sämre än i jämförbara länder, både innan och under krisen. Sverige har nu EU:s femte högsta arbetslöshet. Aldrig har så många varit långtidsarbetslösa som nu. Sverige förtjänar bättre. Därför föreslår Moderaterna nu ett kraftfullt jobbpaket på 10 miljarder kronor som kan halvera antalet långtidsarbetslösa på tre år.

Vi föreslår följande. En jobbprenie för långtidsarbetslösa ska införas för att stärka incitamenten att gå från långvarigt bidragsberoende till arbete. Detta har fungerat väl i Danmark. 30 000 fler nystartsjobb med kraftigt förstärkt incitament för företag att anställa långtidsarbetslösa och stopp för extratjänster. Antalet nystartsjobb ska mer än fördubblas. En effektivare arbetsförmedling och ett utbildningslyft för långtidsarbetslösa behövs för att fler ska kunna möta kraven på arbetsmarknaden.

Vi vill sänka skatten för dem som arbetar. Vi gör det för att det är rätt; det ökar sysselsättningen och vi gör det för att det är rättvist att ansträngning lönar sig. Viktiga delar i den skattereform Moderaterna vill genomföra är ett förstärkt jobbskatteavdrag och sänkt bolagsskatt.

Vi vill förstärka jobbskatteavdraget som innebär sänkt skatt för alla som jobbar, med fokus på låga och medelstora inkomster. Med våra förslag skulle alla som jobbar få sänkt skatt; alla som jobbar heltid skulle få mellan 400 kronor och 550 kronor. Förstärkningen av jobbskatteavdraget innebär att utbytet att gå från bidrag till arbete ökar, också på sikt. Tillsammans med en bidragsreform med bl.a. ett bidragstak är sänkta skatter på låga och medelstora

inkomster en central reform för att knäcka arbetslösheten. Det gäller inte minst för utsatta grupper med mycket hög arbetslöshet, såsom kvinnor födda i Afrika eller Asien.

Att företag väljer att etablera sig i Sverige och att de företag som är etablerade här har tillgång till kapital och kompetens är avgörande för vårt välstånd. Villkoren för att starta, växa och expandera behöver vara goda för att fler ska våga lämna trygga och välbetalda jobb för att starta företag. Bolagsskatter och kapitalskatter behöver vara konkurrenskraftiga och uppmuntra till investeringar i Sverige. Enligt Konjunkturinstitutet innebär en lägre effektiv bolagsskatt (i förhållande till andra länder) både ökade utländska etableringar i Sverige och inhemska investeringar. Det innebär även att BNP och BNP per capita blir högre och att skattebasen blir större samtidigt som skuldsättningen bland företag blir lägre. Moderaterna vill permanent sänka bolagsskatten. Bolagsskattens nivå är en viktig faktor för lokaliseringen av både inhemska och utländska investeringar, och det är därför viktigt att Sverige inte ligger högre än våra konkurrentländer.

Den som ett helt arbetsliv varit med och byggt Sverige måste känna att det lönat sig – att pensionen räcker till. En starkare ekonomi och fler i arbete skapar förutsättningar för en positiv utveckling av pensionerna. Många pensionärer får i dag inte ekonomin att gå ihop. Det är bra att det finns en politisk överenskommelse om att förstärka grundskyddet i pensionssystemet, men mer måste göras för att stärka pensionärernas ekonomi. Sänkt skatt på pension är en viktig del i detta. För att förbättra de ekonomiska förutsättningarna för pensionärer vill Moderaterna sänka skatten för alla pensionärer i samma omfattning som vi sänker skatten på arbetsinkomster.

Sverige har allvarliga problem med grov organiserad brottslighet, omfattande utanförskap och bidragsbrott. Brister i kontrollen av folkbokföringen är en av flera faktorer som lagt grunden till att dessa problem är så pass omfattande. Moderaterna vill nu skapa ordning och reda genom att vidta åtgärder som gör att staten kan fastställa vilka som lever i Sverige. Antalet människor som vistas i Sverige utan tillåtelse är i dag okänt. Skatteverket uppskattar att omkring 200 000 personer är skrivna på felaktiga adresser i landet. Men exakt hur omfattande problemen är vet ingen. En folkbokföring som inte staten har kontroll över kommer till en stor kostnad för skattebetalarna och försvårar arbetet med att hjälpa de som behöver samhällets stöd allra mest. Fusket med folkbokföringsuppgifter är också en avgörande faktor i den organiserade brottslighetens verksamhet. Genom att ange falska folkbokföringsuppgifter kan kriminella dölja sin identitet. När staten inte vet vem som bor var blir det enklare för brottslingar att gömma sig undan rättsvisan och på så sätt fortsätta sin destruktiva verksamhet. Kriminella använder också falska adresser för att tillskanska sig bidrag och välfärdsförmåner som man egentligen inte har rätt till.

Bristerna i Sveriges folkbokföring har varit kända under längre tid. En nationell folkräkning är en viktig åtgärd för att slå vakt om samhällskontraktet

och upprätta ett tryggare Sverige. Följande moment bör vara utgångspunkter i genomförandet av folkräkningen:

1. Skatteverket bör ansvara för genomförandet av folkräkningen och samarbeta med kommunerna och relevanta myndigheter i genomförandet, såsom Statistiska centralbyrån (SCB) och Polismyndigheten. Genomförandet kan ske med olika tillvägagångssätt. I de flesta fall bör personer kunna verifiera sin folkbokföring digitalt, eller exempelvis genom fysiskt formulär och brev. Det är angeläget att myndigheterna säkerställer att informationen till de som är folkbokförda i Sverige, om att och hur folkräkningen ska genomföras, är tydlig och lättillgänglig.
2. Skatteverket, kommuner och övriga berörda myndigheter bör arbeta enligt riskprincipen. Det skulle innebära att fysiska besök görs på adresser och i områden som utmärker sig, där det finns misstanke om felaktig folkbokföring, exempelvis där ovanligt många finns folkbokförda eller där omsättningen av folkbokföring är stor.
3. Det bör ses över hur regelverk och tillämpning bör förändras och hur berörda myndigheter effektivt kan säkerställa att de som ej verifierats i folkräkningen inte får fortsätta ta del av de bidrag och andra välfärdsförmåner som kopplas till folkbokföringen. De som ej verifierats i folkräkningen bör omedelbart gå miste om de bidrag som följer med folkbokföringen.

Vid sidan av arbetslösheten ökar otryggheten, och kriminaliteten har blivit grövre. Om Sverige ska bli ett tryggare land att bo och leva i krävs en politisk mobilisering mot brottsligheten här och nu. En särskilt allvarlig aspekt av brottsutvecklingen är den grova organiserade brottsligheten som fortsätter att koppla ett allt starkare grepp om samhället. Internationella stöldligor står för en stor andel av brottsligheten i Sverige – närmare 50 procent av bostadsinbrotten och upp till omkring 90 procent av stölderna av bilar, bildelar, båtmotorer och jordbruksmaskiner. Uppskattningsvis för de internationella stöldligorna ut gods till ett värde av upp till omkring 2 miljarder kronor årligen.

Den grova organiserade brottsligheten blir samtidigt alltmer gränsöverskridande och använder sig av allt mer avancerade brottsupplägg. Tullverket beskriver specialiserade brottsentreprenörer som arbetar genom nätverk där de säljer sin expertis i olika sorters smuglingsarrangemang och att ligorna kontrollerar hela logistikkedjor.

Tullverket varnar för att smuggling bedrivs på ett sätt som ”påminner om legal affärsverksamhet”. Den allvarliga brottsligheten kan stävjas med bättre kontroller vid gränsen med ett starkare Tullverk som har större befogenheter och mer resurser. Vi föreslår i vår motionen ett nytt åtgärds paket för att rusta Tullverket och tydligt stärka Sveriges gränsskydd.

- Tullverket ska få befogenhet att genomföra systematiska stickprovskontroller vid utförsel ur landet. Fler stickprovskontroller skulle stoppa fler stöldligor.
- Tullverket ska kunna utreda penningtvättbrott. Tullen kan i dag inte utreda penningtvättsbrott när de exempelvis i smugglingssammanhang upptäcker resenärer med stora mängder kontanter. Att andra myndigheter behöver ta vid för att utreda penningtvättsbrotten skapar en flaskhals.
- Utökade möjligheter för tulltjänstemän att bära skjutvapen. Tullverket spelar en viktig roll för att bekämpa organiserad brottslighet. Tulltjänstemännen förtjänar ett mer proportionerligt skydd i mötet med grovt kriminella. Tullpersonal ska i yrket kunna hantera yrkeskriminella som exempelvis bär på och transporterar vapen.
- Tullverket ska kunna genomföra husrannsakan i fler fall. Ska Tullverket kunna stötta polisen effektivare och snabbare behöver de större befogenheter att kunna vidta tvångsåtgärder och att genomföra husrannsakan.
- Vi vill öka anslaget till Tullverket med 400 miljoner kronor på tre års sikt. Höjningen av anslaget ska säkra att tullen klarar av de nya uppgifterna och kan anställa fler kollegor som hjälper till.

Vi tillstyrker att Moderaternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

2. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (SD)

Eric Westroth (SD), David Lång (SD) och Anne Oskarsson (SD) anför:

Sverige behöver en ekonomisk politik och en budgetpolitik som främjar landet så väl som medborgarna. Prioriteringar måste göras för att undvika att Sverige fastnar i en nedåtgående spiral med ökande budgetunderskott och ett minskat förtroende för svensk finanspolitik. Vi inser att det råder stora problem på hemmaplan, med en allt grövre kriminalitet, långa köer i sjukvården, ett pensionssystem på bristningsgränsen och en allt växande segregation. Sammantaget krävs en politik med ett tydligt ändamål: ett starkare Sverige.

Sverigedemokraterna vill stärka regionernas ekonomi genom att flytta över skatteinkomster från industrifastigheter och elproduktionsenheter, så att dessa medel kommer regionerna till del i stället för att gå direkt till statskassan, vilket är fallet i dag. För 2021 skulle detta innebära en förstärkning av regionernas ekonomi med cirka 3,4 miljarder kronor. Detta sker utan s.k. öronmärkning och innebär därmed en generell budgetförstärkning för regionerna, vilket skulle förbättra förutsättningarna att tillhandahålla god sjukvård och upprätthålla och utveckla infrastruktur i enlighet med lokala behov. Förslaget gagnar samtliga regioner. Samtidigt finns en nord-sydlig dimension och en skillnad mellan stad och landsbygd. Södra Sverige och storstadsregionerna får

ett tillskott på mellan 150 och 310 kronor per person och år, medan exempelvis Jämtland får 1 350 kronor per person och år.

Sverigedemokraterna föreslår att det s.k. jobbskatteavdraget förstärks med en finansiering motsvarande 10 miljarder kronor, som innefattar både inkomst av tjänst och inkomst av pension. För en medelinkomsttagare skulle förslaget innebära 1 300–1 400 kronor mer i plånboken varje år, samtidigt som personer med lägre inkomster får en större relativ ökning av den ekonomiska standarden.

Flerbarnstillägget är ett tillägg till barnbidraget som ökar för varje extra barn i familjen. Syftet med tillägget har varit att väga upp för extra kostnader som uppstår i samband med att familjen blir större, men i realiteten har det blivit en extra tröskel för utrikesfödda kvinnor – som utgör en majoritet av de barnrika familjerna – för att komma ut i arbetslivet. Detta bidrar till ökad segregation, minskad jämställdhet och en ekonomisk belastning för samhället. Sverigedemokraterna föreslår att flerbarnstillägget omvandlas till ett flerbarnsavgift – en skattereduktion på inkomst av tjänst, a-kassa eller föräldrapenning – fördelat jämnt på föräldrarna. Det innebär i praktiken att arbetande familjer med många barn får en skattereduktion, medan familjer som lever på bidrag inte längre kommer att omfattas av systemet.

Vi tillstyrker att Sverigedemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

3. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (V)

Tony Haddou (V) anför:

Målsättningen med Vänsterpartiets skattepolitik är att trygga välfärden, öka jämlikheten, få fler människor i arbete och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. En hög sysselsättning är en förutsättning för att få resurser till den offentligt finansierade välfärden. Skatt ska betalas efter bärkraft och fördelas efter behov. Skatteflykt och skattebrott ska bekämpas kraftfullt och principen om lika skatt vid lika inkomst ska återupprättas.

Regeringens krisåtgärder har gynnat storföretagen och kapitalägande. Vid utformningen av skattepolitiken efter krisens akuta fas måste de som gynnas av krispolitiken vara med och finansiera nödvändiga satsningar på välfärden och den gröna omställningen av ekonomin som snabbt måste till för att möta klimatkrisen.

Skattesystemet är riggat för de rika. Faktum är att Sverige är det land inom EU:s kärnländer som har det minst omfördelade skattesystemet. Sverige hör till de få länder inom OECD som varken har förmögenhetsskatt, arvsskatt, gåvoskatt eller en fastighetsskatt som är kopplad till fastighetens fulla värde.

I dag är det ofta så att små lokala företag betalar mer i skatt än stora vinstrika multinationella företag. Det är inte rimligt. Företagsbeskattningen behöver ändras och regelverket mot skatteflykt skärpas. Det samlade

skatteuttaget behöver höjas för att stärka välfärden och för investeringar i klimatomställning. Framför allt är det skatten på stora förmögenheter, stora arv och gåvor samt kapitalinkomster som behöver höjas.

De svenska inkomstskatterna behöver reformeras. Principen om lika skatt på lika inkomst ska återupprättas. Skatten för låg- och medelinkomsttagare ska sänkas samtidigt som skatten på stora inkomster höjs. Höjda skatter på kapital, förmögenheter, arv, gåvor och fastigheter m.m. ska finansiera satsningar på välfärden, socialförsäkringarna, bostads- och infrastrukturfinansieringar samt sänkt skatt för låginkomsttagare.

De ekonomiska klyftorna är ett stort samhällsproblem. På senare tid har också allt fler ekonomer och institutioner visat att ökad ojämlikhet påverkar den ekonomiska tillväxten negativt. Det krävs en radikal omläggning av den ekonomiska politiken för att minska klyftorna. På så sätt ökar vi jämlikheten samtidigt som vi stärker välfärden. På så sätt bygger vi Sverige starkare i en värld av hård global konkurrens.

Jag tillstyrker att Vänsterpartiets riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

4. Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken (KD)

Hampus Hagman (KD) anför:

Med genomtänkta reformer på arbetsmarknaden och i skattepolitiken kan vi förbättra människors möjligheter att lämna arbetslöshet och utanförskap. Vi vill framöver se satsningar på anställningsformer som möjliggör lägre lönekostnader en tid, medan den anställde lär sig jobbet på jobbet. Detta vill vi kombinera med ytterligare riktade jobbskatteavdrag för grupper som har svårare att ta sig in på arbetsmarknaden – nyanlända, unga och personer som exempelvis på grund av arbetslöshet eller sjukdom har varit borta länge från arbetsmarknaden.

Sektorer där jobb inte utförs på grund av höga skatter och avgifter måste reformeras så att marknaderna kan växa till. Det handlar framför allt om att öppna upp för nya tjänstesektorer och att bredda det befintliga rut-avdraget till att omfatta fler tjänster. Därutöver måste vi motverka orimliga skatter på entreprenörer och minska regelkrånglet, förbättra myndigheternas handläggning av ärenden kopplade till företag och förbättra tillgången till kapital.

Mot bakgrund av den relativt sett svaga utvecklingen av barnfamiljernas disponibla inkomst under de senaste 20 åren anser Kristdemokraterna att barnfamiljernas ekonomi behöver förstärkas och föreslår därför ett jobbskatteavdrag för föräldrar som byggs ut till 150 kronor per förälder och månad 2022. För föräldrar till barn som är 0–3 år ska skattereduktionen även omfatta andra inkomster såsom föräldrapenning eller a-kassa.

Jag noterar att regeringen fortfarande inte har klargjort när Tullverket ska få befogenhet att beslagta stöldgods, trots att det både har tillkännagetts regeringen av riksdagen och att regeringen själv har gett detta besked. Tullverket måste stärkas och få skärpta befogenheter. De besked som regeringen lämnat är emellertid otillräckliga. Stöldgods ska få kvarhållas om det upptäcks när Tullverket genomför andra genomsökningar av fordon, men det ska inte vara en självständig uppgift. Jag menar att detta är ett slag i luften.

För att sänka trösklarna för dem som vill förverkliga sin företagsidé vill Kristdemokraterna minska regelkrånglet, begränsa företrädaransvaret och säkerställa att företagen bara behöver lämna en och samma uppgift en gång till myndigheterna. Förekomsten av personalliggare ska minska eftersom det innebär regelkrångel och en oro hos företagare för att små misstag ska leda till stora bötesbelopp. Det finns dock skäl att ha kvar personalliggare i särskilda riskbranscher, såsom byggsektorn.

Många svenska företag riskerar att behöva läggas ned, helt i onödan, vilket beror på att Sverige inte har ett tillräckligt bra system för ägarskiften. En utredning bör därför se över hur ägarskiften av detta slag bäst kan främjas i en svensk kontext.

För att skapa ett gott företagsklimat ska det säkerställas att företag har råd och möjlighet att anställa. För att stärka framväxten av nya företag och fler jobb bör man sänka skatten på arbete, förenkla reglerna om att starta och driva företag samt skapa möjlighet för företag att finnas och verka i hela landet.

Rut-avdragen som alliansregeringen införde har öppnat nya marknader och skapat förutsättningar för nya företag och jobb. Samtidigt har dessa avdrag gjort att såväl barnfamiljer som äldre har haft råd och möjlighet att få avlastning med vardagssysslorna. Kristdemokraterna har tidigare varit med och drivit igenom en höjning av taket och framöver vill Kristdemokraterna även bredda möjligheterna att använda rut-avdraget till fler tjänster.

Alltför många uppger att de bor kvar i för stora hus på grund av de s.k. flyttskatternas utformning. Regeringen har tagit bort räntan på uppskov. I första hand borde en helt ny modell införas där taket för uppskov på reavinstskatten tas bort permanent om man köper en ny bostad. Även betalningen av räntan på uppskovet skulle då kunna skjutas på framtiden vid köp av en ny bostad. På så sätt tvingas inte vinsten vid försäljning fram till beskattning om man köper en ny bostad, utan både reavinstskatt och uppskovsränta betalas när personen inte längre gör något uppskov. Kristdemokraterna eftersträvar även en blocköverskridande överenskommelse om en långsam nedtrappning av ränteavdragen, växlat mot sänkta inkomstskatter.

Genom Kristdemokraternas och Moderaternas gemensamma budget 2019 genomfördes en skattesänkning som kom alla pensionärer till del, vilket inte hade varit fallet om regeringens budgetförslag gått igenom. Sedan dess har regeringen ökat skillnaden i beskattning mellan arbetstagare och pensionärer ytterligare. Incitamenten och möjligheterna för äldre att stanna kvar längre på arbetsmarknaden bör därför stärkas. I dag får den som har fyllt 65 år – men

fortfarande arbetar – ett förstärkt jobbskatteavdrag, något som Kristdemokraterna har varit med och infört. För att ytterligare förstärka äldres ekonomi bör även de som är 69 år eller äldre, och som fortsätter att arbeta ges en skattelättnad, utöver det redan förhöjda jobbskatteavdraget. Ambitionen är att hela skillnaden i beskattning av förvärvsinkomst och pensionsinkomst ska slopas.

För att ta hänsyn till den varierande miljöbelastning som morgondagens fordonsflotta medför bör en ny beskattningsmodell baserad på digital trafikövervakning utredas. Den nya beskattningsmodellen ska verka gynnande för landsbygden och initialt prövas för den tunga trafiken. Sjöfartens skatter och regler ska ge förutsättningar för goda konkurrensvillkor. Jag vill också se till att polisen och tullmyndigheten har tillräckliga resurser för att kontrollera efterlevnaden av svenska lagar och regler inom åkerinäringen. Miljövänliga bilar och flygets omställning ska premieras och cykelinfrastrukturen byggas ut. Jag vill utveckla bonus–malus-systemet så att dess träffsäkerhet förbättras. Kristdemokraterna har också flera förslag för att minska flygets klimatpåverkan och främja utvecklingen av fossilfritt flyg och är även pådrivande för att minska jordbrukarnas regelkrångel. För att stärka det svenska jordbrukets konkurrenskraft har förslag lämnats om att skatten på den diesel som används inom jordbruket sänks i motsvarande grad som inblandning av biodrivmedel har gjorts.

Kristdemokraterna och Moderaterna återinförde i och med budgetpropositionen för 2019 den skattereduktion för gåvor till ideella organisationer som arbetar bland behövande som den rödgröna regeringen tog bort under förra mandatperioden. I och med detta säkerställdes också att inga avgifter tas ut av organisationerna för att ansöka om eller inneha tillstånd för skattereducerade gåvor. Under pandemin har Kristdemokraterna föreslagit att skattereduktionen utökas, för att uppmuntra till fler och större gåvor.

För långtidsarbetslösa har Kristdemokraterna föreslagit en modell med dubbelt jobbskatteavdrag i dubbelt så många månader som personen varit arbetslös. Antalet månader med dubbelt jobbskatteavdrag kan dock högst bli 24, oavsett tidigare arbetslöshet. Avdraget gäller vid alla inkomster upp till 26 000 kronor, och trappas av linjärt vid inkomster över 18 000 kronor. Vid en genomsnittlig lön på 20 000 kronor per månad vid heltid innebär det ett jobbskatteavdrag på ca 21 000 kronor per år. Till följd av att inkomstskatteförändringar enligt lag endast kan göras per nytt kalenderår, och stimulansen som ett dubbelt jobbskatteavdrag innebär behöver införas omgående. Kristdemokraterna föreslår en jobbstimulans som ger ett inkomstbidrag likt ett dubbelt jobbskatteavdrag, upp till 2324 kronor per månad.

Jag tillstyrker att Kristdemokraternas riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken godkänns i de delar dessa berör skattepolitiken.

BILAGA 3

Uppteckningar från den öppna utfrågningen den 20 maj om Finanspolitiska rådets rapport 2021

Ordföranden Åsa Westlund (S): Vi öppnar finansutskottets möte. På dagordningen står en öppen utfrågning om Finanspolitiska rådets rapport 2021. Finanspolitiska rådet är en myndighet som har i uppgift att göra en oberoende granskning av regeringens finanspolitik, och det sker i huvudsak i form av den rapport som vi ska få presenterad för oss i dag och också diskutera med rådets ordförande Lars Heikensten och finansminister Magdalena Andersson. Vi hälsar dem båda välkomna hit, liksom ledamöter och övriga i salen.

Vi börjar direkt med att ge ordet i ungefär 15 minuter till rådets ordförande Lars Heikensten som ska presentera rapporten i sammandrag. Sedan ska vi lyssna till finansministern i ungefär 15 minuter, och sedan ska vi ha tid för frågor från ledamöterna. Jag lämnar ordet till Lars Heikensten.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Tack för inbjudan hit till finansutskottet! Jag har ju haft förmånen att uppträda här under ett antal decennier i olika kapaciteter och har alltid tyckt att det har varit värdefulla och meningsfulla samtal. Jag uppskattar det mycket, och det är trevligt att vi kan ses här i lokalen denna gång och inte bara via länk.

Jag tänkte som sagt kort presentera vår rapport. Innan jag går in lite mer specifikt på de kapitel där vi gör våra fördjupade analyser tänkte jag ge en lite bredare bakgrund. Även om det är allmänt känt är det viktigt att inte tappa bort att vi har haft att göra med någonting som är helt unikt: en pandemi som kom plötsligt och akut och där väldigt mycket i grund och botten var osäkert.

Drar vi oss till minnes de här veckorna i mars förra året, när bilden så sakteliga blev tydlig, kommer i varje fall jag ihåg att jag var mer orolig för en kollaps i världsekonomin än vad jag någonsin har varit i mitt vuxna liv. Det var absolut en rejäl risk för detta, och det såg vi också till exempel i utvecklingen på de finansiella marknaderna, där det var fall av en omfattning som vi inte har varit med om tidigare.

Sedan har utvecklingen blivit bättre, och jag tror inte att det råder någon tvekan om att det i hög grad har att göra med den ekonomiska politik som har bedrivits. Nu talar jag om världen som helhet men även här i Sverige. BNP fallen som vi uppskattade efter några månader, när det ändå hade lugnat ned sig lite grann, till kanske 6 procent av bnp blir snarare 3 procent under fjolåret, och man ser tecken på en återhämtning redan under det här året.

Samtidigt är det naturligtvis viktigt att ha med sig i den fortsatta diskussionen att det är många människor och många företag som har drabbats, vilket säkert är oundvikligt i en sådan här situation. En del har dock drabbats mer än

andra, och det har förstärkt skillnaden mellan länder och även mellan människor inom länderna. Därmed har problem som vi egentligen känner till rätt väl förstärkts, till exempel när det gäller inkomst- och förmögenhetsfördelning och även på arbetsmarknaden.

Kapitel 2 handlar om de olika stöd som regering och riksdag satte in med kort varsel. Dessa har varit av en omfattning som vi inte känner till sedan tidigare. Självklart fanns det starka skäl för att rädda liv i botten, och många av de åtgärder som vidtogs har haft med det att göra och även för att stoppa smittspridningen. Det där har vi inte gett oss in på att granska, utan vi har koncentrerat oss på de stöd som har haft primärt ekonomiska syften, så att säga.

Inledningsvis kan det ändå vara bra att konstatera att innan man sätter igång att ge stöd bör man fundera över om det är nödvändigt och vilka argumenten för det i så fall är. Vår bedömning är att i en sådan här situation är det naturligt att statsmakten ingriper. Det har att göra med att det knappast går att se framför sig att privata aktörer i ekonomin kan hålla den typ av buffertar som behövs för att hantera kriser av en så allvarlig omfattning.

Det har att göra med att det inte går att försäkra sig mot den här typen av händelser. Det har väl också att göra med att det är ganska liten risk för att det faktum att man får stöd i den här situationen leder till att man framöver skulle dra ned på sitt skydd för att man tänker att nu vet jag sedan gammalt att jag alltid får skydd. Det är ibland en fråga när man funderar över hur man ska utforma skydd. Men den här krisens unika karaktär gör att den risken har en mindre tyngd.

Stöden har, som vi bedömer det, syftat till att hålla uppe efterfrågan och den allmänna aktivitetsnivån i ekonomin. De har syftat till att skydda särskilt utsatta grupper på olika vis, och det finns därutöver det som är lite mer ovanligt, nämligen idén om att ekonomin ska kunna övervintra. Föreställningen är att även om det här naturligtvis kommer att leda till skillnader i hur vi jobbar i olika avseenden och kommer att påverka strukturomvandlingen så är det ändå inte så att vi kommer att gå tillbaka till en ekonomi som ser helt annorlunda ut i fundamentala avseenden, även om det naturligtvis är en frågeställning ju längre krisen drar ut på tiden.

Stöd bör generellt utformas så att de leder till så låga samhällsekonomiska kostnader som möjligt, och det handlar mycket om att de ska vara väl tajmade, träffsäkra, temporära och transparenta. De tre första kriterierna kan man säga underlättas om stöden innehåller en hög grad av självrisiker. Det minskar överutnyttjande och fusk, och dessutom har det den effekten att stöden kan tänkas försvinna av sig själva när de inte längre behövs. Man ökar i alla fall sannolikheten för det.

Vi konstaterar att stöden i huvudsak har haft en ändamålsenlig omfattning och inriktning. Flera av stöden infördes snabbt. Många av dem var temporära. De är utformade på det sättet, och därmed förbättras automatiskt de offentliga finanserna, som vi ska se.

Korttidsarbete, omställningsstöd, omsättningsstöd och anstånd med skatteinbetalningar var i huvudsak träffsäkra i den meningen att de i huvudsak har

gått till de företag som har behövt stöden. Sänkningen av arbetsgivaravgifterna var begriplig i stunden, tycker vi, givet den kollaps som ekonomin potentiellt stod inför. Men det är naturligtvis en åtgärd som man ser är väldigt dyr, och väldigt många har fått den som inte behöver den. I den meningen är den mindre kraftfull. Förmånligare a-kassa har bidragit till att upprätthålla allmän efterfrågan i ekonomin och har stöttat just dem som har förlorat sitt arbete. Därmed har belastningen minskat på annat ekonomiskt stöd från kommunerna till exempel.

Sedan har det getts generella, mycket stora stöd till kommunsektorn. Det har gjort att vården har kunnat möta pandemin och, också viktigt i det här sammanhanget, att kommunerna samtidigt har kunnat upprätthålla annan sysselsättning. Det finns alltså om ni så vill ett inslag av efterfrågestöd i detta förutom att sjuk- och hälsovård måste kunna fungera.

Bilden är alltså i stora drag positiv, får man väl säga. Samtidigt lyfter vi fram ett antal saker som det är viktigt att man uppmärksammar i framtiden. En del av detta kan man möjligen tycka hade gått att hantera bättre även i nuet. Vi vet till exempel att man i Danmark och Norge var snabbare med en del stöd av liknande karaktär än vad vi har varit här.

Ni ser vad det handlar om – stödnivåer och självrisker har återkommande ändrats. Förlängningar av stöd har gjorts senare, och omsättningsstödet till enskilda näringsidkare kom sent. Det där har naturligtvis skapat en väldig oro hos företag, och det kan också ha lett till att ett och annat företag har gett upp trots att de inte hade behövt göra det om de hade vetat vad som skulle komma att gälla.

Inför framtiden bör man fundera över att bygga upp någon typ av gemensam portal för olika typer av stöd som gör det enkelt för företagen att söka och också organisera stöden på ett sådant sätt så att det blir enklare för myndigheterna att se den totala stödmängd som ges för att minska möjligheterna till fusk av olika slag.

Ett viktigt inslag när man tittar på det här framöver är att man ser till att lägga upp systemen på ett sådant sätt att det går att belysa vilka som har fått stöd. Statistik av olika slag behövs, och det är också viktigt att den informationen offentliggörs i så hög utsträckning som möjligt. Detta är i sig i praktiken ett bra korrektiv mot fusk, att grannarna så att säga vet om du jobbar eller inte eller vad det nu kan handla om.

Detta om de enskilda stöden; vi får tillfälle att återkomma mer till det.

Nu ska jag säga några ord om hur politiken har förhållit sig till det övergripande ramverket, det som väl egentligen brukar vara kärnan i de här rapporterna.

Då kan man till att börja med konstatera att regelverket säger att överskottet i budgeten ska vara en tredjedels procent över konjunkturcykeln och att man ska värdera om det blir avvikelser från fall till fall och göra en bedömning av om de var motiverade eller inte.

Vi kan konstatera att det har varit väldigt stora avvikelser under 2020, och det kommer att vara det även under 2021. Vi menar att avvikelserna i allt väsentligt var motiverade av den djupa kris som har rått. Man kan till och med gå ett snäpp längre, och det tycker jag är en viktig poäng att göra, och det är att vi ju har det här ramverket just för att vi ska se till att ha så mycket resurser att vi kan ingripa när någonting sådant här inträffar. Det är ju ett av de huvudsakliga syftena med ramverket.

De prognoser som Konjunkturinstitutet redovisar och som regeringen redovisar visar på en snabb återgång i ekonomin, och jag förstår att många externa bedömare har räknat med ännu större återgång i ekonomin. I de här bedömningarna hamnar det strukturella sparandet, som ni kan se, i linje med överskotts målet när konjunkturen åter är i balans. Det konjunkturrella sparandet är sparandet rensat över konjunkturcykeln, så det är en indikator, kan man säga, på hur väl politiken förhåller sig till ramverket.

Vi konstaterar att det är svårt att se några skäl för en väsentligt annorlunda politik än den som har förts. Det är det jag har kallat för ”rimlig” här. Det förefaller ha landat ganska rätt, aggregerat. Det har inneburit en stor stimulans till ekonomin, men det har samtidigt varit inom ramen för ramverket.

Ett annat inslag i det finanspolitiska ramverket är utgiftstak. De är egentligen tänkta att bidra till budgetdisciplin och på så sätt backa upp överskotts målet. Det här är en ordning som fungerat väldigt väl, och praxis har varit att man inte har ändrat i de här taken annat än i samband med regimskiften. Nu har det skett mycket stora höjningar under våren, och i rådet diskuterade vi en hel del hur man ska förhålla sig till dessa stora ändringar. Det är klart att när taken blir exceptionellt höga, då ryms mer där inunder, och då fyller de inte den funktion som man vill när det gäller att skapa budgetdisciplin.

Samtidigt kan man säga att det var en mycket orolig situation, där det kan ha varit ett egenvärde i att göra klart att vi har de resurserna och är beredda att ställa de resurser till förfogande som behövs, även om det skulle gå väldigt illa. Det hade väl också varit så att om man hade tvingats göra återkommande ändringar i utgiftstaket under fjolåret hade det i sig inte heller varit bra för trovärdigheten i ramverket. Vi konstaterar väl därför att under de här omständigheterna har detta varit ett acceptabelt upplägg men att det förstås är viktigt att taken återgår till sina normala nivåer. Så ser det också ut i de kalkyler som regeringen har presenterat.

Ytterligare en central beståndsdel i ramverket är det så kallade skuldankaret som infördes för några år sedan. Det är inte ett operativt mål. Det är inte avsikten att man varje år ska mäta av om man ligger rätt i förhållande till den här nivån på 35 procent av bnp, men däremot fungerar det som ett minne, kan man säga, och ligger man fel många år i rad kommer man nog att hamna fel också skuldmässigt.

Regeringen ska avge en förklaring om en stor avvikelse från skuldankaret sker, och en stor avvikelse är 5 procent åt det ena eller det andra hållet. Vi kan notera att man ligger i linje med de här värdena. Skulden ligger precis under ankarets övre gräns. Å andra sidan är det, som jag noterade och vi kan prata

mer om det om ni vill, att det är en teknisk förändring som har bidragit till detta i väldigt hög grad. Hade det inte varit så att det fortsätter att ske en skuldutveckling framöver hade det här varit mer oroande, men som det är nu bedömde jag att skuldutvecklingen är acceptabel.

Vi lyfter fram två oroande inslag i budgetprocessen. Det första handlar om att regeringen enligt regelverket, när man har en så stor avvikelse som vi hade i förhållande till överskottsmålet, ska avge en plan och precisera hur man tänker ta sig ur det här läget. Det är en viktig del i regelverket, eftersom det möjliggör en diskussion och ett ansvarsutkrävande som man inte kan få genom att bara lägga fram en prognos. Vi menar att en sådan plan borde ha lagts fram.

Vi har också synpunkter på riksdagens samlade budgetprocess. Den skadas av att man gör ändringar. Det här är en central del. Jag är gammal nog att ha levt med en ordning där man inte hade en sådan här budgetbehandlingsprocess, på 80-talet, och det är ingen tvekan om att det faktum att det har gått så pass bra som det har gjort delvis hänger ihop med att vi har tillämpat det här. Som ni vet är det nu tredje gången som det sker en förändring, och den här gången är den heller inte finansierad. Det är vi bekymrade över.

Slutligen tar vi i det sista kapitlet upp två frågor som har bäring på finanspolitiken och där utgångspunkten är att vi befinner oss i en värld med låga räntor. Vi vet inte om det kommer att fortsätta så; det är som ni vet mycket diskussion kring detta. Men det finns en betydande sannolikhet för att vi kommer att fortsätta att leva i en värld med låga räntor. I den situationen är möjligheterna för penningpolitiken att agera med räntan mer begränsade, och då har man börjat med omfattande tillgångsköp. Där börjar gränserna att tänjas en hel del också. Vi är osäkra på effekterna av räntesänkningarna från de här mycket låga nivåerna och av tillgångsköp, och det är dessutom så att både de låga räntorna och tillgångsköpen riskerar att bidra till finansiella obalanser i ekonomin. Det är alltså ingen tvekan om att det är mer negativa kostnader, eller hur jag nu ska uttrycka mig, förenade med penningpolitik av det här slaget än i en mer normal värld.

Vi drar slutsatsen att finanspolitiken kan komma att behöva axla ett större ansvar än vad den har gjort historiskt. Det hade varit en kontroversiell slutsats för kanske tio år sedan, men det är det knappast i dag. Internationella valutafonden är inne på detta, och till och med flera centralbankschefer har varit inne på det i tal på senare tid.

Ett par slutsatser drar vi av detta. En slutsats är att samspelet med penningpolitiken blir viktigare. Vi identifierar egentligen inga starka skäl till varför detta skulle behöva vara särskilt komplicerat. I grund och botten gynnas ju det av att Riksbanken har självständighet och att både finanspolitik och penningpolitik i Sverige har bedrivits på ett i huvudsak trovärdigt sätt under de gångna 20 åren. De problem som har funnits när det gäller samspel var egentligen alldeles i början med den här låginflationspolitiken, i början på 90-talet. Sedan förefaller det ha fungerat, i alla fall utifrån sett.

Kommunikation är nyckeln. Tydlighet från båda parter om sina intentioner i olika avseenden skapar de förutsättningar som behövs för att agera under normala omständigheter.

Vi tycker att regeringen bör utreda och förbereda en verktygslåda av åtgärder, och här är ju erfarenheterna från coronakrisen intressanta. Det finns en hel del, som jag var inne på, att lära av detta och som man kan använda.

Slutligen tar vi upp en annan fråga som rör det här med låga räntor, nämligen frågan om staten borde låna mer. Det är ju en idé som dyker upp i debatten med jämna mellanrum. Rent intuitivt kan man tänka sig att med lägre räntor borde det vara en poäng att låna mer. Men man bör komma ihåg att staten inte är en privat aktör. Man kan säga att just det att privata aktörer lånar mer i sig är ett argument för varför staten kan behöva låna mindre – varför staten kan behöva en starkare buffert, eller egentligen en mindre skuld. Vi konstaterar att det finns faktorer, till exempel den privata skulduppbyggnaden i Sverige eller det faktum att det är ett antal länder som har tänjt gränserna väldigt rejält när det gäller de offentliga finanserna, som ger dem mindre motståndskraft och mindre möjlighet att agera framöver om det händer någonting.

Det gör att ett litet, öppet land som vårt behöver vara väl rustat. Vi nämner handelsstörningar, geopolitiska spänningar, klimatkriser och liknande som ytterligare faktorer som gör att man kan behöva vara starkt statsfinansiellt och offentligfinansiellt rustad.

Det här är svåra saker som närmar sig politiken, utan tvekan, och vi har den här gången nöjt oss med att resa de här frågorna och peka på olika aspekter. Vi konkluderar att det finns ett stort behov av en stark offentlig finansiell ställning framöver och kommer att återkomma till de här frågorna framöver i olika former.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Tack för möjligheten att komma hit i dag! Tack också till Lars Heikensten för en intressant presentation.

Jag ska göra en snabb återblick över det gångna året på den finanspolitik vi har fört. Därefter ska vi se lite på vad det har haft för effekt i ekonomin, och sedan har jag några första kommentarer till de slutsatser som finns. Vi kommer naturligtvis att titta på dem noggrant på Finansdepartementet så att vi har med oss slutsatserna från rådet i det fortsatta arbetet.

Om vi tittar på den politik som vi har fört under året är det precis som Lars Heikensten sa en unik situation. Jag börjar alltså där även Lars började. Normalt sett när det kommer en kris finns det ett antal verktyg i verktygslådan som en finansminister och en regering kan plocka fram. Men det här är en annan form av kris, vilket gjorde att väldigt många av de verktygen inte är relevanta. De verktygen handlar ju om att människor ska fortsätta att bete sig som tidigare och upprätthålla efterfrågan i ekonomin – fortsätta handla, gå på restaurang och teater och allt annat. Men det skulle man ju inte göra nu, så här var vi tvungna att tänka på ett annat sätt och också pröva helt nya vägar.

Vi lade ganska tidigt fram en plan för hur vi skulle jobba med den här unika situationen. Det första var att smittspridningen skulle begränsas, och här fanns

de snabba åtgärderna för att säkerställa resurser till sjukvården, till äldreomsorgen, att satsa på testning, smittspårning och sedan också vaccineringen. Här tog vi också snabbt bort karensavdraget och tog arbetsgivarnas sjuklöne-kostnader. Det var liksom nummer ett.

Del två i planen var att rädda svenska jobb och företag genom den här krisen och försöka att trycka tillbaka konsekvenserna. Här kom då alla de olika formerna av företagsstöd men också skatteanstånden, som ju för övrigt var ett av de verktyg som fanns i verktygslådan och som vi bara snabbt kunde plocka fram. Skatteanstånd hade man ju använt under finanskrisen.

Det tredje var att säkerställa trygghet och omställning för den som ändå blir arbetslös med hjälp av höjd a-kassa och bättre omställningsmöjligheter. Sedan finns det naturligtvis problem som inte upphör bara för att vi har en pandemi, och här var det naturligtvis viktigt att säkerställa en långsiktig utbyggnad av äldreomsorgen, fortsatta satsningar på polis och rättsväsen och den gröna omställningen.

Det var alltså en annorlunda situation. I en kris är det ju alltid stor osäkerhet i de ekonomiska prognoserna, men osäkerheten var ännu större här eftersom prognoserna var helt beroende av ett helt nytt virus utveckling, vilket naturligtvis gav ökade osäkerheter i hur man skulle hantera situationen. Det har ju också visat sig sedan att både den andra och den tredje vågen blev betydligt större än vad någon expert trodde under sommaren och hösten.

Vi har vidtagit historiskt stora krisåtgärder. Jag ska inte gå igenom dem, för då skulle vi hålla på till eftermiddagen bara med det. Men här är de områden vi jobbar med: välfärd, smittspridning, krisstöden till företag, trygghet i omställningen och fortsatt kamp mot samhällsproblemen, sammantaget 403 miljarder om man inkluderar höstens budgetproposition.

Ovanpå det hade vi olika former av kapitalförstärkningar, garantier och därutöver likviditetsförstärkningar. Det innebar att det var över 1 000 miljarder som ställdes till ekonomins förfogande. Allt detta har naturligtvis inte använts, men det var liksom en trygghet under förra våren när det var så otroligt osäkert och det kändes som om man stod lite vid avgrunden och inte visste vad som skulle hända.

Om vi tittar på hur Sverige har agerat jämfört med andra länder ligger våra insatser i linje med de länder som kanske är mest jämförbara i det här avseendet, som har liknande system vad gäller försäkringssystem och offentlig sektor [bild: Danmark, Finland, Norge, Sverige]. Våra åtgärder ligger i linje med de andra som andel av bnp. Vi har haft lite mindre restriktioner än de andra länderna. Å andra sidan har vi haft lite mer smittspridning, något som naturligtvis också påverkar vad som är lämpliga åtgärder. Den här är från IMF.

Om vi tittar på utfallen, vad det är som har hänt under det här året, ser vi att svensk ekonomi klarade förra året och krisen tämligen väl jämfört med många andra länder. Här är det dock viktigt att säga att det är svårt att göra sådana jämförelser, för det är klart att det dels handlar om hur smittspridningen ser ut, dels om vilka åtgärder som regeringarna vidtar men såklart också om ekonomins sammansättning. Det är klart att länder som till exempel Spanien, som är

väldigt beroende av turism i sin ekonomi, påverkas mer. De hade också stor smittspridning och en väldigt omfattande lockdown.

Den här bilden visar kommunernas utgifter för ekonomiskt bistånd. Väldigt intressant är att de inte har ökat under krisen, vilket väl visar att de insatser som regeringen har vidtagit för att upprätthålla sysselsättningen både i kommuner och regioner men också korttidspermittering och kanske inte minst de höjda nivåerna i a-kassan gör att de här utgifterna inte har ökat. Under finanskrisen ökade de på ett helt annat sätt.

Vi har också haft förhållandevis få konkurser under det här året, och det är klart att de olika stöd som vi har haft till företagen och skatteinstånden har påverkat detta. Det gör naturligtvis också att när vi återkommer till ett mer normalt läge i ekonomin, när företagsstöden rullas tillbaka, kommer en del företag som även i normala tider skulle ha gått i konkurs under förra året förr eller senare att göra det som en del i den naturliga strukturomvandlingen i ekonomin.

Vi har i den här krisen en fortsatt mycket, mycket hög sysselsättningsgrad. Här visas både kvinnor och män och totalt. Självklart gick sysselsättningen ned under förra året; det är ju den djupaste ekonomiska krisen sedan andra världskriget. Men sysselsättningsgraden ligger kvar på en fortsatt mycket hög nivå.

Något som är mycket intressant är att arbetskraftsdeltagandet, som normalt sett kan få sig en törn under kriser, har fortsatt att öka. Trots den mycket stora krisen har alltså människor fortsatt att söka arbete. Dock ser vi en oroväckande utveckling för kvinnor, det vill säga ett visst tillbakadragande från arbetsmarknaden. Skulle man dela upp det här på utrikes och inrikes födda kvinnor skulle jag gissa – jag har inte sett det själv – att det ser värre ut för utrikes födda kvinnor. Det är dock otroligt glädjande att vi har kunnat komma så här långt i krisen utan att arbetskraftsutbudet har fallit tillbaka utan tvärtom ligger kvar och till och med har ökat.

Med det sagt är det en bekymmersam situation inte minst för de grupper som även före krisen stod långt från arbetsmarknaden och hade problem att ta sig in. Där är arbetslösheten högre än i andra grupper. Det handlar naturligtvis om utomeuropeiskt födda, som har en hög arbetslöshet och svårt att ta sig in på arbetsmarknaden, och det handlar om förgymnasialt utbildade. Vi har haft en utveckling i ekonomin som gjort det allt svårare för förgymnasialt utbildade som inte redan har ett jobb att komma in på arbetsmarknaden. Sedan har vi de unga. Där vet vi från tidigare kriser att unga brukar stå ganska långt fram i kön för att komma i arbete när ekonomin vänder uppåt. Men det är naturligtvis viktigt att fortsätta att arbeta med de här grupperna så att man inte fastnar i långtidsarbetslöshet.

Som också Lars påpekar är det, med relativa och också absoluta mått mätt, en tämligen begränsad ökning av statsskulden under den här krisen.

Jag ska ge några initiala kommentarer till den finanspolitiska rapporten.

Det är klart att det finns väldigt mycket som vi kan lära av den här krisen, och rådet har pekat på några av dem. Coronakommissionen kommer naturligtvis också att komma med tankar kring hur vi kan rusta oss än bättre inför nästa kris och dra lärdomar av denna.

Finanspolitiska rådet påpekar att det har varit stora utmaningar i finanspolitiken på grund av den stora osäkerheten. Som jag sa i början har ju pandemin påverkat ekonomin på ett annat sätt än tidigare till följd av det faktum att det har varit så tydliga uppmaningar att vi ska undvika att umgås många tillsammans och gå på restauranger på det sätt som vi har gjort tidigare. Det är klart att det har gjort det än svårare att förutse utvecklingen, utöver den osäkerhet som har funnits kring hur själva pandemin och viruset ska utvecklas. Det har alltså varit en större osäkerhet än tidigare.

Finanspolitiska rådet menar övergripande att vi har haft en väl avvägd politik och agerat tämligen skyndsamt, men man riktar också kritik mot en del åtgärder.

Den generella sänkningen av arbetsgivaravgiften är inte en särskilt träffsäker åtgärd, för som jag själv har påpekat till och från har även branscher som har gått väldigt bra under krisen fått ta del av den nedsatta arbetsgivaravgiften. Det ser vi också från regeringens sida. Å andra sidan var det en åtgärd som kunde sättas in snabbt, och det finns ju en fördel med det också. Det fanns krav på en ytterligare mycket omfattande nedsättning av arbetsgivaravgiften, och jag kan i efterhand känna att det var bra att vi inte lyssnade på det.

Man lyfte också fram den förstärkta a-kassan och stöden till kommuner och vården som viktiga delar i krispolitiken. A-kassan har ju skapat trygghet för enskilda individer.

Det är klart att kommunernas behov har ökat beroende på ökade utgifter för ekonomiskt bistånd. I kommunsektorn och vården har det naturligtvis varit en trygghet att veta att brist på pengar inte ställt i vägen för det man behövt göra under krisen. Och man har inte behövt genomföra uppsägningar på grund av fallande skatteintäkter, men man kan ha gjort det av andra orsaker.

Precis som rådet påpekar är det en avvikelse mot överskottsmålet 2021, men man menar att det är rimligt givet situationen. Sedan menar man att det skulle ha funnits en tydligare plan. Jag kan förstå den invändningen, men jag känner mig även i efterhand trygg med de beslut som vi fattade, så jag delar inte rådets uppfattning på den här punkten. Mot bakgrund av att vi hade en väldigt hög arbetsbelastning på Finansdepartementet gjorde jag bedömningen att det inte var väl använd tid att komma med en väldigt detaljerad plan. Osäkerheten var ju så stor om hur pandemin skulle utvecklas, kombinerat med att arbetsbelastningen var väldigt hög. Hade vi haft en väldigt detaljerad plan i höstens budgetproposition, med den information som vi hade i augusti–september, hade den varit helt överspelad redan när riksdagen skulle fatta beslut om budgeten, eftersom den andra vågen slog till mycket kraftigare än vad någon expert hade förutsett. Och jag är inte säker på att en detaljerad plan som snabbt hade blivit utdaterad hade ökat trovärdigheten för ramverket, men det kan man såklart ha olika syn på. Jag har också varit tydlig med att i takt med

att osäkerheten i ekonomin minskar och virusets utveckling avtar kommer naturligtvis den här planen att bli mer detaljerad.

Rådet riktar också kritik mot oppositionens utskottsinitiativ. Där känner jag själv också väldigt stor oro över agerandet tidigare i våras, vilket jag också har uttryckt tidigare. Att hitta utgiftskoalitioner och skattesänkarkoalitioner i en riksdag är väldigt enkelt. Det är när man har en samlad budget som önskemål får vägas mot varandra. Min uppfattning är att det initiativ som togs i våras var av en helt annan dimension än de tidigare, både den finansierade extra ändringsbudgeten förra våren och den förstärkta budgeten 2013. Om man ensidigt försvagar budgeten är man på en rutschbana ned i något som kan vara väldigt bekymmersamt. Det är min uppfattning.

När det gäller finanspolitiken i en värld med låga räntor tycker jag att rådet lyfter något som jag verkligen hoppas kommer att diskuteras mer bland både politiker och forskare i Sverige och övriga världen. Jag hoppas att det här kan vara startpunkten för en sådan diskussion.

Det går inte att säga annat än att den omläggning av riksbankslag som har gjorts i Sverige under de senaste decennierna, liksom har gjorts i hela västvärlden, med en självständig riksbank som styr mot ett inflationsmål har varit oerhört framgångsrik när det gäller att få ned inflationen. Men jag tycker att det märks i den här krisen men även tidigare att det är någonting i samspelet mellan finanspolitik och penningpolitik som har gått förlorat med detta. Frågan är hur man kan förstärka detta utan att för den skull tumma på Riksbankens självständighet och den framgång som vi haft med den politiken. Jag hoppas att det här kan bli en start för en sådan diskussion.

Precis som Lars Heikensten påpekar har vi ju en väldigt låg offentlig skuld men en väldigt kraftfull privatskulduppbyggnad. En av orsakerna till det är att det inte finns en samordning mellan finans- och penningpolitik. Med en sådan samordning är det möjligt att politikmixen hade sett annorlunda ut under de senaste decennierna än vad den har gjort. Men precis som man påpekar är det i ett läge med mindre möjligheter att stimulera genom penningpolitiken viktigt att finanspolitiken är beredd. Där finns en stor poäng med att ha en låg stats-skuld, så att det finns utrymme för att vara beredd den dagen krisen slår till.

Ordföranden: Tack så mycket för presentationen, finansminister Magdalena Andersson!

Vi går nu vidare till frågor, och då är det partiernas anmälda frågeställare som kommer att få ordet. Ordet går först till undertecknad, som alltså heter Åsa Westlund och företräder Socialdemokraterna.

Jag tycker att Finanspolitiska rådets rapport var en väldigt intressant rapport. När man har jobbat med de här frågorna under krisen är det förstås väldigt roligt att kunna ta del av rådets övergripande bedömning att det har varit ett snabbt och kraftfullt agerande i den exceptionella situationen. Rådet gör också bedömningen att åtgärderna har varit träffsäkra och starkt bidragit till att hålla ekonomin, jobb och företagande uppe genom pandemin, även om det finns synpunkter när det gäller vad som hade kunnat gå bättre.

Flera av dessa synpunkter tycker jag är väldigt värda att lyssna på. Det gäller inte minst att sänkning av arbetsavgifter kan vara en åtgärd som kostar mycket men som inte är så träffsäker. Jag tänker också på många av de kritiska synpunkterna att stödets utformning har varierat över tid och att det har varit problem med handläggningen. Det är en verklighet som beror på att det inte fanns en beredskap för den här formen av kris. Jag tycker att det är vårt gemensamma uppdrag att verkligen ta vara på de här lärdomarna och se till att våra myndigheter är bättre rustade rent administrativt för att klara den här typen av situationer framöver.

Rådet kritiserar, med rätta, det faktum att en majoritet i riksdagen under våren kastade principen om att eventuella ändringar i statens budget ska vara finansierade över bord. Det som inte uppmärksammas så mycket, vare sig i medierna eller i Finanspolitiska rådets rapport, är att satsningen ska vara flerårig. Partierna som står bakom den här satsningen säger sig ju vara beredda att, utan att presentera någon gemensam finansiering, driva igenom samma försvagning igen ett antal år framöver. Jag har uppfattat att varje parti har haft olika förslag på finansiering. Det finns alltså ingen samlad finansiering.

Så här kanske det inte behöver bli. Det kanske blir så att regeringen, för att det ska bli så bra som möjligt för dem därute, inkorporerar förslagen i det samlade budgetförslaget så att den situationen inte behöver uppkomma. Men faktum kvarstår att partier som inte kan enas om en samlad budget eller ens en samlad finansiering ändå säger sig vara beredda att återkomma med nya ändringar som inte är finansierade.

Det är just flerårigheten som jag är ytterligare oroad över. Jag undrar om Finanspolitiska rådet har reflekterat över detta och vad man drar för slutsatser att det kan få för konsekvenser för statsfinanserna framöver. Jag undrar givetvis också om finansministern har något att säga just om aspekten att det här är ett flerårigt initiativ.

Elisabeth Svantesson (M): Tack så väldigt mycket, både Lars Heikensten och Magdalena Andersson, för era föredragningar!

Frågan som jag kommer att landa i kanske är lite ovanlig. Jag ställer den till Lars Heikensten.

Det har varit ett minst sagt exceptionellt år där finanspolitiken har varit väldigt expansiv, som sig bör naturligtvis, och riksdagen har tagit ett väldigt stort ansvar.

Finanspolitiska rådet utvärderar ju först och främst regeringen. Sedan kommenterar ni också de 4 miljarderna som gick till äldreomsorgen, som också ordföranden är bekymrad över. Det var alltså 4 miljarder som var ofinansierade ett år i förhållande till 400 miljarder till andra krisstöd. Det är de 400 miljarderna som jag vill säga något om. Jag tänker inte gå i polemik här om stödet till äldreomsorgen, men en majoritet i riksdagen är väldigt tydlig med att regeringen behöver återkomma med stöd till äldreomsorgen. Svårare än så är det faktiskt inte.

Jag tänker generellt på samspelet mellan riksdag och regering, som nu har sett annorlunda ut jämfört med någon annan kris. Jag vill veta hur Finanspolitiska rådet har följt utvecklingen mellan riksdag och regering. När man läser rapporten, som jag tycker är väldigt bra, får man känslan av att regeringen har presenterat en mängd förslag och som vi sedan har beslutat om här i riksdagen. Men det är ju inte sanningen, utan sanningen är att samspelet har funkade rätt väl.

På pressträffen som Finanspolitiska rådet höll lyfte ni till exempel fram att stödet till enskilda näringsidkare tog alldeles för lång tid – absolut. Bara för att säga det uppenbara hade det alltså inte blivit någonting om inte riksdagen i januari förra året hade fattat ett beslut om att regeringen måste återkomma med ett stöd till särskilda näringsidkare. Sedan dröjde det ytterligare många månader.

Finanspolitiken under krisen har varit så annorlunda än tidigare. På vilket sätt har Finanspolitiska rådet följt den processen, alltså samspelet mellan riksdag och regering? Riksdagen har gjort en mängd saker, och det kanske finns andra som vill lägga till något. Vi har till exempel halverat räntan och tagit många andra initiativ som inte har varit i budget men som naturligtvis har varit budgetpåverkande och helt nödvändiga för att rädda jobb och företag.

Jag undrar hur Finanspolitiska rådet har arbetat för att se samspelet när det gäller hur olika beslut har fattats. Här finns det någonting som är intressant i en kris, speciellt med tanke på att regeringen och regeringsunderlaget är i minoritet och att det ofta funnits en majoritet som har velat gå ännu längre för att rädda jobb och företag.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Det var några frågor som Elisabeth och Åsa ställde som har beröringspunkter. Det som Elisabeth sa är intressant. Som jag uppfattar det är regelverket i allt väsentligt inriktat på att man ska utvärdera regeringens politik. Samtidigt har vi observerat att ibland är det som har vidtagits en kombination av regeringens ursprungliga förslag och annat som har tillkommit. Då ger vi ibland ris och ros till regeringen specifikt och ibland till regering och riksdag. Jag hoppas att det där blev rätt – det var i alla fall ett försök att fånga det.

Däremot har vi inte lagt ned mycket möda på att kolla varje åtgärd och vem som gjorde vad. Men som jag sa hoppas jag personligen att det inte glider iväg i en riktning där väldigt mycket av budgetbehandlingen sker här i riksdagen, även om det är bra om man kan hantera en akut kris. Det var den ordning som rådde när jag började i Finansdepartementet 1985, och det var ingen bra ordning. Det är en bra ordning att lägga fram samlade budgetförslag med medfinansiering. Det är en uppfattning som ligger djupt rotad i mig.

Vi får väl se hur det blir framöver. Skulle det bli mer av brott mot ramverket tvingas vi väl att mer och mer ge oss in i den typen av diskussioner som du, Elisabeth, touchade vid. Då blir det viktigt att se vem som har orsakat vad. Men som jag uppfattar det är regelverket egentligen inte utformat för den världen.

Att budgeten är flerårig är inget som vi lagt speciell vikt vid. Vi har heller inte lagt vikt vid huruvida ändamålet med de här åtgärderna var gott eller inte. Vi får väl utgå från att ändamålet är gott och att man inte bryter mot ramverken för ett icke gott ändamål. Men oberoende av ändamålet är det viktigt att hålla sig till regelverket.

Jag kommer ihåg att jag hörde Harry Flam i något sammanhang för några år sedan tala om detta. Då var det lite grann av att ett brott är inget brott. Men nu är det tre, och frågan är vart det för oss. Det är ytterst en fråga för er att bestämma er för om ni vill tillbaka till den ordning som rådde tidigare eller om ni vill hålla kvar vid den här ordningen.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Det som skedde med den ofinansierade extra ändringsbudgeten är helt unikt i Sverige i modern tid, efter 90-talskrisen. Allvaret i detta kan inte nog understrykas. Att det är ett flerårigt initiativ gör det naturligtvis än mer problematiskt. Om man vill ha ett flerårigt budgetsamarbete är det naturligtvis fritt fram för riksdagen, men då får väl Vänsterpartiet tillsammans med Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna presentera ett samlat alternativ till statsbudget. Det står dem fritt fram att göra. Men problemet är att det inte är det man gör, utan man rycker och sliter i enskildheter utan finansiering. Det är lätt att göra. Det som är problemet är att man gör det som är lätt för att man inte klarar av att göra det som är svårt.

Dennis Dioukarev (SD): Tack för en, som alltid, kanonrapport! Jag har i dag lyckats avgränsa mig till följande reflektion. Sverige är ju det land i hela EU där arbetslösheten har ökat mest sedan 2018. Numera är det bara Spanien, Grekland, Italien och Litauen som har högre arbetslöshet än Sverige, och det är ju ett sällskap där vi i normala fall inte hör hemma i realekonomiska termer. Samtidigt vet vi att långtidsarbetslösheten ligger på rekordnivåer. Men allt det här är ju i grunden problem som vi förstås redan hade före pandemin och som nu alltså förstärkts. Som ni själva konstaterar i rapporten har arbetslösheten ökat sju gånger så mycket bland utrikes födda som bland inrikes födda.

Det här följer den röda tråd av problem på arbetsmarknaden som politiken försökt att lösa i decennier nu och som bevisligen varit en svår nöt att knäcka. Den politiker som hävdar något annat, att man sitter på en quickfix, ljuger förmodligen, för då hade det inte sett ut som det gör i dag.

Det vi kan konstatera är att alla beslut som har fattats i Sveriges riksdag fram till i dag har lett fram till den situation som vi just nu har på arbetsmarknaden, detta trots, eller på grund av, västvärldens kanske mest kostsamma politik för att få nyanlända och utrikes födda i arbete.

Då är frågan till er: Behövs det mer av samma politik? Finns det något som tyder på att om politiken bara subventionerar lite till kommer Europas största sysselsättningsgap att slutas? Eller bör man tänka nytt, och i så fall vad?

Emil Källström (C): Jag har först en reflektion angående diskussionen om brotten mot ramverket. Jag delar rådets och andras åsikt att det som hände sannolikt är det mest flagranta brottet mot andan i ramverket. Men man kan också se det som blott det senaste brottet mot ramverket, därför att för några år sedan var det några partier – Centerpartiet var ett av dem – som hotade att fälla ministrar om inte förslaget drogs tillbaka. Då var kanske detta det mest flagranta brottet mot ramverket. Och om vi backar bandet ytterligare några år var det tre vänsterpartier och Sverigedemokraterna som bröt ut en del, visserligen i budgetförstärkande syfte. Men det var ju det utan tvekan mest flagranta brottet mot ramverket fram till dess.

Risken är uppenbar att om vi fortsätter i tangentens riktning kommer vi att se än mer flagranta – nu använder jag det ordet för femte gången – brott mot ett i grunden mycket sunt ramverk och som jag dessutom uppfattar har ett väldigt brett stöd.

Vad jag tror att vi skulle behöva göra nu är att sätta oss ned, inte för att förändra ramverket utan mer för att retirera till det gemensamma stödet för ramverket. Vi behöver se om det finns någonting som vi borde prata igenom, givet att det nu har dykt upp ett antal nya situationer som sannolikt inte kommer att förändras, nämligen att en majoritet av allt fler partier då och då har väldigt starka åsikter som de vill få till verklighet på ett eller annat sätt. Kan man kombinera detta med den grund som vi har i ramverket? Jag vet inte, men jag tror att vi behöver den diskussionen för att det inte bara ska fortsätta i tangentens riktning och att det som tidigare var ett starkt ramverk bara blir något som är varken hackat eller malet.

Jag har en fråga som har att göra med ramverket. I rapporten från rådet skriver man, mycket klokt tycker jag, att vi behöver hålla fast vid skuldankaret för att steg för steg få ned statsskuldsnivån, även om den inte på något sätt är på en oroväckande hög nivå nu – tvärtom. Men man skriver också att i ett nytt penningpolitiskt läge behöver finanspolitiken samspela mer med penningpolitiken. Det är ju en mer offensiv och kostsam finanspolitik som i någon mån täcker upp där penningpolitiken inte längre kan verka till följd av låga räntor och så vidare.

Jag skulle vilja höra Lars Heikensten resonera kring dessa två aspekter av rapporten: å ena sidan penningpolitikens relation med finanspolitiken och de krav som den ställer på finanspolitiken, å andra sidan betinget att upprätthålla skuldankardelen av det finanspolitiska ramverket.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Jag börjar med den sista frågan. Vi tittade lite grann på hur det har sett ut de gångna 20 åren. Som jag nämnde som hastigast tycker jag att nyckelfrågan om man ska behålla Riksbankens självständighet, vilket vi självklart anser att man bör göra och ingen egentligen har ifrågasatt, är att Riksbanken vet vad finanspolitiken får för inriktning. Min egen erfarenhet är att man ofta vet det ganska väl. Under större delen av min tid i Riksbanken visste man det. Då var det visserligen relativt stabila tider. När man går in i kriskeden finns det naturligtvis ett mycket större behov av

ett samspel. Men utan att jag vet detaljerna – de vet naturligtvis Magdalena bättre än jag – är mitt intryck att samspelet vid den senaste finanskrisen och vid denna inte har misslyckats, utan alla har tagit sig samman och gett den informationen.

Under större delen av min tid i Riksbanken upplevde jag att det fanns en enighet mellan oss i Riksbanken och Finansdepartementets ledning om att det var lämpligt att bedriva en så expansiv penningpolitik som man hade utrymme att göra för att, om det fanns utrymme, kunna strama åt och då göra det via finanspolitiken i stället. Det var en period som lade en väldigt god grund för fortsättningen. Det var under den perioden som vi betade av väldigt mycket av skulden. I kortsiktiga lägen är det klart att det fanns situationer där finansministern och till och med statsministern upplevde det ligga i deras intresse att polemisera mot Riksbanken. Men det hindrade aldrig att vi förde ett bra samtal om vad problemen egentligen handlade om, utan det var ett spel för gallerierna i betydande utsträckning.

När det gäller vad man kan göra på det här området tycker jag att det naturliga är att Riksbanken i sina olika inflationsrapporter eller penningpolitiska rapporter redogör för vilken finanspolitik man lägger till grund för den penningpolitik man bedriver. Om man gör på samma sätt i finansplaner vet man ju vad intentionen är, och om det blir aktuellt med förändringar har man ju möjlighet att prata med varandra. En sådan ordning bör man ha.

Min huvudpoäng är att när man diskuterar det här blir det ofta så laddat. Men jag har uppfattningen att just därför att man har självständighet har man en frihet att vara i dialog med alla omkring sig. Det kanske är en naivistisk syn på världen, men så tycker jag att det borde kunna fungera.

Emil Källström ställde en fråga om skuldankaret. Jag är lite osäker på vad du avsåg.

Emil Källström (C): Jag fick ett väldigt bra svar på frågan. Men det jag tycker mig se i rapporten är att oftast när man talar om vikten av en mer aktiv finanspolitik i förhållande till dagens penningpolitik menar man en mer expansiv och kostsam finanspolitik. Nu skriver jag inte er på näsan att det är det ni menar, men ofta är det detta som debattörer menar när de talar om vikten av en förnyad finanspolitik. Det går ju lite stick i stäv med det andra betinget som beskrivs i rapporten, nämligen att komma ned i skuldnivå och återigen sikta mot skuldankaret, så jag vill ha en kommentar om diskrepansen mellan detta.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: En aktiv finanspolitik i det sammanhang som vi talar om här handlar om en större beredskap att variera över tid, vilket underlättas av ett ramverk som fungerar väl och en skuld som är etablerad på en inte alltför hög nivå. Då har man ett större utrymme att agera. Även de låga räntorna underlättar ju det hela. Aktiv finanspolitik ska inte uppfattas som att man försämrar den långsiktiga offentligfinansiella ställningen. Det är inte det som vi är ute efter.

Sedan är det helt klart att merparten av de problem som vi ser på arbetsmarknaden är långsiktiga till sin karaktär. Man kan säga att en orsak till att vi anser att finanspolitiken hade en, som jag uttryckte mig om lite kortare än i rapporten, rimlig balans vid detta tillfälle är att jag inte tror att om man hade spött på efterfrågan påtagligt mycket mer att det med säkerhet hade lett till att man hade fått så mycket lägre arbetslöshet. Det är nämligen långsiktiga problem som det handlar om i stor utsträckning.

Finanspolitiska rådet har tidigare gått in en del på det. Jag ska inte göra det här, och vi har inte gjort det i denna rapport. Men man ser att det har förstärkt ett mönster när det gäller människor med låg utbildning och utrikes födda. Så är det.

Finansminister Magdalena Andersson (S): När man jämför med andra EU-länder är det väldigt tydligt att Sverige sticker ut. Vi sticker inte alls ut i fråga om att det är få som jobbar i Sverige. Där vi sticker ut är i fråga om att det är många som är aktiva på arbetsmarknaden och antingen jobbar eller söker jobb. Det är alltså fler som jobbar i Sverige än i andra EU-länder. Men det är än fler som söker arbete i Sverige. Här skiljer Sverige också ut sig jämfört med många andra länder i just denna kris genom att vårt arbetskraftsutbud alltså inte faller tillbaka under denna kris utan tvärtom har upprätthållits. Det är en stor framgång för den svenska arbetsmarknaden och någonting som vi ska ta med oss och vara stolta över att människor fortsätter att vara aktiva på arbetsmarknaden och söka jobb snarare än att gå hemma och sätta sig vid köksbordet och ge upp. Det gör att vi har en bättre grund än andra länder för att snabbt få upp sysselsättningen efter denna kris. Om man jämför just långtidsarbetslösheten ligger Sverige faktiskt lägst i EU.

Emil Källström tog upp finans- och penningpolitiken. Jag tycker som sagt att detta verkligen behöver diskuteras mer. Det är jätteintressant att lyssna på Lars Heikensten med all den erfarenhet han har från både Regeringskansliet och Riksbanken.

Överskottsmålet är det som är mest styrande för den ekonomiska politiken. Och vi från regeringens sida sitter och styr mot överskottsmålet, och Riksbanken sitter och styr mot sitt inflationsmål. Det är klart att när vi sitter var för sig och gör det är det inte säkert att policymixen mellan finans- och penningpolitik egentligen blir optimal. Tittar man på den senaste tiden har vi levt i enlighet med det finanspolitiska ramverket. Riksbanken har levt i enlighet med sitt inflationsmål. Men det som har hänt under tiden är att vi har haft en väldigt stor privat skulduppyggnad. Det finns flera orsaker till det. Det är klart att en anledning till det är att vi har haft ett väldigt lågt ränteläge för att Riksbanken ska leva upp till sitt mål. Frågan är då om policymixen har blivit optimal. Jag tror att vi tillsammans i politiken och bland akademiker skulle fundera igenom om det har varit optimalt. Då blir frågan mer i vilket tidsperspektiv man ser på det finanspolitiska ramverket och i samspel med annat.

Med detta sagt vill jag säga, så att alla vet, att jag inte är den som är för någon skulduppbyggnad vad gäller den offentliga skulden. Men när vi diskuterar samspelet mellan finans- och penningpolitik tycker jag att vi inte får glömma bort det som har hänt, nämligen den väldigt stora privata skulduppbyggnaden som också är en risk i ekonomin men som varken styr Riksbanken eller det finanspolitiska ramverket, så att åtminstone den parametern inte är med. Det finns andra parametrar som också är viktiga för ekonomins långsiktiga stabilitet men som inte är med i något av dessa ramverk. Det borde vi diskutera mer.

Ulla Andersson (V): Jag tackar för era föredragningar, och jag tackar Finanspolitiska rådet för rapporten.

Jag tänkte först göra en kommentar. Om man tittar på nedsättningarna av arbetsgivaravgifterna har de kostat, om jag kommer ihåg rätt, drygt 30 miljarder kronor. De avser dessutom att förlängas. Det kommer en ny extra ändringsbudget ganska snart. Det är en väldigt ineffektiv politik som har dömts ut av de flesta.

Samtidigt kan man säga att pandemin har visat på stora brister inom äldreomsorgen. Då hade man förväntat sig att en socialdemokratiskt ledd regering skulle lägga fram en budget där man vidtar de åtgärder som behövs. När den regeringen inte gjorde det vidtog oppositionen i stället åtgärder på 4 miljarder kronor. Jag tänker att man kanske kan sätta saker och ting i relation till varandra också.

Jag har två frågor. Den första går till Lars Heikensten. Det är självklart att vi ska vara väl rustade att möta en kris och att vi ska ha sunda och bra statsfinanser och så vidare. Sveriges offentliga skuldsättning är mycket låg. EU-kommissionen säger att ungefär 60 procent och därunder innebär en låg risk. Jag tror att de bedömer att 60–80 procent är medelrisk. Sverige ligger på ungefär 39 procent.

Ni för ett resonemang i denna rapport. Men jag tycker att det är ett väldigt isolerat resonemang. Tittar man på pandemin har den visat på påtagliga strukturella brister i den ekonomiska politiken. Vi hade en väldigt underfinansierad äldreomsorg som fick genomslag i en väldigt ökad smittspridning, och många gamla dog tyvärr. Vi hade för få iva-platser, vi hade inte respiratorer, vi hade inte beredskapslager och vi hade inte skyddsutrustning. Och redan före krisen hade vi massarbetslöshet och en väldigt hög långtidsarbetslöshet som redan hade bitit sig fast.

Jag menar därför att man måste väga två skålar mot varandra. En statsskuld är inte isolerad. Pengarna används till någonting så att säga, vilket ligger i den andra vågskålen. Det är detta som min fråga handlar om.

Om man har en väldigt låg statsskuld och samtidigt har bostadsbrist, hög arbetslöshet, väldigt hög långtidsarbetslöshet, en underfinansierad välfärd och massarbetslöshet och dessutom en väldigt hög privat skuldsättning tycker jag att dessa delar också borde ha funnits med i Finanspolitiska rådets resonemang kring den offentliga skuldsättningen. Jag tycker att man har isolerat sig väldigt mycket från konsekvenserna av det, och jag skulle vilja höra varför.

Jag har också en fråga till finansministern. När samtal fördes om det finanspolitiska ramverket kom man också överens om att det skulle göras en översyn 2027, tror jag. Det betyder att det är tre år kvar till Parisavtalet. Vi har sett stora brister inom välfärden med underfinansiering. Vi har ett överskottsmål som inte korrelerar med skuldankaret. Kopplar man detta till min fråga till Lars Heikensten också finns det egentligen en stor anledning att tidigarelägga en översyn av det finanspolitiska ramverket. När man ska utvärdera hur samhället mår när vi gick in i pandemin skulle det kunna leda till slutsatser som gör att vi kanske behöver se över vad vi har gjort och förändra en del.

Därför tänkte jag fråga finansministern om hon tänker ta några initiativ till en tidigareläggning av översynen av det finanspolitiska ramverket.

Jakob Forssmed (KD): Fru ordförande! Jag tackar Finanspolitiska rådet för en väldigt bra och intressant rapport. Jag vill också tacka för bra föredragningar här i dag.

Jag tänkte också reflektera lite grann kring ramverket initialt eftersom en stor del av diskussionen har hamnat där under denna utfrågning. Det finns väl skäl för alla att vara lite ödmjuka och fundera lite grann på hur man vill göra framåt. Men jag tycker också att det förtjänar att diskuteras lite mer även av rådet framöver. Det är ett möjligt inspel. Vi har nu haft en situation med över 20 extra ändringsbudgetar med en omslutning på omkring 400 miljarder kronor. Det är klart att detta inte är en samlad budgetprocess. Det är mycket, men det är inte en samlad och sammanhållen budgetprocess. Det diskuterades väldigt lite här. Bara för att det sker i Regeringskansliet innebär det inte att alla utgifter vägs mot varandra i varje läge. Så har definitivt inte varit fallet här. Jag är inte kritisk till det. Det har varit nödvändigt för att hantera krisen i långa stycken. Men det är klart att det inte på något sätt är en samlad budgetprocess.

Extra ändringsbudgetar var inte ens tänkta att användas på detta sätt. Det visar hela riksdagens praxis kring extra ändringsbudgetar, där det till exempel inte finns motionsrätt på samma sätt som det finns kring vanliga budgetar eftersom de extra ändringsbudgetarna i princip enbart ska vara för att hantera små saker när man behöver göra justeringar på grund av att rättighetsbaserade anslag behöver ändras på olika sätt, till exempel när någon husdjursjukdom har exploderat på ett sätt som inte var förutsett och så vidare.

Detta behöver man reflektera mer över framöver och fundera över hur vårt regelverk ser ut i kristider och hur vårt ramverk ser ut.

Det finns en annan sak som är värd att reflektera över. Rådet gör en relativt stor sak av detta utskottsinitiativ. Vår bedömning var att detta hade sin grund framför allt i Coronakommissionens rapport. Och när regeringen inte agerade gjorde vi det. Det tillkom ett beredningskrav kring detta, till skillnad från när det gäller de andra utskottsinitiativen som riksdagen har beslutat om, där det har varit krav på regeringen att återkomma med stora budgetpåverkande åtgärder men där det inte alls har funnits samma beredningskrav till exempel för att driva fram omsättningsstöd som också rådet pekade på kom alldeles för sent.

Också regeringspartierna har kommit väldigt sent med förändringar som har inneburit skillnader i storleksordningen 10 miljarder kronor och som inte har varit beredda på sedvanligt sätt utan som har skett genom utskottsinitiativ. Det berörs inte heller.

Det får så att säga vara lite ordning i proportionerna i denna diskussion. Det tycker jag att alla, även finansministern, kan reflektera lite grann över. Sedan får vi återkomma och gärna ha en bred diskussion om hur detta ska fungera framåt. Det vill jag gärna bidra till. Vi är definitivt inte intresserade av, och kommer aldrig att medverka till, att vi riskerar de offentliga finanserna i Sverige. Det är en lite längre reflektion som jag ändå tycker förtjänar att nämnas. Rådet får också gärna reflektera över om det finns skäl för Finanspolitiska rådet att bidra i denna diskussion mer aktivt och ha ett ännu mer retrospektivt perspektiv på denna kris och kanske göra något särskilt kring detta och samspillet mellan riksdag och regering och hur det har fungerat, när det har fungerat väl som det har gjort väldigt mycket men också vad det kan ha för konsekvenser i framtiden. Det tycker jag vore väldigt spännande att få lite mer av än vad som nu ges i rapporten. Ni har en specialistkunskap som det är väldigt angeläget att vi får ta del av när det gäller dessa processfrågor.

Min fråga till Magdalena Andersson handlar om en av rådets iakttagelser när man går igenom regeringens krisstöd. Det handlar om permitteringsstödet och att regeringen valde att gå fram med den begränsning som inte fanns från början i permitteringsstödet utan som tillkom när regeringen valde att gå fram med förslag från Ferbes utredning, att i korttidspermitteringsstödet föra in kravet på att företag måste minska sina arbetskraftskostnader och säga upp tillfälligt anställd personal. Detta fanns inte i den svenska utredningen från början. Det går emot internationell kriserfarenhet. Länder som Tyskland, Österrike, Luxemburg och Belgien ändrade sina korttidspermitteringssystem efter finanskrisen för att också omfatta tillfälligt anställda. Men regeringen har valt att inte göra det utan tvärtom ställa detta krav i kris.

Finanspolitiska rådet skriver: Skillnaderna mellan tillverkningsindustrin och hotell- och restaurangbranschen beror emellertid inte bara på krisens varierande effekter på efterfrågan i olika branscher utan även på att en av regeringens krisåtgärder, stödet för korttidsarbete, i princip inte har omfattat tillfälligt anställda. Rådets slutsats är att denna skillnad sannolikt har inneburit att personer inom hotell- och restaurangbranschen i högre grad har förlorat sina arbeten.

Jag tycker inte att regeringen någonsin har lyckats framföra en argumentation i denna fråga. Det vore därför intressant att höra om finansministern mot bakgrund av rådets rapport tycker att det finns skäl att ändra sig på denna punkt.

Ordföranden: Vi har 15 minuter kvar, och det återstår minst två frågeställare. Även om frågorna själva förtjänar ett seminarium får ni försöka vara lite kärnfulla i svaren så att vi hinner med två frågeställare till.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Jakob Forssmed lade upp detta bra för mig på det sättet att han sa två saker som fick mig att komma ihåg att jag skulle kunna nämna i detta sammanhang.

Den ena är att ni verkligen ska känna att ni har möjlighet att framföra synpunkter på saker som vi skulle kunna ta upp och belysa. Detta är nämligen ett tillfälle för mig att fånga upp era tankar kring detta. Precis som jag sa att riksbankschefen ytterst kan bestämma själv om räntan kan vi ytterst bestämma själva vad vi tar upp. Det är jättebra att få inspel, så är det sagt.

En annan sak är frestande att nämna och som jag inte kan låta bli att nämna. Jag pratade med kanslichefen i går om budgetförslaget för Finanspolitiska rådet. Det är så att vi har råd med en extern studie ungefär, och den hade vi tänkt ägna åt klimatfrågan och skuldfrågan när det gäller klimatet. Men jag håller med Jakob Forssmed om att det är en bra frågeställning som han reser. Jag sa redan i går till Göran att jag tycker att vi ska lägga in om att vi inte kan vara så begränsade i fråga om möjligheterna att ta oss an frågor eftersom det finns flera frågor som är centrala. Och jag tror att det ligger i finansutskottets intresse att vi faktiskt har möjlighet att belysa en del av dessa frågor med ett finanspolitiskt perspektiv, att inte bara Klimatpolitiska rådet har möjlighet att diskutera hur det finanspolitiska ramverket ska se ut så att säga utan att även vi ska ha möjlighet att göra det i ljuset av klimatfrågan skulle kunna vara en poäng.

Detta för mig in på det som Ulla Andersson tog upp. Jag tycker att frågan om skuldens storlek inte har något absolut svar. Ingen kan påstå att man vet exakt vad som är rätt eller fel. Vi tycker att det är viktigt att lyfta fram att det finns ett antal rätt stora risker. Men det är klart att man kan säga att en välfärdssektor som går på knäna är en typ av risk. Klimatpolitiska rådets utgångspunkt är väl att vi har dragit på oss en stor klimatskuld. Och kanske är det lika bra att vi betar av på klimatskulden som att vi behåller statsskulden eller den offentliga skulden.

Dock tycker jag inte att man kommer ifrån frågan: Vilken generation är det som ska betala? Det finns ändå en del som talar för att det faktiskt är vår generation som borde betala för att beta av den här klimatskulden och inte framtida generationer. Då landar man ändå i att det inte bara är en fråga om vad vi ska lägga pengarna på utan att det i hög grad är en fråga om vad vi är beredda att finansiera. Då återkommer jag till min 80-talserfarenhet och att ingenting är lättare än att öka ramarna så att säga. Det är därför som man har detta ramverk, för att man ska hålla i det och framtvunga prioriteringar och ställa skatter i det fallet mot ytterligare klimatsatsningar. Men frågan är komplicerad, och jag kan bara lova att vi ska försöka återkomma till den. Det är en viktig diskussion att föra framöver.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Jag ska börja med Ulla Anderssons fråga. Vid den senaste översynen av det finanspolitiska ramverket var vi överens om att vi skulle göra detta vart åttonde år. Att man skulle göra det tidigare än inom åtta år nu är ingenting som jag har reflekterat över. Jag har ägnat mig

mycket åt krishantering det senaste året. Men om det finns en vilja från riksdagen att vi ska se över det finanspolitiska ramverket tidigare än vad vi har sagt är jag naturligtvis beredd att reflektera över det. Och det är ingen hemlighet att mitt parti också tycker att vi borde ha ett balansmål snarare än ett överskottsmål just i denna situation när alla 40-talister kommer upp i 80-årsåldern och det behöver ske en stor utbyggnad av äldreomsorgen och som var argumentet för att vi införde ett överskottsmål över huvud taget.

Jakob Forssmed tog upp korttidspermitteringen. Det är naturligtvis en av de frågor som Coronakommissionen kommer att titta på. Anledningen till att vi gick fram med vårt förslag var att det var det som låg på bordet från Ferbe. Det var Ferbes utredning som vi snabbt beredde, och det var detta förslag. Men det är viktigt att säga att när det gäller den lag som gäller för korttidsstöd är det inte omöjligt för visstidsanställda att bli korttidspermitterade, utan det handlar om huruvida man är central för verksamheten eller inte. Det utesluter inte korttidspermittering av även tim- och visstidsanställda. Sedan får man naturligtvis utvärdera hur det har fungerat under denna kris.

Egentligen tycker jag att detta lyfter fram en större fråga. Den handlar om hur arbetsvillkoren ser ut i denna bransch. Varför är det just i den här branschen så många timvikarier och visstidsanställda? Och en fråga som över huvud taget inte har lyfts fram är frågan om alla som nu är timvikarier och har väldigt osäkra scheman i denna bransch och som har blivit sjuka i corona, många av dem blev dessutom troligen smittade på jobbet. Men på grund av deras anställningsform får de inte ut någon sjukförsäkring. Den trygghet som vi har försökt ge till denna bransch för att den ska ta sig genom krisen har branschen inte gett sina anställda. Det är en annan fråga som jag tycker inte riktigt har lyfts fram än.

En annan aspekt på detta är att vi samtidigt ser att mycket arbetskraftsvandring sker till enklare arbeten i Sverige mitt i denna kris samtidigt som vi har en hög arbetslöshet. Man kan också reflektera över varför det är på det sättet.

Jakob Forssmed har en poäng med det han säger. Det är klart att med alla dessa ändringsbudgetar kan man diskutera om man har en samlad budgetprocess eller inte. Det är en relevant aspekt på detta. Det är också mot denna bakgrund som jag i normala tider skulle vara väldigt kritisk mot alla utgiftsdrivande utskottsinitiativ som har kommit under detta år. Men där har jag inte ägnat mig åt att rikta kritik mot dem.

Däremot tycker jag att det som man gjorde med denna extra ändringsbudget är ett brott mot budgetordningen av en helt annan dimension än vad som har skett tidigare och alla utgiftsdrivande utskottsinitiativ i största allmänhet som har kommit. Utan att ha en finansiering i en ny utgiftskoalition – nu vet man inte hur Vänsterpartiet kommer att hantera detta framöver, men det framstår inte som en sannolik majoritet för att komma överens om en helhet i en budget – väljer man ändå att skapa en utgiftskoalition. Det är väldigt lätt att göra det, och det är väldigt lätt att hitta skattesänkarkoalitioner också. Men går man den vägen framåt är man inne på en väldigt farlig stig.

Det som jag är bekymrad över när ni nu har gjort detta är att man släpper anden ur flaskan, och den är väldigt svår att stoppa tillbaka igen. Och det är egentligen bara ni som kan göra det.

Elisabeth Svantesson (M): Mats Persson följer detta på webben men kan inte ställa sin fråga. Men jag ska läsa hans fråga. Den lyder:

Finanspolitiska rådet kritiserar regeringen för att det saknas en plan tillbaka till överskottsmålet. Hur ser finansministern då på denna kritik, och hur ser finansministern att vägen tillbaka ska se ut? Är det genom höjda skatter?

Ordföranden: Detta var alltså en fråga från Mats Persson, Liberalerna.

Karolina Skog (MP): Jag skulle vilja gå vidare med det som antyds i båda föredragningarna om de långsiktiga effekterna kopplade till ökad ojämlikhet i Sverige. Det har konstaterats att de penningpolitiska åtgärderna har stärkt förmånerna som är kopplade till ägande. Vi vet också från Långtidsutredningens senaste rapport att det är just kopplingen till möjligheten att inneha kapital som är grunden och den viktigaste delen av den ökande ojämlikheten i Sverige. Finansministern nämner också de risker som finns och som vi har sett i tidigare kriser, riskerna kring att långtidsarbetslösheten biter sig fast i de mest utsatta grupperna.

Jag skulle gärna höra er båda två reflektera över dessa risker och vilka risker de utgör för ekonomin framåt om denna utveckling fortgår, att klyftorna ökar, att möjligheterna att äga splittras och att vi får större skillnader mellan dem som inte äger och dem som äger i Sverige.

Lars Heikensten, Finanspolitiska rådet: Vi har haft en dramatisk ökning av förmögenhets- och inkomstskillnaderna i det här landet under de senaste decennierna. Så är det. Den är mer dramatisk än på många andra håll, mycket på grund av att vi började från ett väsentligt bättre läge i och för sig. Bakom detta ligger en internationell utveckling. Det har mycket att göra med kombinationen av globalisering och teknikens utveckling. Exakt hur mycket man ska lägga på det och det andra finns det lite olika akademiska studier om. Men båda faktorerna spelar in. Det är därför som fenomenet är internationellt.

Men det är naturligtvis samtidigt så att det har drivits av politikens inriktning i västvärlden under de senaste decennierna. Så är det också.

Om du frågar mig vad man ska göra åt detta är det i första hand att man ska se över skattesystemet. Jag skulle vilja säga att det råder en för ekonomer ovanligt hög grad av samstämmighet om vad det är som behöver göras på detta område. Det handlar om att minska beskattningen på arbetskraft och öka beskattningen på kapital. Det kommer vi liksom inte ifrån ifrån vi ska göra någonting åt detta. Sedan kan man ha väldigt många olika uppfattningar om exakt hur detta ska gå till. Men om det ska bli gjort måste ni på något sätt ta något slags samlat initiativ. Det säger sig självt att varje skattehöjning kommer att

mötas med ett stort motstånd. Man måste därför på något sätt samla sig kring något slags helhet som man tror leder till en bättre ekonomi. Och jag menar att det har visat sig gång på gång att sådana lösningar finns. Det är en politisk fråga att det inte löses helt enkelt.

När det gäller arbetslösheten är det som du sa och som vi har konstaterat flera gånger. Magdalena Andersson har rätt i att vi har haft en kraftig ökning av sysselsättningsgraden, och det är fantastiskt fint. Men vi har fortfarande en betydande arbetslöshet, vilket innebär att det finns en massa lediga resurser, om man vill uttrycka sig i ekonomtermer. Där tror jag att det råder mindre enighet bland ekonomer om vad man bör göra och vad man inte bör göra. Men det har naturligtvis att göra med både utbildning och att skapa system där människor har en möjlighet att komma in på arbetsmarknaden. Det är framför allt det senare som det finns olika uppfattningar om hur man bör göra. Detta är jättestora frågor. Men de ligger lite vid sidan om det som vi i huvudsak fokuserar på denna gång.

Sedan var det en fråga till Magdalena Andersson. Men låt mig göra ett litet instick där. Vad Magdalena Andersson säger när det gäller detta är att situationen är väldigt osäker och att det är skälet till att man inte lägger fram en plan. Men det naturliga att tänka sig är att behovet av en plan just dyker upp när situationen är osäker. Det är något slags problem med det. Det är just när spelplanen av någon anledning välts över som man behöver ha en diskussion om hur vi tar oss tillbaka så att säga. Det är det som denna plan skulle ha gett underlag för.

Finansminister Magdalena Andersson (S): Det är inte så att det inte finns någon plan, men den är ganska rudimentär. I takt med att osäkerheten minskar kommer denna plan att bli mer och mer utvecklad. Som sagt: Jag är inte säker på att en detaljerad plan som hade varit överspelad hade stöttat trovärdigheten för ramverken.

När det gäller Karolina Skogs fråga är det oerhört bekymmersamt om personer under en längre tid hamnar utanför arbetsmarknaden. Det som är viktigt är att man fortsätter att vara aktiv och söka jobb. Det är någonting som vi verkar ha lyckats väldigt bra med i Sverige. Men sedan handlar det också om att ta till vara denna tillgång. Och där behöver vi vara aktiva i hur vi utformar åtgärder. Ibland finns det en diskussion om att bara man jobbar med olika former av lägre ingångslöner kommer det att lösa problemet. Men den situation som vi nu har med fri arbetskraftsinvandring från hela världen men också inom EU gör att denna typ av åtgärder inte nödvändigtvis träffar personer som befinner sig i långtidsarbetslöshet i Sverige.

Med den öppna arbetsmarknad som vi har behöver vi nog i stor utsträckning jobba med åtgärder som är direkt riktade mot de här individerna för att just de ska komma i arbete. Det handlar naturligtvis dels om utbildningsåtgärder, dels om olika former av arbetsmarknadsåtgärder och subventionerade anställningar så att man säkerställer att det är just dessa individer och inte arbetskraftsinvandrare från andra delar av världen eller Europa som får de arbeten som växer

fram i Sverige. Den delen av diskussionen om långtidsarbetslöshet tycker jag ibland att man tappar också bland ekonomer i Sverige.

Ordföranden: Stort tack för en intressant rapport och deltagandet här i dag, Lars Heikensten, ordförande för Finanspolitiska rådet! Jag hade också tänkt säga att jag ser fram emot den klimatstudie som ska komma. Jag vet inte om jag vågar säga det nu efter den här diskussionen, men om den kommer så ska jag med nöje ta del av den.

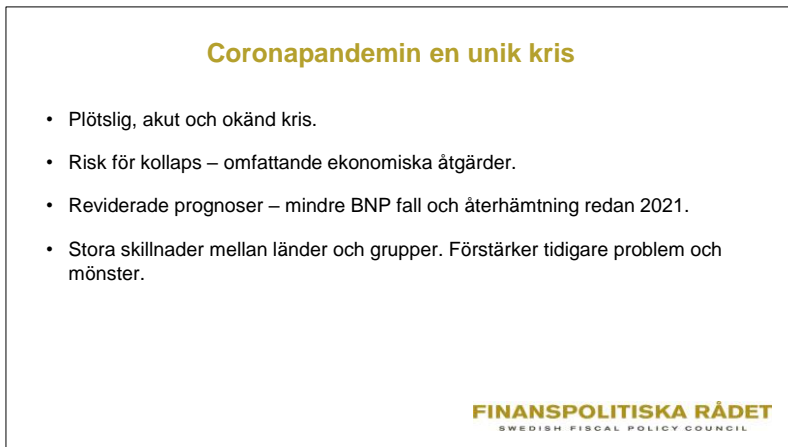
Stort tack även till finansministern för deltagandet här i dag och för diskussionerna!

Därmed avslutar vi den öppna utfrågningen om Finanspolitiska rådets rapport 2021.

BILAGA 4

Bilder från öppna utfrågningen

Bilder visade av Lars Heikensten

Goda skäl att ge direkta stöd

- Goda skäl för staten att agera som en försäkringsgivare. Omfattande, unik.
- Stöd till företag, individer, kommuner och regioner för att upprätthålla efterfrågan och skydda utsatta grupper, men också för "övervintring".
- Största möjliga effekt till lägsta samhällsekonomiska kostnad:
 - Vältajmade
 - Träffsäkra
 - Temporära
 - Transparenta
- Självrisiker minskar risken för överutnyttjande eller fusk – stöden minskar av sig självt när efterfrågan i ekonomin återvänder.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

I huvudsak ändamålsenlig omfattning och inriktning

- Flera av stöden infördes förhållandevis skyndsamt.
- Genomgående temporära – förbättrar de offentliga finanserna efter krisen.
- Korttidsarbete, omställningsstöd, omsättningsstöd och anstånd med skattebetalningar i huvudsak träffsäkra.
- Generella sänkningar av arbetsgivaravgifter är mindre träffsäkra; bör undvikas i framtiden.
- Förmånligare a-kassa har stöttat de som förlorat sitt arbete och minskat behovet av annat ekonomiskt stöd.
- Generösa tillskott till kommunsektorn; vården har kunnat möta pandemin samtidigt som sysselsättningen upprätthållits.

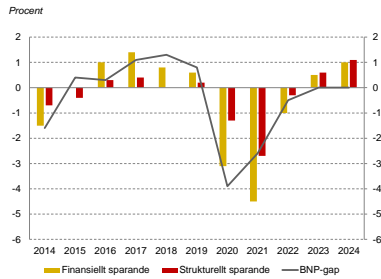
FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Förändringar och dröjsmål har skapat onödig osäkerhet

- Stödnivåer och självrisiker har återkommande ändrats.
- Förlängningar av omställningsstödet borde gjorts tidigare och omsättningsstödet till enskilda näringsidkare kom sent.
- Gemensam portal. Förenklar för företagen. Minskar risken för att stöd betalas ut felaktigt.
- Statistik och information om stödmottagare bör säkras från början. Extern granskning och utvärdering.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Politiken förenlig med ramverket

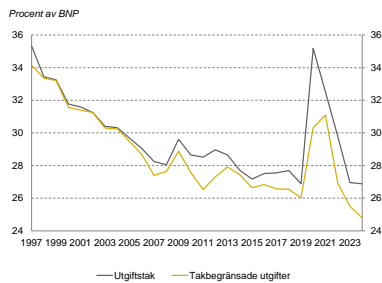

Källa: VP21.

- Överskottet 1/3 procent över cykeln. Avvikelse bedöms från fall till fall.
- Stora avvikelser från överskottsmålet 2020 och 2021. Motiverade av den djupa krisen.
- Snabb återgång. Strukturellt sparande i linje med överskottsmålet när konjunkturen åter är i balans.
- Politiken förenlig med det finanspolitiska ramverket – rimlig.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Kraftigt höjda utgiftstak

Källa: KI och VP21.

- Centralt inslag i ramverket. Ordnad process och strikt budget prövning.
- Mycket stora höjningar av utgiftstaken 2020–2022. Tillbaka på samma nivå som före krisen 2023.
- Höga tak kan skada budgetdisciplinen. Men också skapa trygghet. Frekventa ändringar inte heller bra.
- Viktigt att taket återgår till normala nivåer.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Skulden tangerar det övre intervallet

	2019	2020	2021	2022	2023	2024
VP21	35,1	39,9	39,9	37,0	33,7	31,4
KI september 2020	35,2	39,9	40,0	40,1	39,7	39,0
KI mars 2021	35,1	40,5	38,9	36,1	34,1	33,3

- Skuldankaret 35% av BNP. Komplement till överskottsmålet – ett minne. Förklaring vid stor avvikelse.
- Skulden tangerar ankarets övre gräns. Fortsätter sjunka från 2022. Stor del av minskningen fram till 2023 följd av teknisk omläggning.
- Skuldutvecklingen i Sverige är acceptabel. Utrymme finns att vidta fler åtgärder vid svagare utveckling.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Oroande inslag i budgetprocessen

- Om det finns en tydlig avvikelse från överskotts målet ska regeringen presentera en plan för återgång till målet:
 - Regeringen har inte presenterat en tydlig plan
 - Försvårar uppföljning och ansvarsutkrävande
- Riksdagens samlade budgetprocess skadas med ändringar i budgeten genom utskottsinitiativ. Tidigare kritik från rådet.
 - Initiativet i april 2021 innebar en ofinansierad utgiftsökning
 - Rådet oroat över försvagningar av budgetprocessen
 - Central del av det finanspolitiska regelverket

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Mer aktiv roll för finanspolitiken

- Låga räntor ger litet utrymme för räntepolitik. Osäkerhet kring effekterna av penningpolitiska tillgångsköp på efterfrågan och inflation.
- Både låga räntor och tillgångsköp förstärker finansiella obalanser. Tillgångsköp medför också risker för de offentliga finanserna.
- Finanspolitiken kan behöva axla ett större stabiliseringspolitiskt ansvar. Samspelet med penningpolitiken viktigare. Självtändighet och trovärdighet ger bra grund. Kommunikation är nyckeln.
- Regeringen bör utreda och förbereda en verktygslåda med åtgärder. Lärdomar från denna kris.

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Den offentligfinansiella ställningen bör inte försvagas

- Låga räntor - borde staten låna mer? Statens roll är bred – omfattande resurser kan krävas i kriser. Coronakrisen exempel.
- Omfattande privat skulduppbyggnad i Sverige en risk idag. Hög offentlig skuldsättning i omvärlden ger mindre motståndskraft.
- Andra exempel på risker: handelsstörningar, geopolitiska spänningar och klimatkris.
- Fortsatt behov av stark offentligfinansiell ställning:
 - Svåra avvägningar
 - Rådet avser återkomma

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Tack!

@finpolradet
www.fpr.se

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Kontakt

- Lars Heikensten, ordförande, 070-584 22 58, lars.heikensten@fpr.se
- Göran Hjelm, kanslichef, 08-453 59 88, goran.hjelm@fpr.se
- www.fpr.se
- info@fpr.se

FINANSPOLITISKA RÅDET
SWEDISH FISCAL POLICY COUNCIL

Bilder visade av Magdalena Andersson

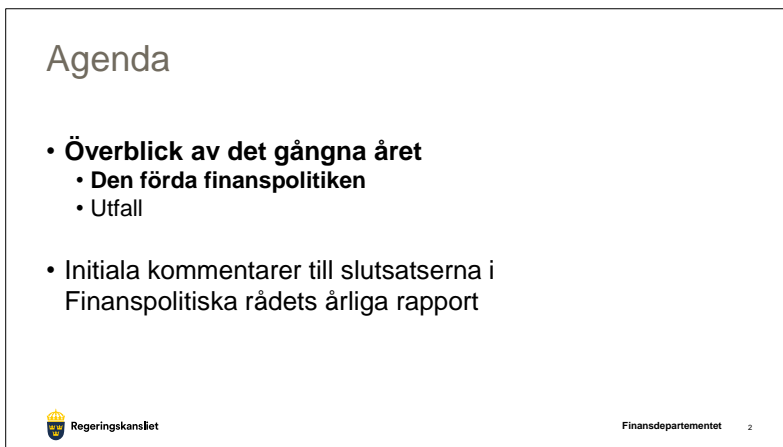

Finanspolitiska rådets
årliga rapport

Finansutskottet den 20 maj 2021

Finansminister Magdalena Andersson

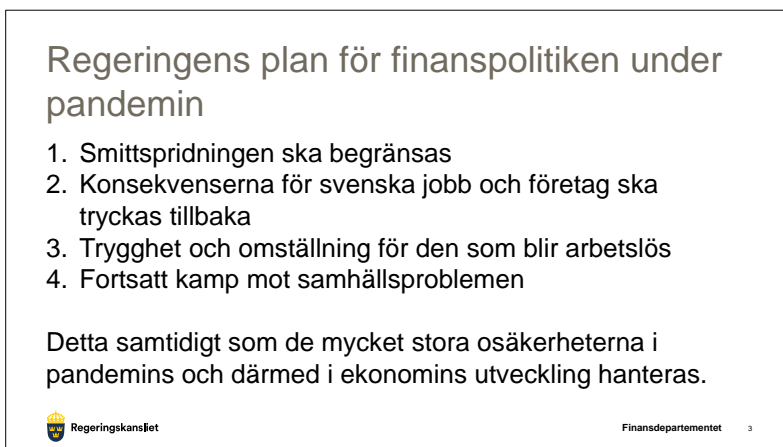
 Regeringskansliet Finansdepartementet 1

Agenda

- **Överblick av det gångna året**
 - Den förda finanspolitiken
 - Utfall
- Initiala kommentarer till slutsatserna i Finanspolitiska rådets årliga rapport

 Regeringskansliet Finansdepartementet 2

Regeringens plan för finanspolitiken under pandemin

1. Smittspridningen ska begränsas
2. Konsekvenserna för svenska jobb och företag ska tryckas tillbaka
3. Trygghet och omställning för den som blir arbetslös
4. Fortsatt kamp mot samhällsproblemen

Detta samtidigt som de mycket stora osäkerheterna i pandemins och därmed i ekonomins utveckling hanteras.

 Regeringskansliet Finansdepartementet 3

Samlade krisåtgärder, sida 1 av 3

Miljarder kronor	2020	2021		Totalt
		varav BP21	varav EAB+VAB	
Mer resurser till välfärden och minskad smittspridning				
Generella statsbidrag till kommuner och regioner	21,0	10,0	12,5	43,5
Kompensation för merkostnader inom vård och omsorg	10,0		11,0	21,0
Uppskjutet vård och covid-vård		4,0	2,0	6,0
Testning och smittspårning m.m.	8,3	2,0	10,1	20,4
Snabb och säker vaccinering			8,7	8,7
Tryggare äldreomsorg		4,0		4,0
Karensavdrag, sjukintyg, riskgrupper och smittbärapenning m.m.	6,7	0,8	2,7	10,2
Övriga tillskott till vård, skola och omsorg m.m.	0,5	4,5	1,0	6,0
Krisstöd för att rädda svenska jobb och företag				
Korttidspermittering	35,1		23,7	58,9
Slänkta arbetsgivar- och egenavgifter, brutto	33,0			33,0
Omställningsstöd, omsättningsstöd m.m.	6,0	3,5	44,7	54,2
Sjuklöneansvar, hyresstöd m.m.	16,1	3,8	14,5	34,4
Idrott, kultur, mediestöd	4,7	1,9	6,4	12,9

Regeringskansliet

Finansdepartementet 4

Samlade krisåtgärder, sida 2 av 3

Miljarder kronor	2020	2021		Totalt
		varav BP21	varav EAB+VAB	
Trygghet och omställning för den som blivit arbetslös				
Förstärkt a-kassa	5,3	5,7	1,1	12,2
Aktiv arbetsmarknadspolitik och fler utbildningsplatser	6,6	8,3	6,2	21,1
Övrigt	0,6	0,1	1,0	1,7
Jobba Sverige ur krisen tillsammans				
Kraftfull grön ekonomisk återstart	3,0	8,9	1,8	13,7
Fler ska komma i arbete		23,6	2,9	26,5
Hela landet ska växa		5,2	0,4	5,7
Sverige ska vara ett tryggt land för alla		3,3	0,4	3,8
Förstärkning av hushållens ekonomi		11,4		11,4
Övriga åtgärder	4,2	4,5	2,6	11,3
Totalt (satsningar från både sida 1 och 2)	161,0	105,4	153,8	420,3

Regeringskansliet

Finansdepartementet 5

Samlade krisåtgärder, sida 3 av 3

Kapitalförstärkning	Belopp
Kapitalförstärkning statliga företag	mdkr
	10
Totalt	10
Garantier	Höjning
Statens företagskult 2020	mdkr
Statens företagskult 2021	100
SEK (från 125 till 200)	50
EKN (från 450 till 500)	75
Europeiska investeringsbanken och SURE	50
Flygföretag	20
	5
Totalt	300
Likviditetsförstärkning	Maxbelopp
Anstånd skattekotot	mdkr
Ytterligare momsansånd	669
Periodiseringsfond	7
	13
Totalt	689

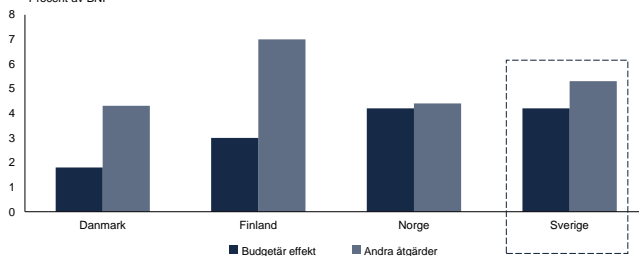

Regeringskansliet

Finansdepartementet 6

Sveriges ekonomiska insatser i linje med jämförbara länder under 2020

Ekonomiska stödåtgärder 2020
Procent av BNP

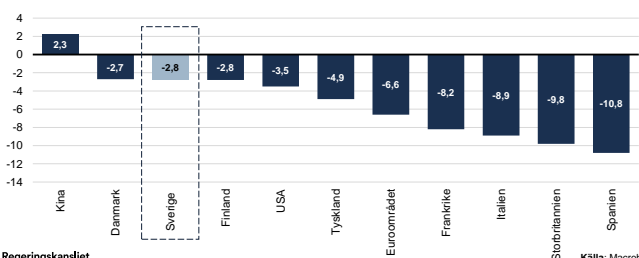

Agenda

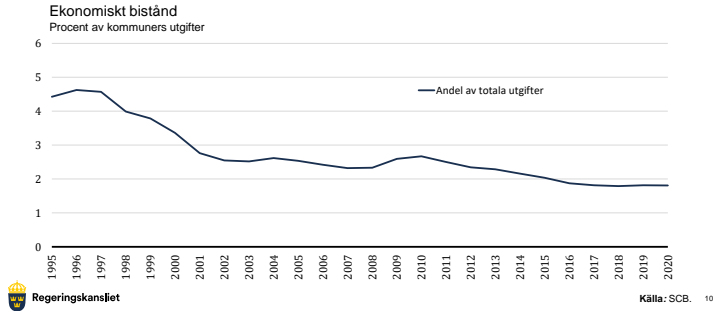
- **Överblick av det gångna året**
 - Den förda finanspolitiken
 - **Utfall**
- Initiala kommentarer till slutsatserna i Finanspolitiska rådets årliga rapport

Svensk ekonomi klarade 2020 förhållandevis väl internationellt sett

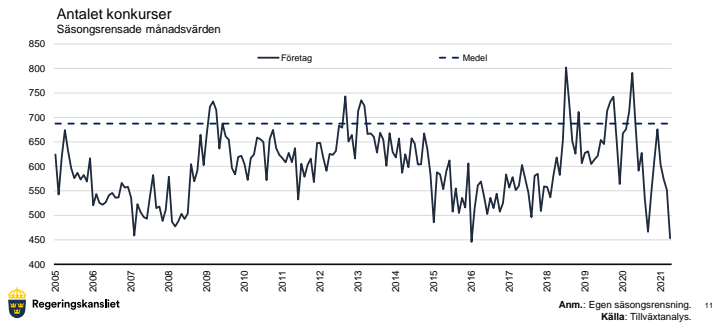
BNP-utveckling 2020
Procentuell förändring

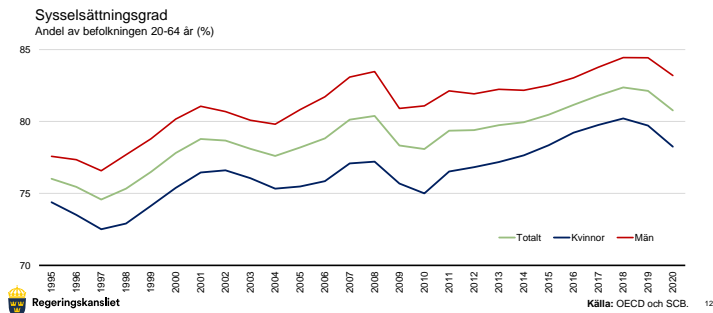
Kommunernas utgifter för ekonomiskt bistånd oförändrade trots lågkonjunktur 2020

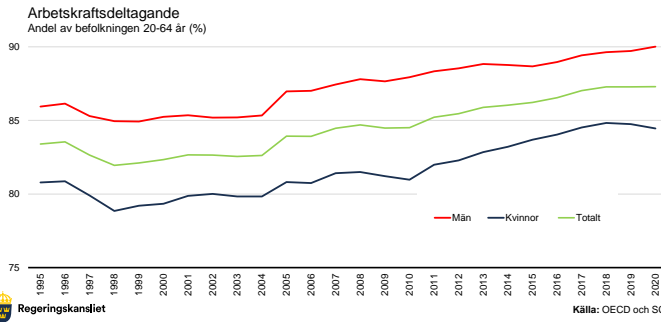
Förhållandevis få konkurser under 2020

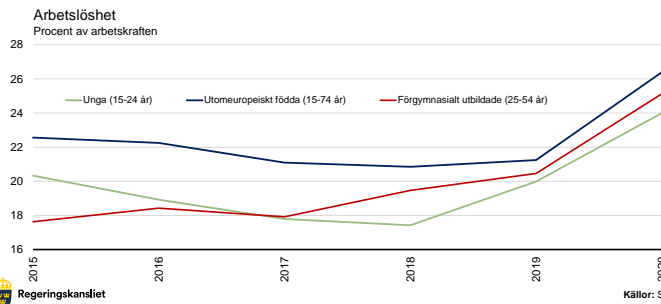
Historiskt hög sysselsättningsgrad 2020, trots brinnande kris

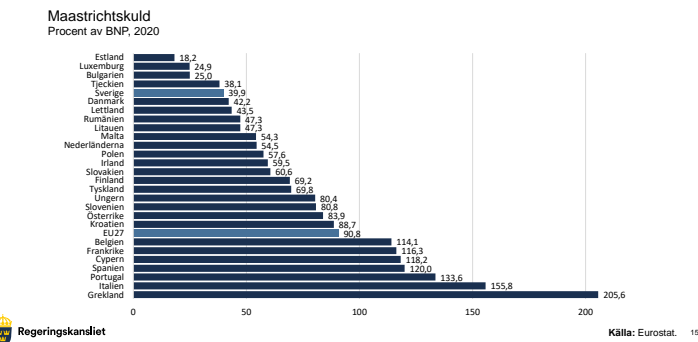
Arbetskraftsdeltagandet ökar under krisen

Men arbetslösheten riskerar att bita sig fast i vissa grupper

Fortsatt stort handlingsutrymme

Agenda

- Överblick av det gångna året
 - Den förda finanspolitiken
 - Utfall
- **Initiala kommentarer till slutsatserna i Finanspolitiska rådets årliga rapport**

Kapitel 1: Coronapandemin och ekonomins utveckling

- **Finanspolitiska rådet:** *Coronakrisen har inneburit stora utmaningar för finanspolitiken i och med osäkerheten om pandemins utveckling, krisens effekter på ekonomin och lämplig omfattning och inriktning på stödåtgärderna.*
- **Kommentar:** Pandemin har också påverkat ekonomin på ett annat sätt än i tidigare kriser, vilket inneburit att det varit särskilt svårt att förutse utvecklingen.

Kapitel 2: Finanspolitiska åtgärder under coronakrisen

- **Finanspolitiska rådet:** *När det gäller den övergripande inriktningen och storleken på de ekonomisk-politiska åtgärderna anser rådet att regering och riksdag i huvudsak agerat snabbt och kraftfullt givet de utmaningar svensk ekonomi stått inför. De vidtagna åtgärderna har tveklöst bidragit till att begränsa pandemins ekonomiska skadeverkningar och de flesta av åtgärderna har varit utformade så att syftena kunnat nås på ett förhållandevis effektivt sätt.*
- **Kommentar:** Rådet riktar också kritik mot vissa åtgärder, bl.a. den generella sänkningen av arbetsgivaravgifterna. Rådet lyfter också den förstärkta A-kassan och stöden till kommunsektorn och vården som viktiga delar av krispolitiken.

Kapitel 3: Finanspolitiken och det finanspolitiska ramverket

- **Finanspolitiska rådet:** *Det föreligger en avvikelse från överskottsmålet både 2020 och 2021. Mot bakgrund av coronakrisen är avvikelserna rimliga; omfattande åtgärder har krävts för att stötta ekonomin genom krisen och rådet ser inga skäl till att storleken på de samlade åtgärderna borde varit väsentligt annorlunda. Avvikelsema innebär inte något brott mot det finanspolitiska ramverket eftersom det tillåter att sparandet varierar med konjunkturen.*
- **Kommentar:** Rådet riktar kritik mot planredovisning. Kritik riktas också mot oppositionens utskottsinitiativ som försvagar den samlade behandlingen av budgeten, vilket försvagar budgetprocessen.

Kapitel 4: Finanspolitiken i en värld med låga räntor

- **Finanspolitiska rådet:** *Penningpolitiken bör även i fortsättningen ha det huvudsakliga stabiliseringspolitiska ansvaret när ränteläget så tillåter. Det är viktigt att ta finanspolitikens begränsningar och risker på allvar. Mot denna bakgrund anser rådet att regeringen bör tillsätta en utredning som förbereder lämpliga finanspolitiska åtgärder att ta till i ett stabiliseringspolitiskt syfte.*
- **Kommentar:** Det finns många viktiga lärdomar att dra från krisen.

Appendix

Nyckeltal från regeringens prognos

Prognos VÅP21 (prognos från dec-20 i grått)

Procentuell förändring om inte annat anges	2020	2021	2022	2023	2024	
BNP	-2,8	3,2	3,8	3,7	1,9	2,2
BNP, kalenderkorrigerad	-3,1	3,1	3,8	3,7	2,1	2,4
BNP per capita	-3,7	2,3	3,0	2,9	1,1	1,4
Hushållens konsumtion	-4,7	3,3	6,2	5,5	2,8	2,5
Offentlig konsumtion	-0,5	2,0	-0,3	-0,4	-0,9	-0,8
Fasta bruttoinvesteringar	0,6	2,6	3,4	2,9	2,6	2,6
Lagerinvesteringar, bidrag till BNP-tillväxten	-0,8	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0
Export	-5,2	-5,1	6,0	4,7	4,8	3,3
Import	-5,8	-6,5	6,2	4,6	3,9	3,2
Nettoexport, bidrag till BNP-tillväxten	0,0	0,4	0,2	0,2	0,6	0,2
Arbete timmar, kalenderkorrigerad	-3,8	3,0	2,4	2,4	1,1	1,3
Produktivitet, näringslivet, kalenderkorrigerad	1,3	1,5	0,5	0,0	1,7	1,6
Sysselätning, 15-74 år	-1,3	-1,5	0,3	0,1	1,9	2,1
Arbetskraft, 15-74 år	0,3	0,3	0,7	0,7	1,0	1,0
Arbetslöshet, 15-74 år (procent av arbetskraften)	8,3	8,5	8,7	9,0	7,9	8,0
KPI (årsgenomsnitt)	0,5	0,4	1,4	0,9	1,0	1,0
KPIF (årsgenomsnitt)	0,5	0,4	1,5	1,0	1,3	1,3
Reparänta (procent)	0,0	0,0	0,0	0,0	-0,3	-0,5
Offentliga sektorns finansiella sparande, % av BNP	-3,1	-3,9	-4,5	-3,6	-1,1	0,5
Strukturellt sparande, offentlig sektor, % av potentiell BNP	-1,3	-1,9	-2,7	-1,7	-0,4	0,6
Offentliga sektorns skuld, % av BNP	39,9	39,8	39,9	40,8	37,0	37,0
BNP-gap*	-3,9	-4,0	-2,6	-2,8	-0,5	0,0

* Skillnad mellan faktisk och potentiell BNP i procent av potentiell BNP. Anm.: Försörjningsbalansen avser fasta priser. Från och med 2021 anpassas arbetskraftsundersökningarna (AKU) till en ny ramlag, det innebär ett tidsseriebrott. Tidsseriebrottet har inte beaktats i den här prognosen på osäkerheten kring dess storlek bedöms vara för stor. Källor: SCB och egna beräkningar.